

Minna Ruusuvirta, Pasi Saukkonen, Johanna Selkee, Ditte Winqvist

Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa

Kulttuuritoiminnan kustannukset 23 kaupungissa vuonna 2007

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Kuva: Suomen Kuntaliitto

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannukset vaihtelevat suuresti. Koska kulttuuritoiminta on hyvin monimuotoista ja palveluja tuotetaan monin eri tavoin, tästä ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä kuntien kulttuuritarjonnan määrästä tai laadusta. Kunnissa tarvitaan kuitenkin tutkittua tietoa ja selvityksiä kulttuuripalveluja ja -toimintaa koskevan päätöksenteon tueksi, aivan samalla tavalla kuin sitä katsotaan tarvittavan päätösten tekemiseen kunnan muussakin palvelutuotannossa.

Meneillään olevan kunta- ja palvelurakennemuutoksen aikana ovat kulttuuripalveluja koskevat tietotarpeet entisestään korostuneet. Esimerkiksi kuntaliitosten käytännön toimeenpanossa on huomattu luotettavien ja vertailukelpoisten tietojen puuttuminen.

Kuntaliitto toteutti vuonna 2007 pilottihankkeen, jossa kerättiin tietoa 14 kaupungin kulttuurin kustannuksista vuonna 2006. Siinä yhtenäistettiin tiedonkeruun pohjaksi kulttuurin taloudellisia peruskäsitteitä sekä kehitettiin tiedonkeruuvälineitä. Hanke tuotti kaksi raporttia.

Kulttuuria koskevan tiedonkeruun toiseen vaiheeseen osallistui 23 kaupunkia: *Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa*. Tällä kertaa mukana ovat kaikki suurimmat maakunnalliset keskuksat ja myös alueellinen kattavuus on hyvä. Mukaan on otettu myös kaupunkien kirjastopalveluja koskevia tietoja. Lisäksi tietojen raportoinnissa on pyritty selkeämmin tuomaan esille kulttuuripalvelujen eri tuotantotapojen vaikutus kustannusrakenteeseen.

Kulttuuritiedon hanketta koordinoi Kuntaliitto. Rahoitukseen ovat Kuntaliiton lisäksi osallistuneet hankekunnat sekä Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cupore. Hankkeen ohjausryhmässä olivat edustettuina Tilastokeskus/erikoistutkija Sari Karttunen, Jyväskylän yliopisto/ kulttuuripoliittikan professori Anita Kangas, Cupore/tutkimusjohtaja Ritva Mitchell ja erikoistutkija Pasi Saukkonen, Kuopion kaupunki/kulttuurijohtaja Pekka Vähäkangas, Helsingin kaupunki/osastopäällikkö Marjanna Kajantie, Porvoon kaupunki/kulttuurijohtaja Susann Hartman sekä Kuntaliiton edustajat kehittämispäällikkö Hannele Salminen, erityisasiantuntija Päivi Rajala, tutkija Johanna Selkee ja erityisasiantuntija Ditte Winqvist. Lisäksi hankkeessa työskenteli htk Noora Anttila. Kiitän kaikkia hankkeeseen osallistuneita heidän työstään hankkeen onnistumiseksi.

Maisa Lovio
vs. johtaja
Suomen Kuntaliitto
Opetus ja kulttuuri

Sisältö

Esipuhe	2
Tiivistelmä	6
Resumé	7
Abstract	8
1 Johdanto	9
2 Selvityksen toteutus ja määritelmät	11
2.1 Toteutus	11
2.2 Taloudelliset ja toiminnalliset määritelmät	12
3 23 kaupunkia	14
3.1 Väestö ja sosiaaliset rakenteet	14
3.2 Kuntien kulttuuritoiminnan lainsäädäntö ja rahoitus	17
3.3 Kulttuurihallinnot ja kulttuuripalvelut	18
3.3.1 Yleiskuvaus	18
3.3.2 Espoo	21
3.3.3 Helsinki	22
3.3.4 Hämeenlinna	23
3.3.5 Joensuu	24
3.3.6 Jyväskylä	25
3.3.7 Kajaani	26
3.3.8 Kokkola	26
3.3.9 Kotka	27
3.3.10 Kuopio	28
3.3.11 Lahti	28
3.3.12 Lappeenranta	29
3.3.13 Mikkeli	30
3.3.14 Oulu	30
3.3.15 Pori	31
3.3.16 Porvoo	32
3.3.17 Rovaniemi	33
3.3.18 Salo	33
3.3.19 Savonlinna	34
3.3.20 Seinäjoki	35
3.3.21 Tampere	35
3.3.22 Turku	36
3.3.23 Vaasa	37
3.3.24 Vantaa	38
4 Kulttuuritoiminnan kustannukset kaupungeissa	39
4.1 Johdanto	39
4.2 Kulttuuripalvelujen tuotanto ja järjestäminen	40

4.3	Kulttuuritoiminnan kokonaiskustannukset _____	41
4.4	Kulttuuritoiminnan kustannukset menoluokittain ja osa-alueittain _____	45
4.4.1	Taide- ja kulttuurilaitokset _____	48
4.4.1.1	Museo-, teatteri- ja orkesteritoiminta 23 kaupungissa _____	48
4.4.1.2	Taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset _____	49
4.4.1.3	Kustannusten kohdentuminen museo-, teatteri- ja orkesteri- toimintaan _____	51
4.4.2	Kirjastot _____	54
4.4.3	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset _____	55
4.4.3.1	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset 23 kaupungissa _____	55
4.4.3.2	Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten kustannukset _____	56
4.4.4	Taiteen perusopetus _____	59
4.4.5	Muu kulttuuritoiminta _____	60
4.4.5.1	Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta _____	61
4.4.5.2	Muiden hallintokuntien muu kulttuuritoiminta _____	62
4.5	Avustukset kulttuuritoimintaan _____	64
4.6	Kulttuuritoiminnan tuotot _____	66
5	Päätelmät _____	72
	Lähteet _____	75

Liitteet

Liite 1.	Kyselylomake _____	77
Liite 2.	Vastausohjeet kyselylomakkeeseen _____	86
Liite 3.	Tiedonkeruuhankkeen määritelmien mukaiset kunnalliset ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset (museot, teatterit ja orkesterit) _____	90

Kuviot

Kuvio 1.	Esimerkki erilaisten toimintamallien vaikutuksesta kulttuuri- toiminnan kustannustietoihin _____	40
Kuvio 2.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen kunnal- liseen tuotantoon ja yksityisille kulttuuritoimijoille suuntautuviin avustuksiin vuonna 2007, % _____	41
Kuvio 3.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2007, €/asukas _____	44
Kuvio 4.	Henkilöstömenojen, vuokrien ja muiden menojen jakautuminen kaupunkien kulttuurin toimintamenoista (brutto) vuonna 2007, % _____	46
Kuvio 5.	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset osa-alueittain vuonna 2007, % _____	47
Kuvio 6.	Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuonna 2007, €/asukas _____	50
Kuvio 7.	Nettokäyttökustannukset museoille vuonna 2007, €/asukas _____	51
Kuvio 8.	Nettokäyttökustannukset teattereille vuonna 2007, €/asukas _____	52
Kuvio 9.	Nettokäyttökustannukset orkestereille vuonna 2007, €/asukas _____	52
Kuvio 10.	Nettokäyttökustannusten suhteellinen osuus taide- ja kulttuurilaitos- tyypeittäin vuonna 2007, % _____	53
Kuvio 11.	Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuonna 2007, €/asukas _____	55
Kuvio 12.	Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2007, €/asukas _____	58
Kuvio 13.	Nettokäyttökustannukset taiteen perusopetukseen vuonna 2007, €/asukas _____	60
Kuvio 14.	Nettokäyttökustannukset kunnan kulttuuritoimen muuhun kulttuuri- toimintaan vuonna 2007, €/asukas _____	61

Kuvio 15. Kulttuuritoiminnan yhteenlasketut käyttötuotot osa-alueittain vuonna 2007, % _____	68
Kuvio 16. Taide- ja kulttuurilaitosten yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, % _____	69
Kuvio 17. Kirjastojen yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, % _____	70
Kuvio 18. Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, % _____	70
Kuvio 19. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, % _____	71

Taulukot

Taulukko 1. Kaupunkien väestö ja muita taustatietoja _____	14
Taulukko 2. Kaupunkien sijoittuminen Suomen lääneihin ja maakuntiin _____	15
Taulukko 3. Kulttuuritilaisuuksissa käyminen sukupuolen, koulutuksen sekä asuinpaikan koon mukaan vuonna 2002, % _____	16
Taulukko 4. Valtionosuuden laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat vuonna 2007 _____	17
Taulukko 5. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2007, € _____	18
Taulukko 6. Kulttuurin lautakuntarakenne vuonna 2007 _____	20
Taulukko 7. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2007 _____	42
Taulukko 8. Kulttuuritoiminnan kustannusten osuus kunnan käyttötaloudesta vuonna 2007 _____	43
Taulukko 9. Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja vuonna 2007 _____	44
Taulukko 10. Taide- ja kulttuurilaitosten lukumäärä sekä niiden todellisiin kustannuksiin perustuvat toteutuneet henkilötyövuodet vuonna 2007 _____	49
Taulukko 11. Selvityksessä mukana olevat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset vuonna 2007 _____	56
Taulukko 12. Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan käyttökustannukset (brutto) vuonna 2007, 1 000 € _____	63
Taulukko 13. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2007 _____	64
Taulukko 14. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2007 _____	67
Taulukko 15. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot ja niiden osuus käyttökustannuksista (brutto) vuonna 2007 _____	67

Tiivistelmä

Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhankkeeseen osallistui 23 suomalaista kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Hanke toteutettiin yhteistyönä, jonka osapuolia olivat yllä mainitut kaupungit, Suomen Kuntaliitto ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Suomen Kuntaliitto vastasi hankkeen koordinoinnista ja Cupore tiedonkeruun pääasiallisesta toteutuksesta.

Hankkeessa kerättiin tietoja kulttuuritoiminnan tuloista ja menoista kaupunkien vuoden 2007 tilinpäätöksistä. Selvitys on jatkoa edellisenä vuonna toteutetulle pilottihankkeelle, johon osallistui 14 kaupunkia. Tiedonkeruu toteutettiin kaupungeille lähetettynä kyselyinä. Kyselyssä selvitetty kulttuuritoiminnan osa-alueet olivat taide- ja kulttuurilaitokset, kirjastot, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus sekä kunnan kulttuuritoimen ja muiden hallintokuntien muu kulttuuritoiminta.

Hankkeessa on selvitetty kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja, kustannusten jakautumista eri toiminta-alueiden kesken, kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välistä suhdetta sekä kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen erilaisia toimintamalleja.

Tiedonkeruun tulokset osoittavat, että vaikka viime vuosina on puhuttu paljon luovuudesta ja kulttuurista kaupunkien strategisena menestystekijänä, kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta on pieni. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien kokonaissummasta vaihteli 2,2 prosentista Tampereen 5,2 prosenttiin.

Kuntien kulttuuritoiminta perustuu yhä pääasiassa kunnan omaan kulttuuritoimintaan ja sen itse tuottamiin kulttuuripalveluihin. Yksityisten toimijoiden avustusten osuus kunnan tilinpäätöksessä näkyvistä kulttuuritoiminnan kustannuksista oli kaikissa kaupungeissa alle 50 prosenttia. Korkeimmillaan kunnallisen toiminnan osuus oli Kajaanissa, 98 prosenttia, alimmillaan hieman yli 50 prosenttia.

Kulttuuritoiminnan euromääräiset kokonaiskustannukset olivat odotusten mukaisesti korkeimmat suurimmissa kaupungeissa. Asukasmäärään suhteutetut nettokäyttökustannukset olivat korkeimmat Vaasassa (230 €) ja Tampereella (225 €). Seitsemässä kaupungissa kulttuuritoiminnan vastaavat kustannukset olivat alle 150 euroa, alimmillaan noin sata euroa asukasta kohden.

Museoilla, teattereilla ja orkestereilla on varsin vahva rooli useimpien hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien kulttuuritoiminnassa. Kahdeksassa kaupungissa näiden taide- ja kulttuurilaitosten kustannusten osuus kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista oli yli 50 prosenttia, Lahdessa 64 prosenttia. Esimerkiksi Vantaalla ja Hämeenlinnassa kulttuuritaloilla ja kulttuurikeskuksilla on varsin merkittävä asema kulttuuritoiminnan kustannusrakenteessa, eräissä kaupungeissa kuten Porvoossa myös taiteen perusopetuksella.

Kulttuuritoiminnan organisoiminnin ja kulttuuripalvelujen tuottamisen tavat ovat suomalaisissa kaupungeissa moninaiset. Tämä hankaloittaa tietojen keruuta sekä heikentää kustannustietojen suoraa vertailtavuutta. Toisaalta sekä kulttuuritoimintaan kohdistuvat toiveet ja odotukset että erilaisten uusien toimintatapojen ja palvelutuotantomallien etsintä luovat tarpeita tiedonkeruun jatkamiselle myös tulevaisuudessa.

Resumé

I insamlingen av uppgifter för kommunernas kulturväsende deltog 23 finländska städer: Björneborg, Borgå, Esbo, Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Karleby, Kotka, Kuopio, Lahtis, Nyslott, Rovaniemi, Salo, S:t Michel, Seinäjoki, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborg, Vanda, Vasa, Villmanstrand och Åbo.

Projektet genomfördes i samarbete mellan dessa kommuner, Finlands Kommunförbund och Kulturpolitiska forskningsstiftelsen Cupore. Finlands Kommunförbund ansvarade för samordningen av projektet och Cupore för den huvudsakliga insamlingen av uppgifter.

Projektet samlade in uppgifter om inkomsterna och utgifterna för kulturverksamheten i städernas bokslut för 2007. Undersökningen är en fortsättning på det pilotprojekt som genomfördes året innan och som 14 kommuner deltog i. Insamlingen genomfördes i form av en enkät som skickades till städerna. I enkäten undersöktes följande områden inom kulturverksamheten, nämligen konst- och kulturinstitutioner, bibliotek, kulturhus och kulturcenter, konstläroanstalter och grundläggande konstundervisning samt övrig kulturverksamhet inom kommunens kulturväsende och de övriga förvaltningarna.

Projektet har undersökt kostnaderna och intäkterna inom kommunernas kulturverksamhet, fördelningen av kostnader mellan de olika verksamhetsområdena, förhållandet mellan de kommunalt producerade kulturtjänsterna och de privata kulturaktörernas bidrag och olika slags verksamhetsmodeller för produktion och tillhandahållande av kulturtjänster.

Insamlingsresultaten visar att trots att det under de senaste åren har talats mycket om kreativitet och kultur som en strategisk framgångsfaktor för städerna är kulturverksamhetens andel av kommunernas ekonomi liten. Andelen nettodriftskostnader för kulturverksamheten av den totala summan av kommunernas skatteinkomster och statsandelar för driftsekonomi varierade mellan 2,2 procent till 5,2 procent.

Kommunernas kulturverksamhet baserar sig fortfarande i huvudsak på kommunens egen kulturverksamhet och de kulturtjänster som kommunen producerar i egen regi. Av de kostnader för kulturverksamheten som syns i kommunens bokslut utgjorde andelen bidrag till privata aktörer mindre än 50 procent i alla städer. Den högsta andelen kommunal verksamhet hade Kajana, 98 procent, och den lägsta andelen uppgick till något över 50 procent.

De totala kostnadsbeloppen för kulturverksamheten var såsom väntat högst i de största städerna. Vasa (230 €) och Tammerfors (225 €) hade de högsta nettodriftskostnaderna i proportion till invånarantalet. I sju städer var motsvarande kostnader för kulturverksamheten lägre än 150 euro, som lägst omkring 100 euro per invånare.

Museerna, teatrarna och orkestrarna har en mycket stark roll i kulturverksamheten i de flesta av städerna som deltog i projektet. I åtta städer utgjorde andelen kostnader för konst- och kulturinstitutionerna över 50 procent av nettodriftskostnaderna för kulturverksamheten, i Lahtis 64 procent. I till exempel Vanda och Tavastehus har kulturhusen och kulturcentren en mycket betydande roll i kulturverksamhetens kostnadsstruktur, i en del städer som till exempel Borgå upptar den grundläggande konstundervisningen en märkbar del av kostnaderna.

De finländska städerna organiserar kulturverksamheten och producerar kulturtjänsterna på många olika sätt. Detta gör det svårare att samla in uppgifter och att direkt jämföra kostnadsuppgifterna. Förhoppningarna och förväntningarna på kulturverksamheten samt sökandet efter olika slags nya verksamhetssätt och modeller för serviceproduktionen skapar behov för en kontinuerligt återkommande insamling av uppgifter också i fortsättningen.

Abstract

Altogether 23 Finnish towns and cities participated in the project to collect data on local government cultural activities: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa and Vantaa.

The project was implemented in co-operation between the above towns and cities, the Association of Finnish Local and Regional Authorities and the Foundation for Cultural Policy Research (Cupore). The Association of Finnish Local and Regional Authorities was responsible for the project co-ordination and Cupore for the bulk of data collection.

Under the project, data on the revenues and expenditures for cultural activities were collected from the 2007 final accounts of the participating town and cities. The project is a follow-up to a pilot project that was implemented in the previous year and involved 14 towns and cities. Data were collected by sending a questionnaire to the participating towns and cities. The following areas of cultural activities were surveyed: art and cultural institutions, libraries, cultural houses and centres, art schools, basic art education and other cultural services provided by departments of cultural services and other administrative sections.

The project examined the costs and profits of local government cultural activities; the division of costs between different areas of action; the relationship between cultural services provided by the municipality and the support for private cultural actors; and the different working models for the provision of cultural services.

The results show that although there has been in recent years a lot of talk about creativity and culture as key strategic success factors of towns and cities, cultural activities account for a modest proportion of local government finances. The proportion of cultural net operating costs of the total local government tax revenues and central government transfers in operational finances varied from 2.2 to 5.2 per cent in the city of Tampere.

Cultural activities continue to rely mainly on the municipality's own cultural offers and service provision. Of the cultural activity costs given in the municipal financial statements, the proportion of grants to private actors was under 50 per cent for all of the towns and cities. The proportion of municipal activities was largest in the town of Kajaani, at 98 per cent; the smallest proportion was just over 50 per cent.

The total expenses (in euro) for cultural activities were, as expected, the highest in larger cities. When calculated per capita, the net operating costs were the highest in the cities of Vaasa (230 €) and Tampere (225 €). The corresponding expenses for cultural activities per resident were less than 150 euro in seven (7) cities, about 100 euro at the lowest.

Museums, theatres and orchestras have a strong position in local cultural services. In eight (8) of the cities, the expenses for these art and cultural institutions accounted for over 50 per cent of the net operating expenses for cultural functions, 64 per cent in the city of Lahti. For example in the cities of Vantaa and Hämeenlinna, cultural establishments and centres, and in some cities (e.g. Porvoo) also basic art education, have an important role in the cost structure of cultural activities.

There is great variation in how Finnish towns and cities organise and provide cultural activities and services. This makes data collection difficult and reduces the direct comparability of cost data. The expectations and aspirations for cultural activities, and the search for new ways of providing services nevertheless create a need to continue data collection also in the future.

1 Johdanto

Kuntaliitto käynnisti keväällä 2006 pilottihankkeen, jonka tarkoituksena oli kehittää kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruuta sekä vertailutiedon tuottamista. Lähtökohta hankkeelle oli kokemus tämänhetkisen tiedon puutteellisuuksista sekä erityisesti vertailukelpoisen tiedon tarpeesta. Siinä missä esimerkiksi liikuntatoimeen on saatu aikaan tiedonkeruumenetelmiä ja tietopankkeja, kulttuuritoiminnan kehittämisen tukena ei ole ollut luotettavaa taloudellista tietopohjaa.¹ Siirtyminen toiminnan strategiseen suunnitteluun ja johtamiseen sekä uusien palvelutuotantomallien käyttöönotto ovat viime vuosina lisänneet taloudellisen perustiedon merkitystä. Käynnissä oleva kunta- ja palvelurakennemuutos on myös tuonut mukanaan tietotarpeita, samoin kuin uusia haasteita tiedon tuottamiselle.

Pilottihanke toteutettiin vuonna 2007, ja siinä kerättiin tietoja kuntien kulttuuritoiminnan tuloista ja menoista 15 suomalaisessa kaupungissa² vuoden 2006 tilinpäätöstietojen perusteella. Hankkeen käytännön toteutukseen osallistui Kuntaliiton ja kaupunkien lisäksi myös Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore.

Tavoitteena oli sekä hankkia tietoa koko maata kattavan ja säännöllisesti toteutettavan tiedonkeruujärjestelmän kehittämisen edellytyksistä että hankkeeseen osallistuneiden kuntien kulttuuritoiminnasta ja kulttuurin taloudesta. Tiedonkeruun tulokset julkaistiin Kuntaliiton kotisivulla ilmestyneessä sähköisessä raportissa helmikuussa 2008 (Ruusuvirta, Saukkonen, Selkee ja Winqvist 2008). Tiedonkeruun taustoista, toteutuksesta, siitä saaduista kokemuksista sekä tiedonkeruun kehittämismahdollisuuksista laadittiin erillisraportti (Saukkonen ja Ruusuvirta 2008).³

Hankkeesta saadut kokemukset olivat siinä määrin myönteisiä ja kuntien aihetta koskeva tietotarve niin ilmeinen, että hanketta päätettiin jatkaa vuonna 2008. Vuoden 2007 kustannustietoja selvittäneeseen jatkohankkeeseen osallistui yhteensä 23 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Tiedonkeruussa käytetty kyselylomake on kehitetty edellisen vuoden kokemusten pohjalta Cuporen, Kuntaliiton ja mukana olevien kaupunkien yhteistyönä. Kuntien taustatietojen keräämisestä, tulosten tarkistamisesta, vertailutietojen analysoinnista sekä raportin kirjoittamisesta on hankkeessa vastannut Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore. Kustannustietolomakkeen teknisen toteutuksen sekä tietojen teknisen käsittelyn

-
- 1 Kulttuurisektorin toimijat eivät esimerkiksi Sari Karttusen mukaan ole pitäneet Tilastokeskuksen tuottaman talous- ja toimintatilaston tietosisältöjä, luokituksia ja laskentaperiaatteita oman seurantansa ja arviointinsa kannalta tyydyttävinä (Karttunen 2003, 14–15). Ennestäänkin suhteellisen karkeita tilastoluokkia yhdistettiin edelleen vuonna 1997 siten, että museot, teatterit ja orkesterit muodostivat yhden tehtäväluokan. Nämä tilastoluokat eriytettiin jälleen vuonna 2006 museo- ja näyttelytoiminnaksi, teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminnaksi sekä musiikkitoiminnaksi. Lisäksi kuntien niin sanottua muuta kulttuuritoimintaa (yleistä kulttuuritoimintaa) koskeva tieto on koettu aikaisemmissa tarkasteluissa puutteelliseksi.
  - 2 Vastaukset saatiin hankkeen toteutusajataulussa loppujen lopuksi 14 kaupungista, jotka olivat Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Rovaniemi, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.
  - 3 Raportti löytyy Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen kotisivulta osoitteesta: http://www.cupore.fi/documents/kuntien_kulttuuritoiminta_tiedonkeruun_toteutusraportti.pdf

on tehnyt Suomen Kyselytutkimus Oy. Kuntaliitto on toiminut hankkeen koordinoijana sekä osallistunut hankkeen toteutukseen ja raportin kirjoittamiseen.

Tässä raportissa esitellään jatkohankkeen tulokset eli hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannustiedot vuoden 2007 tilinpäätöstietojen perusteella. Raportin esitystapaa ohjaavat pääkysymykset ovat:

- Mikä on kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välinen suhde kulttuuritoiminnan kustannuksissa?
- Kuinka paljon kaupungit käyttävät rahaa taiteeseen ja kulttuuriin?
- Kuinka kulttuuritoiminnan kustannukset jakautuvat eri toiminta-alueiden kesken?
- Minkälaisia erilaisia toimintamalleja ja tuotantotapoja sisältyy kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksiin?
- Miltä kulttuuritoiminnan osa-alueilta kunnat saavat tuloja ja minkälaisista tulolajeista käyttötuotot muodostuvat?

Tiedonkeruussa saatuja kustannustietoja esitetään sekä euromääräisinä kokonaissummina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina lukuina. Selvityksen tuloksia pyritään myös tulkitsemaan suhteessa kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen erilaisiin tapoihin sekä kulttuuritoiminnan laajuuteen eri kaupungeissa.

Hankkeessa saavutettu tieto ei erilaisten määritelmien ja tiedonkeruun toimintatapojen vuoksi ole suoraan yhdistettävissä esimerkiksi kuntien talous- ja toimintatilastojen tietoihin eikä muuhun valmiina olevaan tilastolliseen materiaaliin.⁴ Tässä yhteydessä ei ole myöskään mahdollisuutta yksittäisiä kaupunkeja koskeviin syvällisempiin kulttuuripoliittisiin tai kulttuurihallinnollisiin analyysiin.⁵

Raportin aluksi luvussa 2 käydään läpi tutkimuksen toteutus sekä keskeiset taloudelliset ja toiminnalliset määritelmät. Tämän jälkeen luvussa 3 tarkastellaan lyhyesti kuntien kulttuuritoimintaan vaikuttavia taustatekijöitä. Samassa luvussa kuvataan myös hankkeeseen osallistuneiden kuntien kulttuurihallintoa, keskeisiä kulttuurilaitoksia ja muita kulttuuripalveluita. Neljännessä luvussa esitellään tiedonkeruun tulokset kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Nettokäyttökustannuksia tarkastellaan sekä kokonaisuutena että jaoteltuna kulttuuritoiminnan osa-alueisiin: taide- ja kulttuurilaitoksiin, kirjastoihin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen, kunnan kulttuuritoimen ja muiden hallintokuntien muuhun kulttuuritoimintaan sekä kuntien kulttuuritoiminnan avustuksiin. Lopuksi luodaan katsaus kulttuuritoiminnan tuottoihin. Viidennessä luvussa ovat päätelmät.

4 Selvityksen tuloksia voidaan kuitenkin verrata esimerkiksi Sari Karttusen (2003) selvitykseen kuntien kulttuuritoiminnasta ja sen kustannuksista, jonka lähtökohtana olivat nimenomaan kuntien talous- ja toimintatilastot sekä taide- ja kulttuurilaitoksia koskevat erillistilastot. Ks. myös esim. Kangas 1991; taide- ja kulttuurilaitoksista Heiskanen 2000; 2001; Helin 2004.

5 Cuporessa tehdään erillinen tutkimus kulttuuripoliitikasta ja -hallinnosta sekä kulttuuritoiminnan taloudesta hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa. Ks. tarkemmin <http://www.cupore.fi/kuntienkulttuuritoiminta.php>

2 Selvityksen toteutus ja määritelmät

2.1 Toteutus

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruu on siis jatkoa vuonna 2007 toteutetulle pilottihankkeelle (ks. tarkemmin Ruusuvirta, Saukkonen, Selkee ja Winqvist 2008; Saukkonen ja Ruusuvirta 2008). Hankkeeseen lähtivät mukaan kaikki pilottihankkeeseen osallistuneet kaupungit.⁶ Samalla haluttiin antaa uusille kaupungeille mahdollisuus tulla mukaan jatkohankkeeseen. Halukkuutta osallistua kysyttiin suurimmilta kaupungeilta tai maakuntien keskuspaikkakunnilta, jotka eivät osallistuneet pilottihankkeeseen. Mukaan lähti yhdeksän uutta kaupunkia.⁷

Hankkeeseen osallistuville kaupungeille järjestettiin koulutustilaisuus 3. huhtikuuta. Tilaisuudessa käsiteltiin hankkeen perusteluja, toteutusta sekä pilottihankkeen kokemusten pohjalta muokattua kyselylomaketta ja sen keskeisiä käsitteitä.⁸ Kaupungit saivat myös tarkistettavakseen listat niistä taide- ja kulttuurilaitoksista sekä kulttuuritaloista ja -keskuksista, joita koskevat tiedot toivottiin eriytettäväksi asianomaisiin kohtiin (ks. asiasta tarkemmin alla). Kyselyn toteutusta muokattiin saadun palautteen ja käydyn keskustelun perusteella.

Selvitykseen ilmoittautuneille kunnille lähetettiin excel-pohjainen kyselylomake (liite 1) 15. huhtikuuta 2008. Kyselylomakkeen yhteydessä lähetettiin vastausohjeet (liite 2) sekä listaus kaupungeissa sijaitsevista taide- ja kulttuurilaitoksista (liite 3) sekä kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista (taulukko 11).

Lomake sisälsi yhteensä seitsemän kysymysaluetta:

- kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne sekä kunnan kulttuuripalveluissa työskentelevien henkilöiden lukumäärä
- kaupunkien toiminta, käyttökustannukset ja käyttötuotot seuraavilta osa-alueilta:
  - kirjastot
  - taide- ja kulttuurilaitokset
  - kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset
  - taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus
  - kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta
  - muiden hallintokuntien muu kulttuuritoiminta.

Vastausaikaa annettiin 15. toukokuuta asti. Muutamat kaupungit pyysivät lisäaikaa lomakkeen täyttämiseen. Kaikki kaupungit olivat palauttaneet lomakkeet 2. kesäkuuta mennessä. Yleisesti ottaen kyselylomakkeen täyttäminen sujui kaupungeilta melko hyvin. Edellisenä

6 Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Rovaniemi, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

7 Helsinki, Kajaani, Kokkola, Kotka, Pori, Porvoo, Salo, Savonlinna ja Seinäjoki.

8 Lomaketta yksinkertaistettiin ja sen täyttämistä helpotettiin. Verkkopohjaisesta lomakkeesta luovuttiin ja päädyttiin sähköpostin liitetiedostona lähetettävään excel-lomakkeeseen. Tämä mahdollisti lomakkeen siirtämisen eteenpäin täyttäjältä toiselle ja tietojen välitallennuksen. Myös valmiit laskukaavat helpottivat täyttämistä.

vuonna mukana olleille kaupungeille lomakkeen täyttäminen oli helpompaa kuin uusille kaupungeille. Lomake sai pääosin positiivista palautetta, joskin muutamat kokivat vastaimen ja tietojen keräämisen myös hyvin työlääksi. Tietoja tarkistettiin Cuporessa ja Kuntaliitossa kesän 2008 aikana. Vanhojen kaupunkien osalta lukuja verrattiin edellisen vuoden tuloksiin. Tietojen tarkistuksessa hyödynnettiin myös Tilastokeskuksen talous ja toimintatilaston tietoja, opetushallituksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportteja sekä museoita, teattereita ja orkestereita koskevia erillistilastoja. Kaupungeilta pyydettiin tarvittaessa lisätietoja ja tarkennuksia.

Lopulliset vastaukset olivat tutkijoiden käytössä 31.8.2008. Tuloksia esiteltiin hankkeen ohjausryhmälle 22.10. ja hankkeeseen osallistuneiden kuntien edustajille 30.10.

2.2 Taloudelliset ja toiminnalliset määritelmät

Tiedonkeruulla selvitettiin kaupunkien kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuoden 2007 tilinpäätöstietojen perusteella. Nettokäyttökustannukset saadaan, kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot. Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja.

Toimintamenoissa käytettiin Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisia menolajeja, joita olivat henkilöstömenot, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot⁹ sekä muut menot. Lisäksi toimintamenoissa kysyttiin kaupunkien yksityisille kulttuuritoimijoille¹⁰ antamia avustuksia. Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset jaettiin avustuksiin sekä muihin kulttuurimenoihin.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat lomakkeessa myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuurituotot pyydettiin ainoastaan erittelemättöminä kokonaissummina hallintokunnittain.

Kustannustietojen ohella kysyttiin avoimilla kysymyksillä lisätietoja esimerkiksi kaupunkien yksityisille toimijoille jakamista sekä kaupungin omaan toimintaansa saamista avustuksista. Lomakkeen lopun täydentävissä kysymyksissä tiedusteltiin kuntien kulttuuripalvelujen ostoja yksityisiltä toimijoilta, kuntien tukea yksityisille toimijoille erilaisten tilajärjestelyjen kautta sekä investointimenoihin sisältyviä merkittäviä kulttuuri-investointeja.¹¹

Kulttuuritoiminnan eri alueet määriteltiin seuraavasti:

Kirjastot määriteltiin tarkoittamaan kunnan yleistä kirjastotoimea sekä kunnan osuutta muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetystä yleisestä kirjastotoimesta.¹²

Taide- ja kulttuurilaitokset määriteltiin tarkoittamaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saava museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskettiin myös luonnontieteelliset museot sekä valtakunnalliset erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis laskettu esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita.

9 Vuokramenot jaettiin sisäisiin ja ulkoisiin menoihin.

10 Yksityisillä kulttuuritoimijoilla tarkoitetaan tässä oikeudelliselta muodoltaan yksityisoikeudellisia osakeyhtiöitä, säätiöitä ja yhdistyksiä sekä yksittäisiä taiteilijoita ja taide- tai kulttuuriryhmiä. Kokonaisuus sisältää myös eräitä muodoltaan julkisoikeudellisia kuntayhtymiä.

11 Varsinaisen kyselylomakkeen lukuihin investointimenot eivät sisällyneet.

12 Vuoden 2006 kustannuksia kartoittaneessa pilottihankkeessa kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksia selvitettiin pääsääntöisesti ilman kirjastoja.

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osa-alue jaettiin neljään alakategoriaan. Kulttuuritalo määriteltiin tarkoittamaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tähän osioon pyydettiin sisällyttämään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka¹³. Erillisiksi kokonaisuuksiksi jaoteltiin myös konsertti- ja kongressitalot, joissa järjestetään kulttuuritapahtumia, mutta joissa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Osa-alueeseen haettiin taloja tai keskuksia, joilla on omaa toimintaa. Kulttuuritaloksi tai kulttuurikeskukseksi ei siis luettu esimerkiksi erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja eikä muita kulttuuritiloja, jotka pääasiallisesti toimivat kulttuuri-toimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.

Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen kustannuksia kysyttiin myös kansalais- ja työväenopistojen osalta. Lomakkeeseen ei kuitenkaan tullut merkitä ammattiin valmistavaa taidekoulutusta eikä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa. Edellisestä vuodesta poiketen lomakkeessa kysyttiin kustannuksia myös kaupunkien omistamien tai avustamien taideoppilaitosten osalta, vaikka nämä eivät antaisikaan taiteen perusopetusta. Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut.

Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta määriteltiin kattamaan kaiken muun varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

Muiden hallintokuntien muu kulttuuritoiminta käsittää muun kuin kulttuuritoimen alla tapahtuvan kulttuuritoiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

---

13 Pilottihankkeen yhteydessä käytiin keskustelua siitä, kuuluvatko tiedekeskukset museoiden vai kulttuurikeskusten kategoriaan. Museotoiminnan keskinäisen vertailukelpoisuuden parantamiseksi ne päätettiin sijoittaa kulttuurikeskusten luokkaan.

3 23 kaupunkia

3.1 Väestö ja sosiaaliset rakenteet

Selvitykseen osallistuneet 23 kaupunkia eroavat toisistaan monin tavoin. Seuraavassa esitellään lyhyesti näitä kaupunkeja, etenkin niiden kokoa, alueellista sijaintia ja sosiaalisia rakenteita. Näillä tekijöillä on merkitystä myös kaupunkien kulttuuripalveluille ja niiden tuottamiselle tai järjestämiselle.

Taulukko 1. Kaupunkien väestö ja muita taustatietoja

Kunta	Asukasluku	Ruotsinkielisten osuus väestöstä, %	Vieras-kielisten osuus väestöstä, %*	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä, %	0–14-vuotiaiden osuus väestöstä, %	15–64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	Vähintään alimman korkeasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, %
Espoo	238 047	8,4	7,3	5,4	20,0	69,9	10,2	42,1
Helsinki	568 531	6,1	9,0	6,4	13,7	72,1	14,2	34,8
Hämeenlinna	48 414	0,3	2,2	1,8	15,8	65,9	18,4	29,7
Joensuu	57 677	0,1	2,7	2,0	14,7	69,5	15,8	27,4
Jyväskylä	85 402	0,2	3,6	2,8	14,5	71,7	13,8	31,9
Kajaani	38 089	0,1	2,0	1,8	16,9	66,5	16,7	25,5
Kokkola	36 966	17,1	1,7	1,6	18,8	65,4	15,8	24,1
Kotka	54 679	1,1	4,0	3,3	14,9	65,8	19,3	23,4
Kuopio	91 320	0,1	1,9	1,4	15,7	69,0	15,3	29,7
Lahti	99 308	0,3	3,7	2,9	14,8	67,3	17,9	24,0
Lappeenranta	59 286	0,2	3,9	2,9	15,1	67,6	17,4	25,4
Mikkeli	48 720	0,1	2,1	1,7	15,7	66,1	18,2	25,8
Oulu	131 585	0,2	2,4	2,0	17,0	70,8	12,3	32,9
Pori	76 255	0,5	1,3	1,1	15,1	65,4	19,4	23,3
Porvoo	47 832	31,9	3,3	2,6	18,9	66,9	14,2	27,9
Rovaniemi	58 825	0,1	1,8	1,7	17,1	68,2	14,7	27,9
Salo	25 802	0,7	6,3	5,4	16,3	65,9	17,9	24,9
Savonlinna	26 775	0,1	2,0	1,6	14,0	64,9	21,0	23,2
Seinäjoki	37 336	0,2	1,3	1,0	16,7	67,8	15,5	29,1
Tampere	207 866	0,5	4,2	3,2	14,0	70,5	15,5	30,0
Turku	175 286	5,2	6,4	4,4	13,2	69,5	17,3	28,2
Vaasa	57 998	24,8	4,8	4,2	16,1	67,3	16,6	30,6
Vantaa	192 522	3,0	7,5	5,0	18,7	70,7	10,6	28,2

Lähteet: Tilastokeskus 2008a; 2008b; 2008c.

* Vieraskielisten kategoria sisältää muut kuin äidinkieltään suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset.

Kunnan koolla on monia vaikutuksia kuntien toimintaan ja palvelujen järjestämiseen. Selvityksessä asukasluvultaan pienin kaupunki on noin 26 000 asukkaan Salo ja suurin noin 570 000 asukkaan Helsinki. Kuudessa kaupungissa on yli 100 000 asukasta. Yhdeksässä kaupungissa väkiluku on 50 000 ja 100 000 välillä ja kahdeksassa alle 50 000. (Kaupunkien väestö taulukossa 1.)

Yleisesti ottaen suurempi kuntakoko lisää mittakaavaetuja, koska suuremmissa yksiköissä on helpompi tuottaa enemmän ja monipuolisempia palveluita pienemmillä yksikkökustannuksilla. Suuri väkiluku voi kuitenkin myös lisätä toiminnan tehottomuutta ja

päällekkäisyyttä. Pienempien yksiköiden etuja ovat usein myös parempi asiakaslähtöisyys ja joustavuus. Suurten kuntien tulopohja taas voi olla vakaampi kuin pienillä, ja ne pystyvät kantamaan pieniä kuntia paremmin taloudellisiin suhdanteisiin liittyviä riskejä. (Luoma ja Moisio 2005, 5–7.)

Kulttuuritilaisuuksissa käynti on ihmisten vapaa-ajan käyttöä koskevien selvitysten mukaan yleisempää suuremmissa kaupungeissa.¹⁴ Tämä johtunee ainakin osin siitä, että ammattimaiset taide- ja kulttuurilaitokset toimivat etupäässä näissä kunnissa. Myös kaupungin sijainnilla ja asemalla omalla alueellaan on merkitystä kulttuuripalvelujen tarjontaan. Mukana ovat Manner-Suomen kaikkien maakuntien suurimmat kaupungit ja keskuspaikkakunnat.¹⁵ Niissä tarjottuja kulttuuripalveluita hyödynnetään runsaasti myös kuntarajojen yli. Muutamista maakunnista mukana on enemmän kuin yksi kaupunki: Uudeltamaalta Helsinki, Espoo ja Vantaa, Varsinais-Suomesta Turku ja Salo sekä Etelä-Savosta Mikkeli ja Savonlinna. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Kaupunkien sijoittuminen Suomen lääneihin ja maakuntiin

Lääni	Maakunta	Kaupunki
Etelä-Suomi	Etelä-Karjala	Lappeenranta
	Itä-Uusimaa	Porvoo
	Kanta-Häme	Hämeenlinna
	Kymenlaakso	Kotka
	Päijät-Häme	Lahti
	Uusimaa	Espoo, Helsinki, Vantaa
Länsi-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Seinäjoki
	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
	Keski-Suomi	Jyväskylä
	Pirkanmaa	Tampere
	Pohjanmaa	Vaasa
	Satakunta	Pori
	Varsinais-Suomi	Turku, Salo
Itä-Suomi	Etelä-Savo	Mikkeli, Savonlinna
	Pohjois-Karjala	Joensuu
	Pohjois-Savo	Kuopio
	Kainuu	Kajaani
Oulu	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
Lappi	Lappi	Rovaniemi

Kuntaliitokset ovat vaikuttaneet ja/tai vaikuttavat lähivuosina monien selvityksessä mukana olevien kaupunkien asukaslukuihin, mikä asettaa omia haasteitaan kulttuuritoiminnan kustannusten vertailulle. Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kuntaliitos vuoden 2009 alussa nostaa esimerkiksi uuden Jyväskylän kaupungin väkiluvun noin 125 000 asukkaaseen. Salon seudun 10 kunnan yhdistyminen luo uuden Salon, jossa on noin 54 000 asukasta. Kuntaliitoksissa syntyvän uuden kaupungin kulttuuritoiminta ei kuitenkaan välttämättä kasva samassa suhteessa kuin asukasmäärä, koska ympäristökuntien kulttuuritoiminta on monissa tapauksissa varsin vähäistä.

Kaksikielisyys lisää palvelujen tarvetta ja siten myös kulttuuritoiminnan kustannuksia. Virallisesti kaksikielisiä¹⁶ kaupunkeja on selvityksessä mukana seitsemän: Espoo, Helsinki, Kokkola, Porvoo, Turku, Vaasa ja Vantaa. Porvoossa ruotsinkielisten osuus väestöstä on 32 prosenttia, Vaasassa 25 prosenttia ja Kokkolassa 17 prosenttia. Muissa kaupungeissa ruotsinkielisten osuus on alle 10 prosenttia. Kirjastolain (904/1998, 3 §) mukaan kaksikieli-

14 Ks. esim. Tilastokeskus 2007.

15 Maakunnallisia keskuksia ovat Lapissa Rovaniemi ja Kemi, Kymenlaaksossa Kotka ja Kouvola. Näistä hankkeeseen osallistuivat Rovaniemi ja Kotka.

16 Kielilain (423/2003) mukaan kunta on säädettävä kaksikieliseksi, jos kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita ja jos vähemmistö muodostaa vähintään kahdeksan prosenttia asukkaista tai jos sen koko on vähintään kolme tuhatta asukasta.

sessä kunnassa molempien kieliryhmien tarpeet tulee ottaa huomioon yhtäläisin perustein. Muuten kulttuuripalveluja säätelevät lait eivät sisällä erityisiä kieltä koskevia säännöksiä eikä niissä velvoiteta kaksikielistä kuntaa palvelujen kielen osalta. Velvoitteet kaksikieliseen toimintaan tulevatkin lähinnä perustuslain (731/1999) ja kielilain (423/2003) kautta.

Vieraskielisten eli muita kieliä kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien ja ulkomaan kansalaisten osuudet väestöstä olivat suurimmat Helsingissä, Vantaalla, Espoossa, Turussa ja Salossa. Suoraa lainsäädännöllistä veloitetta ei ole maahanmuuttajien ja kulttuurivähemmistöjenkään kulttuuripalvelujen suhteen, mutta monet kunnat ovat ottaneet väestörakenteen muutoksen huomioon esimerkiksi perustamalla kansainvälisiä tai monikulttuurisia kohtaamispaikkoja ja kulttuurikeskuksia tai ottamalla eri väestöryhmien tarpeita muuten huomioon tiedotuksessaan ja palvelutarjonnassaan.¹⁷

Väestön ikärakenne vaikuttanee suuremmin kunnan sosiaali- ja terveys- sekä opetussektoreille kuin kunnan kulttuuripalveluihin. Taiteen perusopetus on suunnattu etenkin lapsille ja nuorille, mutta opetusta järjestetään monissa kunnissa myös aikuisille. Vaikka kulttuuripalveluita pyritään tarjoamaan kaikille ikäryhmille, ovat lapset ja nuoret useiden kuntien kulttuuristrategioissa erityinen kohderyhmä. Alle viisitoistavuotiaita oli vuonna 2007 suhteellisesti eniten Espoossa, Porvoossa, Kokkolassa ja Vantaalla, Turussa ja Helsingissä taas vähiten (13,2 ja 13,7 prosenttia). Kulttuuripalveluiden seudullisen luonteen vuoksi erot eivät ole niin dramaattisia kuin miltä ne näyttävät. Lapsiperheet asuvat usein suurten kaupunkien ympäryskunnissa, joita Espoo, Vantaa ja Porvookin tässä tapauksessa ovat suhteessa Helsinkiin.

Ikääntymisen myötä lisääntyvät myös erilaiset vanhusväestölle tarjottavat kulttuuripalvelut. Esimerkiksi Kotkassa kaupunki avustaa ikäihmisille suunnatun kulttuurikeskus Muistojen talon toimintaa. Kotkassa yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä onkin kolmanneksi suurin (19,3 prosenttia) heti Savonlinnan ja Porin (21 ja 19,4 prosenttia) jälkeen. Vastavasti Espoossa ja Vantaalla yli 64-vuotiaiden osuudet väestöstä olivat selvästi pienimmät (10,2 ja 10,6 prosenttia). (Taulukko 1.)

Myös koulutustasolla on vaikutuksensa kulttuuripalvelujen käyttöön: korkeammin koulutetuista suurempi osa käy kulttuuritilaisuuksissa verrattuna vähemmän kouluja käyneisiin (taulukko 3). Tiedonkeruussa mukana olleet kaupungit eivät kuitenkaan poikkea tässä mielessä kovin paljon toisistaan. Vähintään alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus yli 15 vuotta täyttäneistä on ylimmillään 42 prosenttia Espoossa ja yli 30 prosenttia myös Helsingissä, Oulussa, Jyväskylässä, Vaasassa ja Tampereella. Alimmillaan osuus on Savonlinnassa, 23 prosenttia.

Taulukko 3. Kulttuuritilaisuuksissa käyminen* sukupuolen, koulutuksen sekä asuinpaikan koon mukaan vuonna 2002, %

	Teatteri	Ooppera	Taidenäyttelyt tai taidemuseot	Konsertit
Miehet	28	5	37	37
Naiset	44	8	47	44
Alempi perusaste tai vähemmän	25	2	22	21
Ylempi perusaste	32	4	47	41
Keskiaste	33	5	39	40
Alin korkea-aste	53	11	55	57
Muu korkea-aste	57	17	69	57
25 000–99 999 asukkaan kunta	34	5	43	42
Yli 100 000 asukkaan kunta	44	13	54	51

Lähde: Tilastokeskus 2007.

* Luvut kertovat sen, kuinka monta prosenttia kuhunkin luokkaan (rivit) kuuluvista ihmisistä on käynyt vähintään kerran sarakkeiden mukaisissa kulttuuritilaisuuksissa viimeisen 12 kk:n aikana.

17 Ks. tarkemmin esimerkiksi Saukkonen, Ruusuvirta ja Joronen 2007.

3.2 Kuntien kulttuuritoiminnan lainsäädäntö ja rahoitus

Kunnilla on merkittävä rooli kulttuurin julkisessa rahoittamisessa sekä kulttuuripalvelujen tuottamisessa ja järjestämisessä. Kunnan oikeuksia, velvollisuuksia ja tehtäviä säätelevät yleisimmällä tasolla perustuslaki (731/1999) ja kuntalaki (365/1995). Kuntien ja valtion suhdetta kulttuuritoiminnassa sekä kulttuurin rahoitusta määrittävät erityisesti kuntien valtionosuuslaki (1147/1996), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) ja sitä koskeva asetus (806/1998) sekä laki kuntien kulttuuritoiminnasta (728/1992). Tiettyä kulttuurisektoria ja sen toimintaa säätelevät seuraavat lait: museolaki (729/1992) ja valtioneuvoston asetus museoista (1192/2005), teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) sekä laki taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Kulttuuripalvelut määritellään usein peruspalveluiksi. Toisin kuin esimerkiksi opetuspalveluissa, kuntalaisilla ei kuitenkaan ole subjektiivista oikeutta tiettyihin kulttuuripalveluihin, vaan kunnat voivat tarjota kulttuuripalveluja haluamallaan tavalla. Ainoastaan kirjastopalvelut ja ns. yleinen kulttuuritoiminta ovat kunnille lakisääteisiä, joskin viimeksi mainitussa tapauksessa velvollisuus on väljästi muotoiltu. (Ks. esim. Heiskanen ym. 2002, 63–65; Oulasvirta ja Flinkkilä 2005, 159–174.)

Kunnat rahoittavat toimintaansa pääasiassa toimintatuloilla, verotuloilla ja valtionosuuksilla. Suomen Kuntaliiton laskelmien mukaan kuntien opetus- ja kulttuuripalvelujen rahoituspohja jakaantui vuonna 2007 siten, että valtionosuudet muodostivat noin 20 prosenttia, toimintatulot noin kahdeksan prosenttia ja kunnan rahoitus 70 prosenttia toimintamenojen rahoituksesta. Kuntien omat taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taiteen perusopetuksen oppilaitokset sekä muut kulttuuripalvelut tuovat kunnille myös tuottoja esimerkiksi pääsylipputulolla sekä maksu- ja vuokratuloilla.

Valtio rahoittaa kuntien kulttuuritoimintaa etenkin lakisääteisen valtionosuusjärjestelmän kautta. Sen tarkoitus on tukea kuntia palvelujen ylläpitämisessä eri puolilla Suomea. Valtionosuuden (vos) laskennalliset perusteet määräytyvät kulttuuritoiminnan osa-alueittain: kirjastot, kulttuuritoiminta, taiteen perusopetus sekä museot, teatterit ja orkesterit.

Valtionosuuden laskennallinen peruste määräytyy kulttuuripalveluissa kunnan ylläpitämisen toiminnan suoritämäärällä, henkilötyövuodella tai asukasmäärällä kerrottuna yksikköhinnalla. Osa valtionosuuksista määräytyy prosenttiperusteisesti laskennallisesta valtionosuuden perusteesta (prosenttiperusteinen vos). Laskennallisesta yksikköhinnasta valtionosuutena maksettu osuus vaihtelee toiminnoittain. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Valtionosuuden laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat vuonna 2007¹⁸

Kulttuuritoiminto	Valtionosuuden laskennallinen peruste/yksikköhinta	Valtionosuus em. laskennallisesta perusteesta
Taiteen perusopetus Asukaskohtainen VOS	1,40 €/asukas	29,7 %
Taiteen perusopetus Opetustuntiperusteinen VOS	57,69 €/opetustunti	57,0 %
Kulttuuritoiminta	3,50 €/asukas	29,7 %
Museot	37 584 €/henkilötyövuosi	37,0 %
Teatterit	31 567 €/henkilötyövuosi	37,0 %
Orkesterit	32 711 €/henkilötyövuosi	37,0 %
Kirjastot	46,58 €/asukas	45,3 %

Tiedonkeruuseen osallistuneille kaupungeille kulttuurin käyttökustannuksiin myönnetty laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2007 on esitetty taulukossa 5. Summiin on laskettu toiminnoittain kunnille myönnetty laskennalliset valtionosuudet, jotka perustuvat taulukon

18 Esimerkiksi maakuntamuseot, aluetaidemuseot, valtakunnalliset erikoismuseot sekä yleisten kirjastojen keskuskirjastot ja maakuntakirjastot saavat korotettua valtionosuutta.

4 prosenttiosuuksiin valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Taiteen perusopetuksen kohta sisältää kunnittain tiedot taiteen perusopetuksen asukaskohtaisesta valtionosuudesta sekä tuntiperusteisen valtionosuuden, jos kunta on sitä saanut. Kunnan kirjaston laskennalliseen valtionosuuteen on lisätty mahdolliset korotukset maakunta- tai keskuskirjastolle.

Taulukko 5. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2007, €

	Taiteen perusopetus	Kirjastot	Kulttuuri-toiminta	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä
Espoo	96 343	4 877 109	240 856	292 028		653 566	6 159 902
Helsinki	233 224	11 807 900	583 061	1 218 850		1 633 914	15 476 949
Hämeenlinna	129 085	1 054 156	49 205	441 612			1 674 058
Joensuu	928 381	1 313 410	60 143	353 289		496 226	3 151 449
Jyväskylä	128 069	1 885 516	87 769	759 573	899 344	580 947	4 341 218
Kajaani	806 208	875 106	39 727	246 175	560 630		2 527 845
Kokkola	15 080	814 180	37 700	111 249			978 209
Kotka	22 802	1 138 491	57 004	317 961			1 536 258
Kuopio	37 724	2 000 742	94 310	688 914	1 027 822	701 978	4 551 490
Lahti	40 920	2 124 789	102 300	741 908	1 541 732	1 016 658	5 568 308
Lappeenranta	24 562	1 307 978	61 407	317 961	607 349	338 886	2 658 143
Mikkeli	20 293	1 101 040	50 734	194 309		205 752	1 572 128
Oulu	1 073 826	2 820 336	134 056	635 921	1 121 260	847 215	6 632 615
Pori	838 584	1 692 903	79 152	600 593		435 711	3 646 943
Porvoo	1 132 471	1 026 488	48 838				2 207 797
Rovaniemi	823 376	1 343 536	60 120	300 296		229 958	2 757 285
Salo	360 586	523 198	26 197	55 624			965 605
Savonlinna	11 326	565 508	28 315	176 645			781 795
Seinäjoki	15 139	827 269	37 847	194 309			1 074 565
Tampere	84 963	4 415 768	212 408	1 169 990		1 295 028	7 178 158
Turku	72 710	3 763 169	181 775	1 986 314	1 424 934	1 234 513	8 663 415
Vaasa	841 280	1 290 330	59 502	542 712	654 068	447 814	3 835 705
Vantaa	1 495 865	3 888 139	194 679	111 249			5 689 932

Lähde: Opetushallitus 2008.

Kulttuuritoimen eri osa-alueiden valtionosuudet lasketaan osana kunnan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituspäätöstä, johon kohdistetaan myös vähennyksenä kunnan asukaskohtainen rahoitusosuus opetus- ja kulttuuritoimeen.¹⁹ Asukaskohtaisen rahoitusosuuden piiriin eivät sisälly kulttuuripalveluista tuntiperusteinen taiteen perusopetus eikä valtionosuuden piirissä olevat museot, teatterit ja orkesterit. Kunnan saamat kulttuuritoimen valtionosuudet ovat yleiskatteisia eli niitä ei ole ns. korvamerkitty tiettyyn toimintaan. Kunnan valtionosuuksien kokonaissumma kirjataan yhtenä summana kunnan tuloslaskelmaan ja tilinpäätökseen.²⁰

3.3 Kulttuurihallinnot ja kulttuuripalvelut

3.3.1 Yleiskuvaus

Selvityksessä mukana olevat kaupungit poikkeavat huomattavasti toisistaan kulttuuritoiminnan lautakunta- ja hallintokuntarakenteen, kulttuuritoimen henkilöstön määrän ja kulttuuripalvelujen tuottamisen suhteen. Ei ole itsestään selvää, mikä taho kunnassa vastaa taiteen ja kulttuurin rahoituksesta sekä kulttuuripalvelujen järjestämisestä. Erilaiset hallinto- ja palvelutuotantomallit sekä rahoitusjärjestelyt on puolestaan otettava huomioon

19 Päätökseen kohdistetaan myös osuus verotulotasauksesta. Sen seurauksena opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuussumma voi muodostua kunnalle negatiiviseksi.

20 Laskennallisiin valtionosuuksiin kuuluvat kaikkiaan yleinen asukaskohtainen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus.

taloudellisia avainlukuja tulkittaessa. Seuraavaksi esitellään lyhyesti päätöksenteko- ja toimenpanorakenteita kaikissa tiedonkeruuseen osallistuneissa kunnissa. Tämän jälkeen tarkastellaan lähemmin kutakin kaupunkia, erityisesti kulttuurihallinnon organisaatiota, kulttuuripalvelujen tuotantomallia sekä taiteen ja kulttuurin muuta rahoitusta.

Vuonna 1981 voimaan tullessa laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (1045/80) määriteltiin muun muassa kuntien velvollisuudesta perustaa kulttuurilautakunta ”kunnassa harjoitettavan kulttuuritoiminnan edistämistä, tukemista sekä järjestämistä varten”. Vain erityistapauksissa, kuten asukasluvun vähäisyyden vuoksi kunnanvaltuusto saattoi päättää, että lain mukaisista tehtävistä huolehti muu lautakunta tai kunnan hallitus. Lautakuntien yhdistelmiä ei tuolloin sallittu.

1980-luvun lopun vapaakuntakokeilu ja kulttuuritoimintalain muutokset vuonna 1993 antoivat kunnille mahdollisuuden järjestää hallintonsa haluamallaan tavalla. Mittavissa kunnallishallinnollisissa uudistuksissa lautakuntia yhdisteltiin erilaisiksi kokonaisuuksiksi. Pienempiin kuntiin perustettiin laaja-alaisia lautakuntia, jotka käsittelivät kaikkia sivistystoimen asioita (opetus, kulttuuri, kirjasto, liikunta, nuoriso). Yleinen ilmiö oli myös opetusasioiden sekä muiden sektoreiden ryhmittäminen omiksi kokonaisuuksiksi. (Ks. tarkemmin esim. Keltti 2001, 10–14.)

Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa kulttuurin lautakuntarakenne ja vastuualueet vaihtelivat suuresti. Taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta olivat useimmiten saman lautakunnan alaisia. Kolmessatoista kaupungissa tämä lautakunta oli vuonna 2007 kulttuurilautakunta ja kuudessa kulttuurilautakunnan ja yhden tai useamman muun toiminta-alueen (kirjasto-, nuoriso-, liikunta-, koulutus- tai vapaa-aikatoiminnan) yhdistelmä (taulukko 6). Vantaalla kulttuuri-asioista vastasi vapaa-ajan lautakunta, Kajaanissa ja Porvoossa sivistyslautakunta ja Tampereella sivistys- ja elämänlaatu- ja palvelujen lautakunta. Lisäksi Helsingissä ja Vaasassa kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset toimivat omien johtokuntiensa alaisuudessa. Kirjastot olivat jonkin muun kuin edellä mainitun lautakunnan alaisuudessa viidessä kaupungissa. Porissa ja Vaasassa oli erillinen kirjastolautakunta, Lahdessa ja Salossa kirjastotoiminta kuului sivistyslautakunnan ja Vantaalla opetuslautakunnan alle.

Eniten vaihtelua oli taiteen perusopetuksen lautakuntarakenteessa. Yleisimmin taiteen perusopetus kuului opetus-, koulutus- tai vastaavan lautakunnan alle. Taiteen perusopetuksen palveluista päättäminen oli myös usein jakautunut useamman lautakunnan vastuulle. Esimerkiksi kunnalliset taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset saattoivat olla koulutuslautakunnan alaisuudessa, kun taas yksityisten toimijoiden avustuksista päättäminen ja/tai opetussuunnitelmien hyväksyminen oli kulttuurilautakunnan tehtävänä.

Toiminta- ja vastuualueet voivat myös erota toisistaan melko paljon, vaikka lautakunnan nimi olisi sama. Kahden eri kaupungin kulttuurilautakunnat voivat siis vastuualueiltaan ja käytännön toimenkvaltaan olla hyvinkin erilaisia, jos esimerkiksi yhden alaisuuteen kuuluvat kaikki kaupungin taide- ja kulttuurilaitokset, kirjastot ja taiteen perusopetus, kun taas toisessa kirjaston ja taideoppilaitosten lisäksi myös teatteri ja orkesteri saattavat olla sen tehtäväalueen ulkopuolella. Lautakuntalähtöisesti ei siten välttämättä saa suoraan vertailukelpoista tietoa kunnan kulttuuritoiminnasta ja sen taloudesta.

Taulukko 6. Kulttuurin lautakuntarakenne vuonna 2007²¹

	Taide- ja kulttuuri-laitokset	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Kulttuuritoimen muu kulttuuritoim.	Kirjastot	Taiteen perusopetus
Kulttuurilautakunta	Espoo, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Pori, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Turku, Vaasa	Espoo, Kotka, Kuopio, Oulu, Pori, Salo, Seinäjoki, Turku	Espoo, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Pori, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Turku, Vaasa	Espoo, Kotka, Kuopio, Lappeenranta, Oulu, Rovaniemi, Savonlinna, Seinäjoki, Turku	Espoo, Salo, Turku, Vaasa
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Mikkeli		Mikkeli	Mikkeli	Mikkeli
Kulttuuri- ja nuorisolautakunta, Kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta	Jyväskylä, Kokkola		Jyväskylä, Kokkola	Jyväskylä, Kokkola	Jyväskylä
Kulttuuri- ja kirjastolautakunta		Helsinki	Helsinki	Helsinki	Helsinki
Kirjastolautakunta				Pori, Vaasa	
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunta	Joensuu	Joensuu	Joensuu	Joensuu	Joensuu
Koulutus- ja kulttuurilautakunta	Hämeenlinna	Hämeenlinna	Hämeenlinna	Hämeenlinna	Hämeenlinna
Vapaa-ajan lautakunta	Vantaa	Vantaa	Vantaa		Vantaa
Sivistyslautakunta	Kajaani, Porvoo	Kajaani, Porvoo	Kajaani, Porvoo	Kajaani, Lahti, Porvoo, Salo	Kajaani, Lahti, Porvoo, Salo
Sivistys- ja elämäntaustapalvelujen lautakunta	Tampere	Tampere	Tampere	Tampere	Tampere
Koulutuslautakunta, Koululautakunta, Kasvatus- ja opetuslautakunta, Opetuslautakunta, Lasten- ja nuorten palvelujen lautakunta, Varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunta		Tampere		Vantaa	Joensuu, Kokkola, Kotka, Pori, Rovaniemi, Savonlinna, Seinäjoki, Kuopio, Lappeenranta, Oulu, Tampere, Vaasa

Vastaavanlaista muutosta on tapahtunut kuntien kulttuuritoimen viroissa. Vuonna 1981 voimaan tullessa kuntien kulttuuritoimintalaissa säädettiin, että kunnan palveluksessa voi kulttuuritehtävien hoitamista varten olla yksi tai useampi viranhaltija, joka saatettiin perustaa päävirjana, sivuvirjana, yhdistää muuhun virkaan, tai olla myös kahden tai useamman kunnan yhteinen viranhaltija. Kunta saattoi puolestaan saada valtionosuutta viranhaltijan palkkaamiseen.

Kulttuuritoimenjohtajan, kulttuurisihteerin sekä taide- tai kulttuuriohjaajan virkoja perustettiin osittain jo ennen lain voimaantuloa, mutta etenkin sen jälkeen. Virkoihin suoraan kohdistuva valtion tuki lopetettiin kulttuuritoimintaa uudistettaessa vuonna 1992, ja lamavuosina kunnat lakkauttivat monin paikoin kulttuuritoiminnan virkoja sekä yhdistivät niiden tehtäviä muihin virkanimikkeisiin tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi liikunta- ja nuorisotyön tehtäviä kulttuurivirkaan. (Ks. esim. Karttunen 2003; Keltti 2001.)

Kuntien kulttuuritoiminnan vakituisesta henkilöstöstä valtaosa työskentelee kirjastoissa ja kunnallisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa. Esimerkiksi kunnallisten museoiden, teattereiden ja orkestereiden yhteenlasketut todellisiin kustannuksiin perustuvat henkilötyövuodet mukana olevissa kaupungeissa olivat yhteensä noin 2 600.²² On kuitenkin muistettava, että

21 Hallinnollisten järjestelyjen monimuotoisuuden vuoksi taulukkoa on syytä pitää viitteellisenä. Kaupunkien yleishallinnolla, usein kaupunginhallituksella, on monissa kaupungeissa kulttuuripoliittisia tehtäviä, esimerkiksi avustuspäätöksiä. Joissain kaupungeissa kunnallisilla taide- ja kulttuurilaitoksilla tai taideoppilaitoksilla on myös oma johtokuntansa.

22 Opetushallitus 2008.

henkilöstömääriin kulttuuritoiminnassa ja -palveluissa vaikuttaa merkittäväällä tavalla se, kuinka suuri osa kulttuuripalveluista on kunnan omaa tuotantoa ja kuinka paljon kunta järjestää niitä tukemalla kuntaorganisaation ulkopuolisia toimijoita.

Määräaikaisia työntekijöitä käytetään kaupungeissa melko paljon. Määräaikaisia työntekijöitä ovat esimerkiksi työllistetyt, erilaiset työpajojen ohjaajat ja tilapäisissä projekteissa tai yksittäisissä tapahtumissa työskentelevät henkilöt. Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa vuoden 2007 aikana käytettyjen määräaikaisten henkilöiden lukumäärä vaihteli muutamasta kymmenestä useisiin satoihin henkilöihin. Määräaikaisen työvoiman työpanos kuukausina kunnissa oli enimmillään noin 3 500.²³

Seuraavaksi esitellään lyhyesti selvityksessä mukana olleita kaupunkia. Kaikista kaupungeista mainitaan kulttuuritoiminnan pääasiallinen päätöksentekotaho (lautakunta), kuvataan kulttuuritoimen organisaatiota, eritellään keskeiset kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset sekä tarkastellaan kulttuuritoiminnan avustuskäytäntöjä. Kaupunkiprofiilien laadinnassa on käytetty hyväksi kaupunkien internet-sivustoja sekä muita dokumentteja, kuten kuntien talousarvioita ja tilinpäätöksiä sekä kulttuurilautakunnan (tai vastaavan) pöytäkirjoja. Tietoja on tarvittaessa tarkistettu tai täydennetty puhelimitse.

Tarkastelun kohteena on tilanne vuonna 2007, koska myös kustannustiedot on kerätty tältä vuodelta. Siinä tapauksessa, että vuonna 2008 on tapahtunut kaupungin kulttuuripoliittisen ja -hallinnollisen profiilin ymmärtämisen kannalta merkittäviä muutoksia, näistä on mainittu erikseen joko tekstissä tai alaviitteessä.

3.3.2 Espoo

Asukasluku	238 047
	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 8 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2000–2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Espoon kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Espoon kaupunginmuseumuseo, Tapiola Sinfonietta
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Espoon kulttuurikeskus, Kannusillan teatterisali, Karakallion monitoimitalo, Sellosali, Taidetalo Pikku-Aurora
Kunnalliset taideoppilaitokset	Espoon työväenopisto

Espoon kulttuuripalveluista vastaa kulttuurilautakunta. Kulttuurilautakunta ohjaa kaupunkikulttuurin tulosyksikön sekä vapaan sivistystyön tulosyksikön toimintaa ja vahvistaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat. Kaupunkikulttuurisyksikön vastuualueita ovat suuret kulttuuritalot, museot ja näyttelytoiminta, Tapiola Sinfonietta sekä festivaalit ja tapahtumat. Vapaan sivistystyön yksikön alle kuuluvat työväenopisto, kulttuuritoimi ja kaupunginkirjasto.²⁴ Kulttuuritoimen tehtävänä on koordinoita, toteuttaa ja luoda edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten, Espoon eri väestöryhmien sekä eri alueiden kulttuuripalveluille. Kulttuurilautakunnan ruotsinkielinen jaosto ohjaa ruotsinkielistä kulttuuritoimintaa ja työväenopiston ruotsinkielistä toimintaa.

Kaupungin kulttuurihallinnon alaisuudessa toimivia laitoksia ovat Espoon kaupunginkirjasto, Espoon kaupunginmuseumuseo sekä Tapiola Sinfonietta. Kaupungin omistamia kulttuuritaloja ja -keskuksia ovat Kulttuurikeskus, Sellosali, Taidetalo Pikku-Aurora, Kannusillan teatterisali sekä Karakallion monitoimitalo.

Kaupungin tytäryhteisöjä ovat Espoon kaupunginteatterisäätiö, Helinä Rautavaaran etnografisen museon säätiö, Espoon taidemuseosäätiö, Espoon Taide- ja tietotekniikkasäätiö sekä Kiinteistö Oy WeeGee, joka vuokraa WeeGee-talon tiloja.

23 Vastaajia pyydettiin laskemaan yhteen määräaikaisessa työsuhteessa olleiden henkilöiden työkuukaudet.

24 Vapaan sivistystyön tulosyksikköön kuuluvat myös liikuntatoimi (liikuntalautakunta), nuorisotoimi (nuorisolautakunta) sekä yhteispalvelu ja kuluttajaneuvonta (kulttuurilautakunta).

Näyttelykeskus WeeGeen tiloissa toimivat Espoon modernin taiteen museo EMMA, Espoon kaupunginmuseo, Helinä Rautavaaran museo, Suomen kellomuseo, Suomen lelumuseo Leikkilinna, Taide- ja tietotekniikkakeskus Cartes sekä Galleria Aarni. Talossa sijaitsevat myös Espoon kuvataidekoulun tilat ja Musiikkiopisto Juvenalian musiikkileikkikoulu.

Taiteen perusopetusta antaa Esopoissa viitisentoista oppilaitosta, joista osa saa tukea kulttuurilautakunnalta. Oppilaitokset ovat enimmäkseen yksityisiä, lisäksi kunnallinen Espoon työväenopisto järjestää taiteen perusopetusta sekä lapsille että aikuisille. Pääkaupunkiseudulla toimii useita taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia yli kuntarajojen, ja myös oppilaita hakeutuu opetukseen naapurikuntien oppilaitoksiin.

Esopo jakaa kulttuuriavustuksia etenkin sopimusyhteisöilleen, minkä lisäksi kulttuurilautakunta jakaa harkinnanvaraisia avustuksia. Vuonna 2007 kaupunkikulttuuriyksiköllä oli 12 sopimusyhteisöä ja kulttuuritoimella 18 sopimusyhteisöä. Sopimusyhteisöt olivat taiteen perusopetusta ja taidekasvatustoimintaa järjestäviä oppilaitoksia (9 kappaletta), museoita ja näyttelytoimijoita (6), teattereita (6), festivaaleja ja tapahtumia (4), kuoroja (3) sekä muita toimijoita (2).

Esopo avusti vuonna 2007 yksityisiä museoita ja teattereita yhteensä 6 222 000 eurolla (luku sisältää myös kaupungin avustuksen Suomen Kansallisoppperalle 906 000 €). Suurimmat avustussummat menivät Espoon modernin taiteen museolle ja Espoon kaupungin teatterille. Taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen kaupunki jakoi avustuksia noin 2,9 miljoonaa euroa. Kaupungin tukea saavia tapahtumia olivat mm. April Jazz -, Espoo Ciné - sekä Urkuyö ja Aaria -festivaalit.

Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita myös tarjoamalla heidän käyttöönsä tiloja joko ilmaiseksi tai nimelliseen vuokrahintaan. Kaupungin sopimustaideoppilaitosten sekä muiden yhteistyökumppanien käyttämien kaupungin toimitilojen vuokrat peritään sisäisinä vuokrina suoraan kulttuuritoimelta ja kaupunkikulttuuriyksiköltä.

3.3.3 Helsinki

Asukasluku	568 531
	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 6 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2000–2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Helsingin kaupunginkirjasto - yleisten kirjastojen keskuskirjasto, monikielinen kirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Helsingin kaupunginmuseo (maakuntamuseo), Helsingin kaupungin taidemuseo (aluetaidemuseo), Helsingin kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Stoa, Malmitalo, Kanneltalo, Vuotalo, Nordsjö-Rastis, Kulttuurikeskus Caisa, Savoy-teatteri, Annantalo
Kunnalliset taideoppilaitokset	Suomenkielinen työväenopisto

Helsingissä pääasiallinen päätöksentekotaho kulttuuriasioissa on kulttuuri- ja kirjastolautakunta, joka ohjaa kirjastotoimen ja kulttuuriasiainkeskuksen toimintaa. Kulttuuri- ja kirjastolautakunta vahvistaa myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat. Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo ja kaupungin taidemuseo ovat kukin oman johtokuntansa alaisia.

Kulttuuriasiainkeskus jakautuu kolmeen osastoon, joita ovat yhteispalvelut, kulttuuripolitiikka ja kulttuuripalvelut. Yhteispalveluosaston alla hoidetaan esimerkiksi taloushallintoon ja henkilöstöhallintoon liittyvät asiat. Kulttuuripolitiikan osasto hoitaa mm. kansainvälistä yhteistyötä, vastaa kulttuurin erityishankkeista sekä avustusten valmistelusta. Lisäksi osasto osallistuu erilaisten kaupunkitapahtumien järjestelyihin. Kulttuuripalveluosastolle kuuluu kulttuuritalojen toiminta. Kaupungin ylläpitämiä kulttuuritaloja ovat Stoa (Itä-Helsingin kulttuurikeskus), Malmitalo (Pohjois- ja Koillis-Helsingin kulttuurikeskus), Kanneltalo (Länsi-Helsingin kulttuurikeskus), kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa sekä

Annantalon taidekeskus, joka on osa Taikalamppua, opetusministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten verkostoa.

Nuorisolautakunnan alaisessa nuorisoasiainkeskuksessa toimii kulttuurisen nuorisotyön toimisto, joka järjestää runsaasti erilaisia tapahtumia, kulttuurista kasvatus toimintaa, musiikki-, teatteri- sekä kuvataiteen opetusta. Yksikkö myös ylläpitää Kulttuuriareena Gloriaa.

Helsingin kaupunginteatteria ylläpitävä Helsingin Teatterisäätiö on osa kaupunkikonsernia. Muita konserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Helsingin Juhlaviikkoja järjestävä Helsinki-viikon säätiö, Helsingin kaupungin 450-vuotistaiteilijatalosäätiö, kiinteistöosakeyhtiöt Helsingin Tennispalatsi ja Kaapelitalo sekä Lasipalatsin Mediakeskus Oy. Konserniin kuuluu myös kongressi- ja tapahtumakeskus Finlandia-talo, jonka tiloissa toimii Helsingin kaupunginorkesteri.

Taiteen perusopetusta järjestävät pääasiassa yksityiset oppilaitokset. Myös kaupungin ylläpitämä suomenkielinen työväenopisto järjestää taiteen perusopetusta. Pääkaupunkiseudulla taiteen perusopetuksen palveluita tarjotaan ja käytetään runsaasti yli kuntarajojen.

Helsingissä toimii runsaasti yksityisiä kulttuuritoimijoita. Myös useimmat valtion tai kansalliset kulttuuri- ja taidelaitokset sijaitsevat pääkaupungissa. Vuonna 2007 Helsinki avusti yksityisiä museoita, teattereita ja orkestereita yli 16 miljoonalla eurolla ja kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia noin 1,5 miljoonalla eurolla. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen toimijoiden avustukset olivat yhteensä 3 789 000 euroa.

Kulttuuriasiainkeskuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena viime vuosina on ollut Helsingin festivaalikentän vahvistaminen ja tukeminen. Erilaisia festivaaleja ja tilaisuuksia kaupunki avusti hieman alle 2,5 miljoonalla eurolla. Suurin avustus myönnettiin Helsingin Juhlaviikoille, n. 1,5 miljoonaa euroa. Pienimmillään tuki oli 1 400 euroa. Vuonna 2007 tukea sai 55 festivaalia, mm. Baltic Circle -teatterifestivaali sekä Cirko Uuden sirkuksen festivaali. Rahallisten avustusten lisäksi kulttuuriasiainkeskus tarjoaa esiintymis- ja työtiloja taiteilijaryhmille sekä tukee kulttuuritilaisuuksia ja niiden tuotantoa.

3.3.4 Hämeenlinna

Asukasluku	48 414
Maakunta	Kanta-Häme
Kuntaliitokset 2000-2010	Vuoden 2009 alusta Hämeenlinna, Hauho, Kalvola, Lammi, Renko, Tuulos
Kirjasto	Hämeenlinnan kaupunginkirjasto - Hämeen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo (maakuntamuseo), Hämeenlinnan Taidemuseo (aluetaidemuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX
Kunnalliset taideoppilaitokset	Aimokoulu

Hämeenlinnassa kulttuuritoiminnat ovat koulutus- ja kulttuurilautakunnan alaisuudessa. Lautakunnan alla toimiva koulutus- ja kulttuuriasiainkeskus jakautuu kymmeneen toimintayksikköön. Kulttuuritoiminnasta vastaavia yksiköitä ovat kulttuuripalvelut, Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, Lasten ja nuorten kuvataide- ja käsityökoulu Aimo, historiallinen museo, Hämeenlinnan Taidemuseo sekä kaupunginkirjasto.²⁵ Kaupunki järjestää vuosittain mm. Lasten taidefestivaali Hippaloita.

25 Muut toimintayksiköt ovat hallinto- ja talousyksikkö, opetustoimen hallinto, oppilashuolto sekä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen koulut.

Kaupunkikonsernin osina toimivat Kaupunginteatteri Oy, Musiikkiopisto ry:n ylläpitämä Sibeliuksen opisto sekä kuntayhtymän hallinnoima Vanajaveden opisto. Myös liikelaitoksena vuoden 2007 alkuun toiminut, sen jälkeen osakeyhtiömuotoinen kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas kuuluu Hämeenlinnan kaupunkikonserniin. Verkatehtaan alueella toimivat muun muassa Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri, Hämeenlinnan Taide museo sekä Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, joka kuuluu lastenkulttuuriverkosto Taikalamppuun.

Taiteen perusopetusta Hämeenlinnassa järjestävät kaupungin ylläpitämä lasten ja nuorten kuvataidekoulu Aimo ja kirjaston kirjoittajakoulu. Yksityisistä taiteen perusopetusta järjestävistä oppilaitoksista kaupunki avusti Sibeliuksen opistoa ja Vanajaveden opistoa.

Vuonna 2007 kaupunki avusti yksityisiä teatteri, museo- ja orkesteritoimijoita yhteensä 1 474 000 eurolla. Tästä valtaosa meni Hämeenlinnan Kaupungin Teatterille. Verkatehdas Oy:tä kaupunki avusti 975 000 eurolla. Lisäksi kaupunki osti musiikkipalveluita Verkatehtaalta. Taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta antavia toimijoita Hämeenlinna tuki 805 000 eurolla.

3.3.5 Joensuu

Asukasluku	57 677
Maakunta	Pohjois-Karjala
Kuntaliitokset 2000-2010	Vuoden 2005 alusta Joensuu, Tuupovaara, Kiihtelysvaara Vuoden 2009 alusta Joensuu, Eno, Pyhäselkä
Kirjasto	Joensuun seutukirjasto (Eno, Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä) - Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjois-Karjalan museo (maakuntamuseo), Joensuun taidemuseo (aluetaidemuseo), Joensuun kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Carelicum
Kunnalliset taideoppilaitokset	Joensuun konservatorio

Joensuussa kulttuuripalveluista vastaa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunta. Taiteen perusopetus kuuluu koulutuslautakunnan alle lukuun ottamatta tanssin taiteen perusopetusta, josta vastaa kulttuurityön yksikkö. Joensuun kulttuuritoimen alle kuuluvat kulttuuri- ja matkailukeskus Carelicum, Joensuun kaupunginorkesteri, kaupunginkirjasto, Joensuun museot sekä kulttuurityön yksikkö. Kulttuurityön yksikön vastuualueita ovat kulttuuriavustukset, tapahtumat, Lasten Joensuu -verkoston koordinointi, grafiikan pajan toiminta, Rantakylän auditorion ja Tuupovaaran Ullakon tilat esittävän taiteen sekä kuvataiteen tarpeisiin, kuvataiteilijoiden työtilat sekä tanssin taiteen perusopetus, joka toteutetaan ostopalveluina. Kulttuurityön yksikkö järjestää myös lukuisia tapahtumia kuten Joen Yö ja Joen Kulttuuritori.

Kaupunki on jäsenenä Pohjois-Karjalan Teatteriyhdistyksessä, joka ylläpitää Joensuun kaupunginteatteria.²⁶ Kaupunki on myös perustajajäsenenä vuonna 1981 perustetussa Ortodoksisen kulttuurin säätiössä, joka tukee ja edistää ortodoksisen kulttuurin tutkimusta ja tunnetuksi tekemistä Suomessa ja jonka tarkoituksena on rakentaa Joensuuhun ortodoksinen kulttuurikeskus.

Taiteen perusopetusta Joensuussa antavat kaupungin oma konservatorio sekä vuoden 2006 alussa toimintansa aloittanut Joensuun seudun kansalaisopisto, jonka ylläpitäjä on Joensuun kaupunki ja toimialueena Joensuun lisäksi Outokumpu, Polvijärvi, Eno, Liperi,

26 Yhdistyksen muita jäseniä ovat pohjoiskarjalaiset kunnat Eno, Ilomantsi, Kesälahti, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä ja Rääkkylä.

Kontiolahti ja Pyhäselkä. Tanssin perusopetuksen palvelut Joensuu ostaa yksityisiltä toimijoilta.

Vuonna 2007 kaupunginteatterin toiminta- ja vuokra-avustukset olivat yhteensä 1 410 000 euroa. Joensuussa toimii Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvakeskus ja Itäinen tanssin aluekeskus. Kaupunginhallitus jakaa suurimpien kulttuuritapahtumien avustukset. Vuonna 2007 tapahtumista avustuksia saivat mm. Ilosaarirock, Gospel-festivaali ja Rokumentti Rock-elokuvafestivaali. Opetus- ja koulutoimi avusti Lasten laulutapahtumaa. Kaupunki jakoi 10 000 eurolla työtila-avustuksia joensuulaisille ammattitaiteilijoille.

3.3.6 Jyväskylä

Asukasluku	85 402
Maakunta	Keski-Suomi
Kuntaliitokset 2000-2010	Vuoden 2009 alusta Jyväskylä, Jyväskylän mlk, Korpilahti
Kirjasto	Jyväskylän kaupunginkirjasto - Keski-Suomen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Keski-Suomen museo (maakuntamuseo), Jyväskylän taidemuseo (aluetaidemuseo), Suomen käsityön museo (valtakunnallinen erikoismuseo), Jyväskylän kaupunginteatteri, Jyväskylän kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	Kuvataidekoulu

Jyväskylässä kulttuuri- ja nuorisolautakunta vastaa kaupungin kulttuuri-, kirjasto- ja musiikitoimista, orkesteri- ja teatteritoiminnasta sekä taiteen perusopetuksesta. Lautakunnan alaisen kulttuuripalvelukeskuksen tehtäviin kuuluu tuottaa taide- ja kulttuuripalveluja, tukea kulttuurin ja taiteen harjoittamista ja harrastamista sekä toimia seudullisen kulttuuriryhteyden koordinaattorina. Kulttuuripalvelukeskus myös järjestää erilaisia tilaisuuksia (Jyväskylän päivä, Lasten kulttuurisyys, kulttuuritoimintaa ikääntyneille, elokuvaesityksiä lapsille).

Kulttuurihallinnon alaisia toimijoita ovat Jyväskylän kaupunginteatteri, Jyväskylän kaupunginorkesteri, Jyväskylän taidemuseo, Keski-Suomen museo, Suomen käsityön museo, Jyväskylän kaupunginkirjasto sekä Kuvataidekoulu. Taidemuseon alaisuudessa toimivat Grafiikkakeskus ja Galleria Harmonia. Hallinnollisesti kulttuuripalvelukeskuksen alaisuudessa toimii Lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuuriaitta, joka on osa Taikalamppua, opetusministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten verkostoa.

Taiteen perusopetusta arkkitehtuurissa ja kuvataiteessa antaa kaupungin oma kuvataidekoulu. Kaupunki ostaa musiikin ja tanssin taiteen perusopetuksen koulutuskuntayhtymän ylläpitäältä Jyväskylän ammattiopistolta. Kuntainliiton omistama Jyväskylän seudun kansalaisopisto järjestää sanataiteen ja teatteritaiteen opetusta. Myös Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä seudullisesti toimiva Jyväskylän käsityökoulu sekä ISOn Tanssijat ry saavat kaupungin avustuksen. Lisäksi kaupungissa on lukuisia yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita.

Kaupunki avusti vuonna 2007 yksityisiä museo-, teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä 613 000 eurolla. Summasta suurin osa menee Alvar Aalto-museolle, joka siirtyi Alvar Aalto-säätiön alaisuuteen vuonna 1998. Kaupungin rahoituksella toimiva Jyväskylän taide- ja tiedesäätiö jakaa avustuksia myös kulttuuritoimijoille. Jyväskylässä toimivat alueelliset elokuva- ja valokuvakeskukset sekä Keski-Suomen Tanssin Keskus. Kaupunki osti taiteen perusopetuksen palveluita yhteensä noin 466 000 eurolla. Kulttuuritapahtumista kaupunki avusti muun muassa Jyväskylän Kesää, Summer Jazzia ja Arktisen Upeeta elokuvafestivaalia.

3.3.7 Kajaani

Asukasluku	38 089
Maakunta	Kainuu
Kuntaliitokset 2000–2010	Vuoden 2007 alusta Kajaani, Vuolijoki
Kirjasto	Kajaanin kaupunginkirjasto - Kainuun maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kainuun museo (maakuntamuseo), Kajaanin taidemuseo, Kajaanin kaupunginteatteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset	Kainuun musiikkiopisto, Kaukametsän opisto

Kajaanissa kulttuuripalvelut kuuluvat sivistystoimialaan. Sivistyslautakunnan alainen kulttuurilaitosten tulosalue käsittää Kajaanin kaupunginkirjaston, Kainuun museon, Kajaanin taidemuseon sekä Kajaanin kaupunginteatterin, joka on myös Oulun läänin aluetatteri²⁷. Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus -tulosalueelle kuuluvat Kaukametsän opisto (kansalaisopisto), kongressikeskus, Kainuun musiikkiopisto sekä kulttuuritoimi. Kaupungin tytäryhtiöihin kuuluu Kajaanin elokuvakeskus Oy. Kaupunki tuottaa vuosittaista Kajaanin runoviikkoa, joka valittiin Finland Festivalin vuoden festivaaliksi vuonna 2007.

Taiteen perusopetusta Kajaanissa antavat kunnalliset Kaukametsän opisto sekä Kainuun musiikkiopisto. Kainuun musiikkiopiston ja Kajaanin Tanssiteatterin kannatusyhdistyksen tanssinopetuksen yhteistyössä muodostama Kajaanin Tanssin tanssikoulu antaa tanssin taiteen perusopetusta.

Vuonna 2007 kaupunki avusti mm. Routaa, joka on nykytanssiin keskittyvä ryhmä. Routa kuuluu osana tanssin aluekeskusverkostoa toimivaan Pohjoisen tanssin aluekeskukseen. Kaupunki tuki myös taiteen perusopetustakin järjestävää Kajaanin Tanssiteatterin kannatusyhdistystä sekä Kulttuuriosuuskunta Generaattoria. Generaattori hallinnoi tilaa, jossa toimivat Routa-ryhmä, Kajaanin Harrastajateatteri ry ja kulttuuriosuuskunta G-Voima.

3.3.8 Kokkola

Asukasluku	36 966
Maakunta	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 17 %
Kuntaliitokset 2000-2010	Keski-Pohjanmaa
Kirjasto	Vuoden 2009 alusta Kokkola, Lohtaja, Ullava, Kälviä
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kokkolan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	K.H. Renlundin museo ²⁸
Kunnalliset taideoppilaitokset	-
	Kokkolan Estraditaiteen koulu, Kokkolan lasten- ja nuorten kuvataidekoulu

Kokkolassa pääasiallinen päätöksentekotaho kulttuuriasioissa on kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta. Kulttuuritoimen tulosalueita ovat kulttuuripalvelut, museotoimi sekä kaupunginkirjasto. Kaupungin järjestämä taiteen perusopetus on koulutuslautakunnan alaisuudessa, mutta yhdistyspohjainen ja yksityisesti tuotettu taiteen perusopetus on kulttuuritoimen avustusten piirissä.

Kulttuuripalvelut-tulosalueen keskeisiä toiminta-alueita ovat avustusten jakaminen, kulttuuripalvelujen ostaminen, kulttuuritapahtumien järjestäminen sekä kulttuuritoiminnan yleinen kehittäminen ja koordinointi.

Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat K.H. Renlundin museo, joka on toiminut Keski-Pohjanmaan maakuntamuseona vuodesta 2008 alkaen sekä Kokkolan kaupungin-

27 Kajaanin kaupunginteatteri on liikelaitostettu 1.1.2008 alkaen.

28 Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo 1.1.2008 alkaen.

kirjasto - maakuntakirjasto. Yhdistysten ylläpitäminä toimivat Kokkolan kaupunginteatteri sekä Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri.

Taiteen perusopetusta Kokkolassa antavat kunnalliset Kokkolan estraditaiteen koulu sekä Kokkolan opiston yhteydessä toimiva Kokkolan lasten ja nuorten kuvataidekoulu. Yksityisiä kaupungin avustamia taiteen perusopetusta antavia toimijoita ovat Kokkolan konservatorio, Keski-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä TAITO käsityökoulu sekä Keski-Pohjanmaan Balettiopisto.

Kokkola tukee kulttuuritoimijoita suoraan toiminta-avustusten lisäksi vuokra-avustuksilla. Vuonna 2007 Kokkola avusti teatteria ja orkesteria ylläpitäviä yhdistyksiä yhteensä 1 755 000 eurolla ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksia 521 000 eurolla. Kokkola on myös mukana Svenska Österbottens förbund -kuntayhtymässä, joka ylläpitää Wasa-teatteria. Kunnan maksuosuus kuntayhtymälle perustuu ruotsinkielisen väestön osuuteen kunnassa. Tapahtumista kaupunki avusti mm. Kokkolan Oopperakesää sekä Kokkolan Venetsialaisia.

3.3.9 Kotka

Asukasluku	54 679
Maakunta	Kymenlaakso
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Kotkan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kymenlaakson museo (maakuntamuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kyminsuu, Nelosteatteri, Kotkan konserttitalo, Lasten kulttuurikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset	Kotkan opisto

Kotkassa kulttuuriasioista päättää kulttuurilautakunta.²⁹ Kulttuuritoimen alla toimivat kulttuuriasiainkeskus, kirjasto sekä Kymenlaakson maakuntamuseo. Taiteen perusopetuksesta vastasi vielä vuonna 2007 koulutuslautakunta. Vuoden 2008 alusta sekin on kuulunut kulttuurilautakunnan alaisuuteen.

Kulttuuriasiainkeskus suunnittelee ja koordinoi seudun kulttuuritoimintaa ja järjestää mm. runsaasti erilaisia kulttuuritapahtumia ja -tilaisuuksia. Kunnan ylläpitämän Kymenlaakson maakuntamuseon toiminta oli vuonna 2007 vähäistä. Museo muutti kesällä 2008 avattuun uudisrakennukseen Merikeskus Vellamoon.

Kotkan kaupunginteatteri ja Kymi Sinfonietta ovat osakeyhtiöitä ja kuuluvat kaupunkikonserniin. Kymi Sinfoniettan omistavat yhdessä Kotkan ja Kouvolan kaupungit. Kaupunki järjestää Kotkan Meripäiviä, mutta on ulkoistanut suurten tapahtumien konserttituotannon ulkopuoliselle yritykselle. Kaupungissa toimii useita erilaisia kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia. Kunnallisia ovat Kotkan konserttitalo, Nelosteatteri sekä Lasten kulttuurikeskus. Lisäksi kaupunki avustaa mm. Monikulttuurikeskus Myllyä ja Muistojen taloa, joka on vanhusväen kulttuurikeskus.

Taiteen perusopetusta Kotkassa antaa kunnallinen Kotkan opisto. Kaupunki avustaa seudullista Kotkan seudun musiikkiopistoa sekä Toukolan kansalaisopistoa.

Kotka avusti vuonna 2007 yksityisiä museo-, teatteri ja orkesteritoimijoita yhteensä 3 130 000 eurolla. Kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia kaupunki avusti 207 000 eurolla. Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetuksen oppilaitokset saivat kaupungilta 285 000 euron avustuksen. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Kymijoen lohisoittoa ja Kotka Jazzia. Kaupunki myös myöntää tiloihin vapaavuoroja kulttuurijärjestöjen toimintaan.

29 Kotkassa otettiin käyttöön uusi organisaatiomalli vuonna 2008. Uudistuksen myötä kaupungin palvelutuotanto-organisaatio jakautui palvelualueisiin (hyvinvointipalvelut, kuntatekniikan palvelut yms.). Kulttuuri sijoittuu hyvinvointipalvelujen johtajan alaisuuteen.

3.3.10 Kuopio

Asukasluku	91 320
Maakunta	Pohjois-Savo
Kuntaliitokset 2000-2010	Vuoden 2005 alusta Kuopio, Vehmersalmi
Kirjasto	Kuopion kaupunginkirjasto - Pohjois-Savon maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kuopion kulttuurihistoriallinen museo (maakuntamuseo), Kuopion taidemuseo (aluetaidemuseo), Kuopion luonnontieteellinen museo, Kuopion kaupunginteatteri, Kuopion kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kuopion Musiikkikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset	Kuopion kansalaisopisto

Kuopion kaupungin kulttuurilautakunnan alaiseen kulttuuripalvelukeskukseen kuuluvat kulttuuritoimisto, kaupunginkirjasto, kulttuurihistoriallinen museo, taidemuseo, kaupunginteatteri sekä musiikkikeskus, jossa on sekä kaupunginorkesterin toimintaa että muuta konsertti- ja kongressitoimintaa. Lisäksi ympäristökeskuksen alla toimii Kuopion luonnontieteellinen museo, jonka näyttelytoiminta on samoissa tiloissa kulttuurihistoriallisen museon kanssa. Taiteen perusopetuksesta vastaa koulutuslautakunta.

Kulttuuritoimiston tehtäviin kuuluu mm. elokuvateatteri Kuvakukon toiminta, media-keskuksen toiminta ja kulttuurikasvatustoiminta. Se myös järjestää erilaisia virallisia juhlia ja muita tapahtumia kuten Kide-musiikkifestivaalia.

Taiteen perusopetusta Kuopiossa antaa kunnallinen kansalaisopisto, kaupunki myös tukee useita yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita.

Vuonna 2007 kaupunki avusti taide- ja kulttuurilaitoksia (Tanssiteatteri Minimi ja Ortodoksinen kirkkomuseo) sekä alueellisia valokuvan (Victor Barsokevitsch valokuvakeskus), elokuvan ja tanssin keskuksia yhteensä 160 000 eurolla. Kuopio Tanssii ja Soi -festivaali, joka valittiin vuoden 2006 festivaaliksi (Finland Festivals), sai kaupungilta 320 000 euroa, muita kaupungin tukemia festivaaleja olivat mm. ANTI - kansainvälinen nykytaiteen festivaali ja Kuopio Rock Kock. Vuonna 2007 kaupungilla oli ostopalvelusopimus ISAK ry:n kanssa Elokuvateatteri Kuvakukon ohjelman suunnittelu- ja koulukinopalveluista sekä Kuopio Festivals ry:n kanssa erilaisten tapahtumien tuottamisesta (mm. Kide -musiikkitaapahtuma, viralliset juhlat sekä Minna Canth juhluvuoden tuottaminen).

3.3.11 Lahti

Asukasluku	99 308
Maakunta	Päijät-Häme
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Lahden kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Lahden kaupunginmuseo (maakuntamuseo, sis. mm. Lahden taidemuseo, aluetaidemuseo), Lahden kaupunginteatteri, Lahden kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	Wellamo-opisto

Lahden kaupungissa kulttuurihallinto on osa sivistystoimialaa. Kulttuurilautakunnan alaisena toimivat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo sekä kulttuuritoimi kukin omana tehtäväalueenaan. Lahdessa kulttuuritoimi muun muassa järjestää erilaisia kulttuuritilaisuuksia, ylläpitää kulttuuritaloja ja -tiloja ja kehittää lastenkulttuurikeskustoimintaa. Kulttuuritoimi myös ylläpitää Nuorisoteatterin toimintaa.

Taiteen perusopetusta antava Wellamo-opisto kuuluu sivistyslautakunnan alaisuuteen yhdessä kirjasto- ja tietopalvelujen kanssa.³⁰ Sivistyslautakunta vastaa muutenkin taiteen perusopetuksesta ja jakaa määrärahat taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille.

Lahdessa kaupunginteatteri ja kaupunginorkesteri sekä aluetaidemuseo ja maakuntamuseona toimiva historiallinen museo ovat kaikki kunnallisia. Yksityinen teatteri Vanha Juko toimii Lahdessa entisen elokuvateatterin tiloissa. Vuonna 2000 avautuneen konsertti- ja kongressikeskus Sibeliustalon toimintaa hallinnoi kaupungin omistama Lahden Sibeliustalo Oy. Kaupunkikonserniin kuuluvat myös Radio- ja tv-museosäätiö sekä Lahden Musiikkiopisto Oy.

Kaupungin omistama, mutta seudullisesti toimiva Wellamo-opisto järjestää taiteen perusopetusta. Muut taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset ovat yksityisiä ja kaupunki avustaa mm. Lahden konservatoriota, Lahden musiikkiopistoa sekä Taide- ja muotoilukoulu Taikaa.

Vuonna 2007 Lahti avusti taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia noin 767 000 eurolla. Sibeliustalo sai vuokra-avustusta noin 774 000 euroa. Teatteri Vanha Juko sai 34 000 euron avustuksen. Tapahtumista tuettiin esimerkiksi Lahden kansainvälistä urkuviikkoa sekä Lahden Runomaratonin. Lahdessa toimii myös Päijät-Hämeen alueellinen elokuvakeskus.

3.3.12 Lappeenranta

Asukasluku	59 286
Maakunta	Etelä-Karjala
Kuntaliitokset 2000-2010	Vuoden 2009 alusta Lappeenranta, Joutseno
Kirjasto	Lappeenrannan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Etelä-Karjalan museo (maakuntamuseo), Etelä-Karjalan taidemuseo (aluetaidemuseo), Lappeenrannan kaupunginteatteri, Lappeenrannan kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	-

Lappeenrannassa kulttuurilautakunnan alainen kulttuuritoimi sisältää viisi osa-aluetta: kirjasto-, museo-, orkesteri- ja teatteritoimen sekä yleisen kulttuuritoimen. Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia Lappeenrannassa ovat Etelä-Karjalan museo, Etelä-Karjalan taidemuseo, Lappeenrannan kaupunginteatteri, Lappeenrannan kaupunginorkesteri ja kaupunginkirjasto. Yleinen kulttuuritoimi luo edellytyksiä kulttuuri- ja taidetoiminnalle avustamalla paikallisia kulttuurijärjestöjä ja varaamalla tiloja ja välineitä toiminnan harjoittamiseen. Se myös järjestää itse tapahtumia ja taidekasvatusta. Kulttuuritoimi ylläpitää yhdessä Etelä-Karjalan taiteilijaseuran kanssa ammattitaiteen näyttelytilaa Galleria Pihattoa.

Taiteen perusopetus on Lappeenrannassa kasvatus- ja opetuslautakunnan alaisuudessa ja täysin yksityisten oppilaitosten järjestämää. Kaupungin tukemia toimijoita ovat Lappeenrannan musiikkiopisto, Lappeenrannan lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Tanssiopisto Sonja Tammela, Taidekoulu Estradi sekä Taito-käsityökoulu.

Vakiintuneita avustuksia Lappeenrannassa jaetaan monille taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Vuonna 2007 näitä avustuksia jaettiin 687 000 euroa. Kulttuurilautakunta jakoi kulttuuriavustuksia 71 000 eurolla. Lisäksi yleinen kulttuuritoimi vuokraa työtiloja taiteilijoille sekä Etelä-Karjalan taiteilijaseuralle kompensoidulla vuokralla. Vuonna 2007 yleinen kulttuuritoimi osti kulttuurituottajan työpalveluita Kulttuuriosuuskunta Kihulta. Kaupunginhallitus jakoi avustuksia mm. Valtakunnalliselle laulukilpailulle sekä Linnoituksen Yö -tapahtumalle.

30 Muita sivistyslautakunnan alaisia toimintoja ovat varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus, lukio-opetus sekä nuorisopalvelut.

3.3.13 Mikkeli

Asukasluku	48 720
Maakunta	Etelä-Savo
Kuntaliitokset 2000–2010	Vuoden 2001 alusta Mikkelin mlk, Mikkeli, Anttola Vuoden 2007 alusta Mikkeli, Haukivuori
Kirjasto	Mikkelin kaupunginkirjasto - Etelä-Savon maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Mikkelin kaupungin museot: Mikkelin taidemuseo (aluetaidemuseo), Suur-Savon museo, Päämajamuseo Mikkelin kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	Mikkelin kansalaisopisto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa toimiva kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi ja-kautuu hallinnon lisäksi seitsemään tulosalueeseen. Nämä ovat kansalaisopisto, kaupunginkirjasto, museot (Suur-Savon museo, Päämajamuseo sekä aluetaidemuseona toimiva Mikkelin taidemuseo), orkesteri, kulttuuripalvelut sekä nuoriso- ja liikuntapalvelut. Kulttuuripalvelut järjestää mm. lasten Hulivilikarnevaalin sekä toteuttaa yhteistyössä Mikkelin ammattikorkeakoulun ja Mikke ry:n kanssa Kampus-festarin. Kaupunki on osakkaana Mikkelin Mikaeli Oy:ssä, joka hoitaa Konsertti- ja kongressitalo Mikaelin toimintaa.

Taiteen perusopetus on Mikkeliissä järjestetty pääasiassa yksityisten toimijoiden voimin. Opetusta antavat Mikkelin musiikkiopisto, Taito Itä-Suomi, Etelä-Savon tanssiopisto, Lasten ja nuorten kuvataidekoulu, tanssikoulu La Carmencita sekä Arto Kivekäs harmonikkakoulu. Kaupunki tukee niiden toimintaa erilaisilla avustuksilla, ja se on myös musiikkiopiston kannatusyhdistyksen jäsen. Vuonna 2007 myönnettiin taiteen perusopetusta antaville tahoille avustuksia 285 000 euroa. Mikkelin kansalaisopisto järjestää ainoana kunnallisena laitoksena näyttämötaiteen perusopetusta.

Kaupunki avusti vuonna 2007 Mikkelin Teatteria ja Jalkaväkimuseota yhteensä 1 070 000 eurolla. Valtaosan siitä sai teatteri, jonka kannatusyhdistyksen kaupunki myös kuuluu. Mikaelin toimintaan annettiin vuonna 2007 toiminta- ja vuokratukea yhteensä 954 000 euroa. Mikkelin Musiikkijuhlat, Ballet Mikkeli ja Työväen Näyttämöpäivät sekä alueellinen Mikkelin Valokuvakeskus saivat myös kaupungilta taloudellista tukea. Nuoria kuvataiteilijoita varten kulttuuripalvelut ostaa näyttelytilaa GalleriArin taidegallerialta. Alueellisista keskuksista Mikkeliissä toimii valokuvakeskus.

3.3.14 Oulu

Asukasluku	131 585
Maakunta	Pohjois-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2000–2010	Vuoden 2009 alusta Oulu, Ylikiiminki
Kirjasto	Oulun kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjois-Pohjanmaan museo (maakuntamuseo), Oulun taidemuseo (aluetaidemuseo), Oulun kaupungin- teatteri, Oulun kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Nuoriso- ja kulttuurikeskus Nuku, Tiedekeskus Tietomaa
Kunnalliset taideoppilaitokset	Oulun konservatorio, Oulun taidekoulu

Oulun kaupungin kulttuurista päättävä elin on kulttuurilautakunta. Kulttuurilautakunnan alaisuudessa toimii hallinnollisena yksikkönä kulttuuriasiakeskus ja seitsemän kulttuurilaitosta: kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto, kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri, Pohjois-Pohjanmaan museo, taidemuseo, nuoriso- ja kulttuurikeskus Nuku³¹ sekä tiede-

31 Nuoriso- ja kulttuurikeskuksen nimi muutettiin kulttuuritalo Valveeksi, kun nuorisoasiainkeskus muutti omiin tiloihin vuonna 2008.

keskus Tietomaa. Nukun tiloissa toimii useita oululaisia kulttuuritoimijoita, ja se tarjoaa muutenkin tiloja kulttuuritoimintaan. Lisäksi Nuku kuuluu valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten verkostoon Taikalamppuun.

Taiteen perusopetuksesta vastaavat opetuslautakunnan ja opetusviraston alaiset Oulun taidekoulu ja Oulun konservatorio. Vuonna 2007 kaupunki ei avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita.

Kaupunkikonserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Oulun Musiikkijuhlasäätiö ja Oulun Valistustalo Oy, joka myöntää vuosittain apurahoja esittävän taiteen tukemiseen Oulun kaupungissa.

Kaupungin avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia Oulussa ovat Nukketeatteri Akseli Klontk sekä Oulun tanssin keskus JoJo, joka myös toimii osana Pohjoista tanssin aluekeskusta. Kaupungilla on näiden kahden toimijan lisäksi Oulun Elokuvakeskukseen ja Pohjoisen valokuvakeskuksen kanssa yhteistyösopimukset koskien tanssi-, elokuva-, nukketatteri- ja valokuvataiteen palveluja. Näiden tuottajasopimusyhteisöjen avustukset olivat vuonna 2007 yhteensä 354 000 euroa. Tapahtumista tuettiin esimerkiksi Oulun Musiikkijuhlia ja Musiikkivideofestivaalia. Kaupunki tukee Nuoriso- ja kulttuurikeskus Nukun tiloja käytettäviä vuokralaisia ja tapahtumien järjestäjiä alennetuin vuokrahinnoin.

3.3.15 Pori

Asukasluku	76 255
Maakunta	Satakunta
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Porin kaupunginkirjasto - Satakunnan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Satakunnan museo (maakuntamuseo), Porin taidemuseo (aluetaidemuseo), Pori Sinfonietta (kaupunginorkesteri)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Annankatu 6
Kunnalliset taideoppilaitokset	Palmgren-konservatorio, Porin taidekoulu, Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Porin Työväenopisto

Porin kulttuurilautakunnalla on pääasiallinen vastuu kulttuuripalvelujen järjestämisestä. Kulttuurilautakunnan alaisia yksiyöitä ovat kulttuuritoimisto, Porin taidemuseo, Satakunnan museo sekä Pori Sinfonietta. Kirjastopalveluista vastaa kirjastolautakunta. Taiteen perusopetuksen palveluista päättäminen on jakautunut koulutuslautakunnalle, kaupungin keskushallinnolle ja Palmgren-konservatorion johtokunnalle sekä kulttuurilautakunnalle.³² Kaupungin konserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Pori Jazz Oy, Porin Teatteritalo Oy ja Porin Teatterisäätiö.

Kaupungin kulttuuritoimisto on hallinnoiva yksikkö, joka vastaa mm. järjestöjen ja yhdistysten avustamisesta, järjestää kansanmusiikin koulutusta ja Folk-klubi -toimintaa sekä ylläpitää ja tarjoaa Kinokellarin ja Kulttuurigallerian palveluja. Kulttuuritoimi avustaa Porin Filharmonista kuoroa sekä järjestää vuosittaista Pori Folk -tapahtumaa. Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto on osa opetusministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoa.

Taiteen perusopetusta Porissa tarjoavat kunnalliset Palmgren-konservatorio, Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Porin taidekoulu sekä Porin työväenopisto. Palmgren-konservatoriolla on myös tuotantovastuu alueellisesta Pori Big Band -orkesterista. Yksityisistä taiteen perusopetusta antavista toimijoista kaupunki avusti tanssitaiteen perusopetusta antavaa Liisa Nojosen tanssikoulua. Myös Porin Flamenco-opisto sai kaupungilta luvan taiteen perusopetuksen järjestämiseen.

32 Organisaatiouudistuksen jälkeen vuonna 2009 hallintorakenne muuttuu monilta osin, mm. kirjastopalvelut siirtyvät kulttuurilautakunnan vastuulle.

Kaupunki avusti vuonna 2007 mm. Porin teatteria. Porin seudun matkailun ylläpitämä musiikki- ja elokuvateatterikeskus Promenadikeskus sai kaupungilta 250 000 euron avustuksen. Kulttuurilautakunta avusti myös Rakastajat-teatteria, Pori Dance Company, Läntistä tanssin aluekeskusta, Porin oopperayhdistystä, Porin bändikeskusta ja Satakunnan elävän kuvan keskusta. Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita myös erilaisten tilajärjestelyiden kautta.

3.3.16 Porvoo

Asukasluku	47 832
Maakunta	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 32 %
Kuntaliitokset 2000-2010	Itä-Uusimaa
Kirjasto	Ei tiedossa
	Porvoon kaupunginkirjasto - Itä-Uudenmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Walter Runebergin veistoskokoelma, Yrjö A. Jäntin taidekokoelma
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	Porvoonseudun musiikkiopisto, Porvoon taidekoulu

Porvoossa sivistyslautakunta ja sen alainen kulttuuri- ja vapaa-aikajaosto vastaavat kulttuurin päätöksenteosta. Kulttuuritoimi ja kirjastotoimi ovat sivistystoimen tehtäväalueita. Kulttuuritoimen alaisuuteen kuuluvat Porvoon taidekoulu, taidekokoelmat ja näyttelytilat sekä muu kulttuuritoiminta. Sivistystoimen johdon alaisuuteen kuuluu Porvoonseudun musiikkiopisto.

Porvoon kaupunki ylläpitää Walter Runebergin veistoskokoelmaa ja Yrjö A. Jäntin taidekokoelmaa sekä valtion omistuksessa olevaa J.L. Runebergin kotia. Kulttuuritoimen vastuulla ovat mm. gallerianäyttelytoiminta, kouluyhteistyö sekä erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien tuottaminen. Porvoon museota ylläpitää Porvoon museoyhdistys. Porvoon luonnonhistoriallinen museo yhdistyi Itä-Uudenmaan maakuntamuseona toimivaan Porvoon museoon vuonna 2007.

Taiteen perusopetusta Porvoossa järjestävät kunnalliset Porvoonseudun musiikkiopisto ja Porvoon taidekoulu. Kaupungissa toimii myös useita yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita, joita kaupunki ei kuitenkaan vuonna 2007 avustanut rahallisesti. Sirkuskoulu Bravuuri sai tiloja ilmaiseksi käyttöönsä.

Porvoon museoyhdistys tuottaa kaupungille sopimuksen mukaisesti museopalveluita avustusta vastaan. Vuonna 2007 Porvoon museon ja Porvoon luonnonhistoriallisen museon avustukset olivat yhteensä 316 000 euroa. Lisäksi kaupunki maksoi museotilojen vuokria. Vuonna 2007 kaupunki avusti myös mm. Porvoon Taidetehdasta sekä vuosittain järjestettävää Avanti!:n Suvisoitto -tapahtumaa. Kaupunki ostaa Kulttuuritalo Grandin (Kulturföreningen Grand rf.) salin 60 päivänä vuodessa ja luovuttaa päivät ilmaiseksi eri kulttuuritoimijoille. Muutenkin kaupunki tukee kulttuuritoimijoita erilaisten tilajärjestelyjen kautta. Porvoon Taideyhdistys vastaa Galleria Vanha Kappalaisentalon ja Porvoon Taidehallin näyttelytoiminnasta sopimuksen mukaisesti avustusta vastaan.

3.3.17 Rovaniemi

Asukasluku	58 825
Maakunta	Lappi
Kuntaliitokset 2000–2010	Vuoden 2006 alusta Rovaniemi, Rovaniemen mlk
Kirjasto	Lapin maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Lapin maakuntamuseo, Rovaniemen taidemuseo (aluetaidemuseo), Rovaniemen kaupunginorkesteri - Lapin kamariorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	Rovaniemen kuvataidekoulu, Rovaniemen musiikkiopisto

Rovaniemen kaupungissa otettiin käyttöön 1.1.2006 sopimusohjausjärjestelmä, jossa tilaaja ja tuottaja ovat erotettu toisistaan. Kulttuurilautakunnalla, joka toimii tilaajana, on kulttuuripalvelujen järjestämisvastuu. Kulttuuripalvelukeskus, joka on sivistyspalvelujen johtokunnan alainen, vastaa lautakunnan tilaamien kulttuuripalvelujen tuottamisesta. Kulttuuripalveluihin kuuluvat kirjasto-, museo-, orkesteri- ja yleiset kulttuuripalvelut. Taiteen perusopetus tuotetaan koulupalvelukeskuksessa; järjestämisvastuussa on koulutuslautakunta.

Kulttuuripalvelukeskukseen kuuluvat Lapin maakuntakirjasto, Lapin maakuntamuseo, Rovaniemen kaupunginorkesteri - Lapin kamariorkesteri, Rovaniemen taidemuseo ja yleiset kulttuuripalvelut. Yleisten kulttuuripalvelujen tehtävänä on tuottaa itse tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa erilaisia kulttuuritapahtumia sekä luoda mahdollisuuksia omaehtoiselle toiminnalle ja taiteilijoiden työlle. Kulttuuripalvelukeskus kuuluu Lapin lastenkulttuuriverkostoon, joka on osa opetusministeriön tukemaa valtakunnallista Taikalamppu-verkosta.

Kulttuurilautakunta tilaa teatteripalvelut Lapin aluetatteriyhdistyksen ylläpitäältä Lapin aluetatterilta. Teatteriyhdistyksessä on 14 kuntajäsentä, suurin avustaja on Rovaniemen kaupunki.

Kunnallisia taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia ovat Lapin musiikkiopisto ja Rovaniemen kuvataidekoulu. Selvityksen mukaan kaupunki ei avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita vuonna 2007.

Kaupungin avustamia taide- ja kulttuurilaitoksia vuonna 2007 olivat Rovaniemen teatteri sekä Kansantanssiryhmä Rimpparemmi. Laitosten avustussummasta (1 215 000) valtaosa meni Rovaniemen teatteria ylläpitävälle Lapin aluetatteriyhdistykselle. Kaupunki avusti myös Pohjoisen tanssin aluekeskuksen toimintaa. Kaupunki vuokraa osaa Wiljami-kulttuuritalosta ja antaa tiloja käyttöön yksityisille kulttuuritoimijoille. Rovaniemellä toimii myös alueellinen elokuvakeskus.

3.3.18 Salo

Asukasluku	25 802
Maakunta	Varsinais-Suomi
Kuntaliitokset 2000–2010	Vuoden 2009 alusta Salo, Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Suomensjärvi, Särkisalo
Kirjasto	Salon kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Salon taidemuseo Veturitalli, Meritalon museo sekä Marimekko- ja elektroniikkakokoelmat
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo KIVA
Kunnalliset taideoppilaitokset	Salon musiikkiopisto, Salon kansalaisopisto

Vuonna 2007 Salossa kulttuuriin liittyvät toiminnot olivat sivistystoimen alaisia, mutta ne on jaettu kulttuurilautakunnan ja sivistyslautakunnan kesken. Kulttuuritoimen tulositysköitä ovat kulttuuritoimisto ja taidemuseo. Kulttuuriasioiden lisäksi kulttuurilautakunnan tehtävänä on toimia myös kunnan matkailu- ja leirintäviranomaisena. Sivistyslautakunnan

alla toimivat kirjasto sekä kansalaisopisto ja musiikkiopisto. Lautakuntarakenne ja kulttuuripalvelujen sisäinen rakenne muuttuvat kuntaliitoksen yhteydessä vuonna 2009.

Salon taidemuseo Veturitali, Meritalon museo sekä Marimekko- ja elektroniikkako-koelmat ovat kunnan ylläpitämiä. Toiminnaltaan kunnallinen Kulttuuritalo KIVA on tila, jossa voidaan järjestää erilaisia musiikki-, teatteri-, tanssi-, koulutus- ja seminaaritilaisuuksia. Kulttuuritoimisto järjestää säännöllisesti kulttuurimatkoja, musiikkiesityksiä, kulttuuriseminaareja, kunnan virallisia juhlatilaisuuksia sekä aluekeskusten kanssa sovittuja yhteistoimintoja.

Taiteen perusopetusta Salossa järjestävät kunnalliset musiikkiopisto sekä käsityön ja kuvataiteen perusopetusta antava kansalaisopisto. Taiteen perusopetusta antavista yksityisistä toimijoista kaupunki avusti Salon teatteria ja Tanssin tuki ry:tä. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Lasten laulukaupunki -festivaalia. Salon seudulla järjestettiin myös valtakunnalliset kotiseutupäivät vuonna 2007. Kaupunki tuki tilavuokrien kautta yhdistysten järjestämää kulttuuritoimintaa noin 145 000 eurolla.

3.3.19 Savonlinna

Asukasluku	26 775
Maakunta	Etelä-Savo
Kuntaliitokset 2000–2010	Vuoden 2009 alusta Savonlinna, Savonranta
Kirjasto	Savonlinnan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Savonlinnan maakuntamuseo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	-

Savonlinnassa kulttuurista vastaa kulttuurilautakunta. Kulttuuritoimen alle kuuluvat yleinen kulttuuritoimi, kaupunginkirjasto sekä maakuntamuseo. Taiteen perusopetus on koulutuslautakunnan alaisuudessa.

Kulttuuritoimi ylläpitää Galleria Pinnaa kaupungin keskustassa, tanssiharjoitussalina toimivaa Sääminkisalia sekä kesäteatterialuetta. Kulttuuritoimen vastuulla on myös kansainvälinen yhteistyö sekä yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa. Lisäksi kulttuuritoimi järjestää erilaisia tapahtumia yhteistyökumppaneidensa kanssa.

Savonlinnan Teatteri siirtyi kaupungin alaisuudesta yhdistyksen ylläpitämäksi vuoden 2007 alusta. Savonlinnan Seudun Teatteriyhdistys ry:n perustajajäseniä ovat Savonlinna, Enonkoski, Kerimäki, Punkaharju ja Savonranta. Nukkemuseo Suruttoman toiminta lopetti Savonlinnassa kesällä 2007. Kaupunkikonserniin kuuluu vuonna 2000 perustettu kous- ja konserttitalo Savonlinnasali Oy.

Taiteen perusopetusta Savonlinnassa toteutetaan yksityisten toimijoiden voimin. Kaupunki avusti taiteen perusopetusta antavia Savonlinnan musiikkiopistoa, Taidekoulu Hyrrää ja Linnalan opistoa yhteensä 270 000 eurolla.

Vuonna 2007 kaupunki avusti yhdistyksen ylläpitämiä teatteria ja orkesteria yhteensä 626 000 eurolla. Savonlinnasalin saama avustus oli 342 000 euroa. Savonlinnan oopperajuhlien kannatusyhdistys sai kaupungilta 367 500 euron avustuksen.

3.3.20 Seinäjoki

Asukasluku	37 336
Maakunta	Etelä-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2000–2010	2005 Seinäjoki, Peräseinäjoki 2009 Seinäjoki, Nurmo, Ylistaro
Kirjasto	Seinäjoen kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo
Kunnalliset taideoppilaitokset	Seinäjoen kansalaisopisto, jonka alaisuudessa toimivat Taidekoulu Oiva sekä Näppi käsityökoulu

Seinäjoella kulttuurilautakunta on yksi sivistyskeskuksen neljästä lautakunnasta. Kulttuurilautakunnan tehtävänä on huolehtia kaupungin kirjasto-, kulttuuri- ja museotoimista. Seinäjoella taiteen perusopetuksesta vastaa koulutuslautakunta. Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo sekä kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto. Yksityiset Seinäjoen kaupunginteatteri Oy ja Seinäjoen kaupunginorkesteri ry kuuluvat kaupunkikonserniin.

Seinäjoella kulttuuritoimi tukee erityisesti lasten ja nuorten taidekasvatusta ja -harrastusta. Seinäjoen seudun kuntien ylläpitämä lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo kuuluu Taikalamppu-verkostoon. Kulttuuritoimen vuosittain järjestämiä tapahtumia ovat mm. Seinäkuun Yö -kaupunkikulttuuritapahtuma, Östermyra-päivät, Säveliä elokussa -konserttisarja sekä Peräseinäjoen kulttuuriviikko. Seinäjoen kaupungin museotoimella ja Siirtolaisuusmuseon tukiyhdistyksellä on yhteishanke Siirtolaisuusmuseon käynnistämiseksi ja toiminnan kehittämiseksi Peräseinäjoella. Seinäjoen taidehalli on kaupungin ylläpitämä nykytaiteen näyttelytila, jossa sijaitsee myös Seinäjoen taiteilijaseuran taidelainaamo sekä kokoelmatila.

Taiteen perusopetusta järjestää kunnallinen Seinäjoen kansalaisopisto, jonka alaisuudessa toimivat Taidekoulu Oiva sekä Näppi käsityökoulu. Yksityisistä taiteen perusopetusta antavista oppilaitoksista kaupunki avusti Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoa, joka on osa kaupunkikonsernia, Seinäjoen Baletti- ja tanssiopistoa sekä Miloff-tanssiopistoa.

Kaupunki avusti teatteria ja orkesteria vuonna 2007 yhteensä 2 110 000 eurolla. Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset saivat 505 000 euroa. Tästä valtaosa meni Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistolle. Nuorisotoimi ostaa bänditilojen ylläpidon Seinäjoen elävän musiikin yhdistykseltä.

3.3.21 Tampere

Asukasluku	207 866
Maakunta	Pirkanmaa
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Tampereen kaupunginkirjasto - Pirkanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Tampereen Museot (sis. Vapriikki - maakuntamuseo, Tampereen taidemuseo - aluetaidemuseo), Sara Hildénin taidemuseo, Tampere Filharmonia
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Tullikamarin Kulttuurikeskus, Kulttuurikeskus Unipoint, Lastenkulttuurikeskus Rulla
Kunnalliset taideoppilaitokset	Sara Hildén -akatemia, Työväenopisto

Tampereella siirryttiin vuonna 2007 tilaaja-tuottajamalliin palvelujen tuottamisessa ja sen mukaiseen organisaatorakenteeseen. Kulttuuritoiminnot kuuluvat uudessa organisaatiossa pääsääntöisesti sivistys- ja elämänlaatu palvelujen lautakunnan alle. Sivistyksen ja elämänlaadun edistämisen tilaajayksikkö valmistelee lautakunnassa käsiteltävät asiat ja vastaa käy-

tännön tilaajatoiminnasta. Sille kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta-, museo- ja vapaan sivistystyön palveluihin liittyvät asiat. Lisäksi tilaajayksikkö vastaa kaikkien ydinprosessien osalta maahanmuuttajatyön koordinoinnista sekä osallistuu kaupungin edustajana Tampereella järjestettävien kulttuurin ja liikunnan suur tapahtumien toteutukseen. Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunnan lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita tilaavat jossain määrin myös mm. lasten ja nuorten palvelujen lautakunta (esim. lastenkulttuurikeskus Rullan toiminta) ja ikäihmisten palvelujen lautakunta.

Varsinaiset kulttuuritoiminnot tuotetaan hyvinvointipalvelujen yksikössä, joka jakautuu sosiaali- ja terveys- sekä sivistyspalveluihin. Sivistyspalvelut taas jakautuvat kolmeen johtokunnan alaiseen tuotantoyksikköön, joita ovat päivähoido ja perusopetus, toisen asteen koulutus sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen alle kuuluvat kirjastopalvelut, museopalvelut³³, Sara Hildénin taidemuseo³⁴, kulttuuripalvelut (joka jakaantuu kulttuuri- ja nuorisopalveluihin sekä Tampere Filharmoniaan), liikuntapalvelut sekä työväenopisto (sisältää Sara Hildén -akatemiaa).

Kunnallisia kulttuuritaloja ovat lastenkulttuurikeskus Rulla, kulttuurikeskus Unipoint sekä Tullikamarin kulttuurikeskus. Kaupunki on Tampere-talo Oy:n ainoa osakkeenomistaja. Kaupunkikonserniin kuuluu myös Asuntoyhteisö Ateljeetalo Oy.

Kulttuuripalvelujen yksikkö toteuttaa eri taiteenalojen ohjelmapalveluita, aluetoimintaa, eläkeläisten kulttuuriohjelmaa, maahanmuuttajatyötä ja lasten kulttuuripalveluita. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Tullikamarin, Haiharan ja Viikinsaaren toiminnasta ja järjestää erilaisia tapahtumia kuten Tampere Jazz Happening, Tampere Biennale ja Tampereen Sävel. Tampereen kulttuuripalvelut kuuluvat valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoon.

Tampereen työväenopiston yhteydessä toimivassa Sara Hildén -akatemiassa annetaan kuvataiteen perusopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille. Muuten taiteen perusopetuksen palveluja tuottavat useat yksityiset oppilaitokset, joista kaupunki avustaa Pirkanmaan musiikkiopistoa, Tampereen konservatoriota sekä Näpsä käsityökoulua. Tampere avusti taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia vuonna 2007 yhteensä 1 293 000 eurolla.

Tampereella toimii kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten lisäksi lukuisia yksityisiä laitoksia, esimerkiksi Tampereen Teatteri, Tampereen Työväen Teatteri sekä Työväen keskusmuseo Werstas. Tampereella toimivat myös alueelliset elokuva-, valokuva- ja tanssin keskuksat. Tampere jakoi vuonna 2007 avustuksia yksityisille museoille ja teattereille yhteensä 6 049 000 euroa. Tampere-taloa avustettiin vuonna 2007 noin 4,6 miljoonalla eurolla. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Backlight-valokuvatriennaalia sekä puhallinorkestereiden suomenmestaruuskilpailuja.

3.3.22 Turku

Asukasluku	175 286
	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 5 %
Maakunta	Varsinais-Suomi
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Turun kaupunginkirjasto - Varsinais-Suomen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Wäinö Aaltonen museo, Turun maakuntamuseo, Turun Kaupunginteatteri, Turun kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Turun kulttuurikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset	-

33 Tampereen museot -kokonaisuus sisältää Amurin työläiskorttelimuseon, Hämeen museon, Kivimuseon, Rupriikin, Nukke- ja pukumuseon, Vapriikin (maakuntamuseo) ja Tampereen taidemuseon (aluetaidemuseo).

34 Kaupunki vastaa Sara Hildénin museon toimintamenoista erillisen sopimuksen perusteella. Museolla on oma johtokunta.

Turun kaupungin kulttuuritoimesta huolehtii kulttuurilautakunta alaisinaan Turun kulttuurikeskus, Turun Kaupunginteatteri, Turun kaupunginorkesteri, Wäinö Aaltosen museo, Turun kaupunginkirjasto sekä Turun maakuntamuseo. Turku on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2011 yhdessä Viron Tallinnan kanssa.

Kaupungin kulttuurikeskus ylläpitää gallerioita, lasten ja nuorten Kulttuuripajaa, Kansainvälistä kohtaustaikaa sekä Taidelainaamaa. Vuosittaisia kulttuurikeskuksen järjestämiä tapahtumia ovat Keskiaikaiset Markkinat, Vanhan Suurtorin Joulumarkkinat ja Brinkkalan Kesä. Kaupunkikonserniin kuuluvia yksityisiä kulttuuritoimijoita ovat Forum Marinum -säätio, Museoalus Sigynin säätio, Pro Cultura -säätio sekä Turun Musiikkijuhlasäätio.

Taiteen perusopetuksesta Turussa huolehtivat yksinomaan yksityiset oppilaitokset. Vuonna 2007 kaupunki jakoi avustuksia taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille noin 1 681 000 miljoonaa euroa.

Turussa toimii useita kaupungin avustamia yksityisiä museoja ja teattereita, muun muassa aluetaidemuseona toimiva Turun taidemuseo, Åbo Svenska Teater sekä aktiivista tanssitoimintaa. Kaupunki avusti taide- ja kulttuurilaitoksia vuonna 2007 yhteensä 2 737 000 eurolla. Tapahtumista tuettiin mm. Turun musiikkijuhlia, Turku Jazz -festivaalia sekä Down by the laitur -kaupunkifestivaalia. Alueellisista keskuksista Turussa toimivat Varsinais-Suomen elokuvakeskus, Finlandsvenskt filmcentrum, valokuvakeskus Peri sekä Läntinen tanssin aluekeskus.

3.3.23 Vaasa

Asukasluku	57 998
	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 25 %
Maakunta	Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Vaasan kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjanmaan museo (maakuntamuseo), Tikanojan taidekoti ja Kuntsin modernin taiteen museo, Vaasan kaupunginteatteri, Vaasan kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	-
Kunnalliset taideoppilaitokset	Kuula-opisto, Vaasan työväenopisto, Vasa Arbetarinstitut

Vaasassa kulttuuritoiminnot ovat usean lautakunnan alaisuudessa. Kulttuurilautakunnan alle kuuluvat Vaasan kaupunginorkesteri sekä kulttuurivirasto. Omina tulosalueinaan toimivat Vaasan kaupunginteatteri sekä Pohjanmaan Museo ja Tikanojan taidekoti, joista jälkimmäisen alla toimii myös vuonna 2007 avautunut Kuntsin modernin taiteen museo. Näillä kaikilla on myös omat johtokunnat. Kirjastolautakunta huolehtii Vaasan kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston toiminnasta. Musiikin ja tanssin oppilaitoksena toimivan Kuula-opiston toiminta siirtyi vuoden 2007 alusta alkaen varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunnan alaisuuteen. Muuten taiteen perusopetuksen toimintoja on Työväenopiston johtokunnan, Arbetarinstitutetin johtokunnan sekä kulttuurilautakunnan alaisuudessa.

Kulttuuriviraston toimialueeseen kuuluu yleinen kulttuurityö sekä taiteen perusopetuksen koordinointi. Kulttuurivirasto järjestää vuosittain mm. kuorofestivaalin, taiteiden yön sekä itsenäisyyspäivän juhlan. Kuntayhtymän ylläpitämä Wasa Teater huolehtii ruotsinkielisestä teatteritoiminnasta alueella.

Taiteen perusopetuksesta huolehtivat kunnalliset Kuula-opisto sekä suomenkielinen ja ruotsinkielinen työväenopisto. Selvityksen mukaan Vaasa ei vuonna 2007 avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia.

Yksityisistä kulttuurilaitoksista Vaasa tukee ruotsinkielistä Wasa Teateria. Svenska Österbottens Förbundetille maksettava kuntaosuus Wasa Teaterin toiminnasta oli vuonna 2007 noin 828 000 euroa. Kaupunki avusti vuonna 2007 myös esimerkiksi Vaasan oopperasäätiota ja Mustasaaren musiikkijuhlia. Turussa päätoimipaikkaansa pitävällä Finlandsvenskt

filmcentrumilla on toimipiste Vaasassa. Vaasan taidegraafikot ry saa toimitilat kaupungilta alennettuun vuokrahintaan.

3.3.24 Vantaa

Asukasluku	192 522
	kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 3 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2000-2010	Ei tiedossa
Kirjasto	Vantaan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Vantaan kaupungin museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Monitoimikeskus Lumo, Vernissan monitoimitalo, Myymäkitalo, Konserttitalo Martinus, Lasten taidetalo Pessi, Lasten taidetalo Toteemi
Kunnalliset taideoppilaitokset	Vantaan kuvataidekoulu, Vantaan musiikkiopisto, Vantaan aikuisopisto

Vantaalla kulttuuritoiminnan edistämisestä, tukemisesta ja järjestämisestä vastaa vapaa-ajan lautakunta. Lautakunnan tehtäväalueeseen kuuluvat kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut, kaupunginmuseo, musiikkiopisto ja kuvataidekoulu sekä ostetut käsityöpalvelut. Kirjastopalveluista vastaa opetuslautakunta.

Kulttuuripalvelujen tulosalue järjestää alueellista kulttuuritoimintaa, esimerkiksi lasten kulttuuritilaisuuksia ja tapahtumia, elokuvamatineatoimintaa ja tanssin viikot. Myös ruotsinkielinen kulttuuritoiminta kuuluu kulttuuripalvelujen alle. Kulttuuripalvelut on myös osa valtakunnallista lastenkulttuuriverkosto Taikalamppua.

Vantaalla kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo). Kulttuuripalvelujen alla toimivat myös lasten taidetalo Pessi ja Toteemi. Muita kunnallisia kulttuuritaloja ovat monitoimikeskus Lumo, Vernissan monitoimitalo, Myymäkitalo sekä Konserttitalo Martinus. Kaupungin avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Suomen Ilmailumuseo, Tanssiteatteri Raatikko, Teatteri Vantaa sekä Vantaan viihdeorkesteri.

Vantaalla taiteen perusopetusta antavat kunnalliset Vantaan musiikkiopisto ja Vantaan kuvataidekoulu. Lisäksi kaupungin ylläpitämä Vantaan aikuisopisto antaa kuvataiteen taiteen perusopetusta. Myös useat yksityiset oppilaitokset ja toimijat antavat taiteen perusopetusta. Alueella on myös paljon yli kuntarajojen toimivia taideoppilaitoksia.

Vuonna 2007 Vantaa avusti yksityisiä museo-, teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä 900 000 eurolla. Summa sisältää myös kaupungin 512 000 euron avustuksen Helsingissä toimivalle Suomen kansallisopperalle. Kuntakonserniin kuuluvan Tiedekeskussäätiön ylläpitämä Tiedekeskus Heureka sai kaupungilta 2 200 000 euron avustuksen. Kaupunki avusti myös useita yksityisiä taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta antavia toimijoita, kaikkiaan 275 000 eurolla. Kaupungin avustukset muille kulttuuriyhteisöille olivat 125 500 euroa. Apurahoja myönnettiin yhteensä 74 000 euroa. Kaupungilta 45 500 euron avustuksen saanut Vantaan Barokki valittiin vuoden 2008 festivaaliksi (Finland Festivals).

4 Kulttuuritoiminnan kustannukset kaupungeissa

4.1 Johdanto

Tässä osiossa tarkastellaan selvityksessä mukana olleiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja. Kustannustiedot kerättiin kaupunkien vuoden 2007 tilinpäätöksistä. Kaupungeille lähetettiin kustannustietolomake, jossa kysyttiin käyttökustannuksia ja käyttötuottoja taide- ja kulttuurilaitosten, kirjastojen, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen, kunnan kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan sekä muiden hallintokuntien kulttuurikustannusten osalta. Näiden kulttuuritoiminnan osa-alueiden tarkemmat määritelmät on käyty läpi luvussa 2.

Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja. Toimintamenoissa käytettiin Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisia menolajeja, joita olivat henkilöstömenot, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot³⁵ sekä muut menot. Lisäksi toimintamenoissa kysyttiin kaupunkien yksityisille kulttuuritoimijoille jakamia avustuksia.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien osalta kulttuurikustannukset jaettiin avustuksiin sekä muihin kulttuurimenoihin. Kulttuurituotot kysyttiin erittelemättömänä kokonaissummana.

Lukuja tarkastellaan pääosin nettokäyttökustannusten kautta. Nettokäyttökustannukset muodostuvat, kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot. Lukuja esitetään sekä euromääräisinä kokonaislukuina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina. Euromääräiset kokonaiskustannukset kertovat kulttuuriin käytettävissä olevat tosiasialliset resurssit, ja ne ovat siten merkityksellisiä kulttuuritoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Asukaslukuun suhteutetut summat ovat paremmin vertailtavissa. Lukuja vertailtaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit ja lähtökohdat palvelujen tuottamiseen ovat kaupungeissa hyvin erilaiset. Nämä erot vaikuttavat myös kulttuuritoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Seuraavaksi tässä raportissa annetaan yleiskuvaus kulttuuritoiminnan kustannuksista kaupungeissa vuonna 2007. Aluksi tarkastellaan kulttuuripalvelujen erilaisia tuottamisen ja järjestämisen tapoja sekä niiden vaikutuksia kustannustietoihin. Selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia tarkastellaan luvussa 4.3 euromääräisinä ja asukaslukuun suhteutettuina. Tämän jälkeen tarkastellaan lähemmin eri osa-alueita: taide- ja kulttuurilaitoksia, kirjastoja, kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia, taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta, kunnan kulttuuritoimen muuta kulttuuritoimintaa sekä muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia. Erikseen tarkastellaan kaupunkien jakamia kulttuuriavustuksia. Lopuksi käydään läpi kulttuuritoiminnan tuottoja hankke-

35 Vuokramenot jaettiin sisäisiin ja ulkoisiin menoihin.

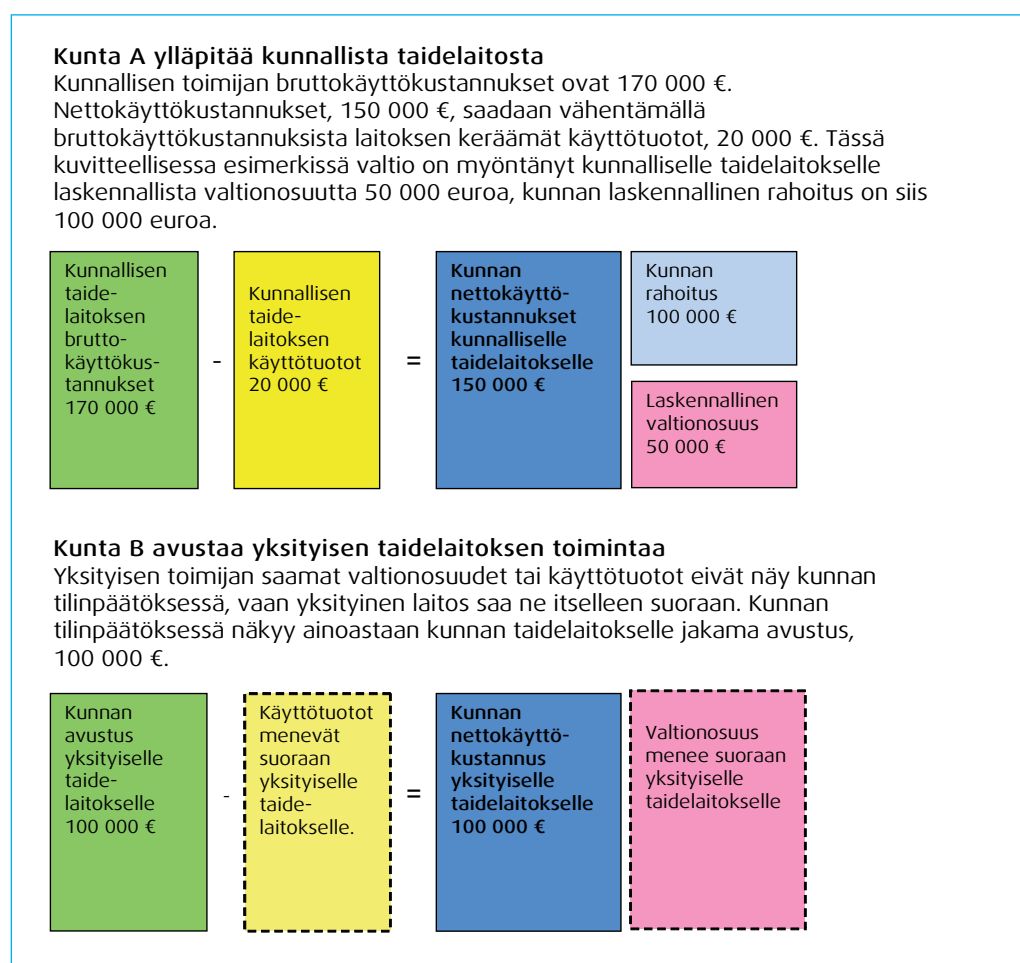
seen osallistuneissa kaupungeissa. Taulukoiden ja kuvioiden sisältämiä kustannustietoja on luvuissa avattu nostamalla esille joitain kaupunkiesimerkkejä.

4.2 Kulttuuripalvelujen tuotanto ja järjestäminen

Kaupungit eroavat toisistaan kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen tavoiltaan. Useimmissa kaupungeissa painopiste on kunnan itse tuottamissa kulttuuripalveluissa. Kunnallisen toiminnan rinnalla kaupungit järjestävät palveluja asukkaalleen myös avustamalla kulttuuritoimijoita tai ostamalla kulttuuripalveluja. Lisäksi ne tuottavat palveluja yhteistyössä alueen muiden kuntien tai muiden tahojen kanssa. Toiminnalliset erot vaikuttavat kulttuuritoiminnan kustannustietoihin, joten tätä jakoa palvelujen tuottamisen ja niiden järjestämisen välillä kannattaa tarkastella erikseen.

Kulttuurin kustannuksia tarkastellaan tässä raportissa nimenomaan kuntatoimijan näkökulmasta ja siis ainoastaan kunnan tilinpäätöstiedoissa näkyvien kustannusten ja tuottojen osalta. Kunnallisten toimijoiden osalta kustannustiedot sisältävät kaikki käyttötalouden kustannukset ja tuotot, kun taas avustettujen yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyvät ainoastaan kunnan avustussummat kyseisille toimijoille.³⁶ Yksityistä kulttuuritoimintaa runsaasti avustavien kaupunkien kustannukset näkyvät tiedonkeruun tuloksissa pienempinä, koska yksityisten toimijoiden kokonaiskustannukset ja -tuotot eivät näy ao. kuntien tilinpäätöksissä. Asiaa on havainnollistettu kuviossa 1.

Kuvio 1. Esimerkki erilaisten toimintamallien vaikutuksesta kulttuuritoiminnan kustannustietoihin

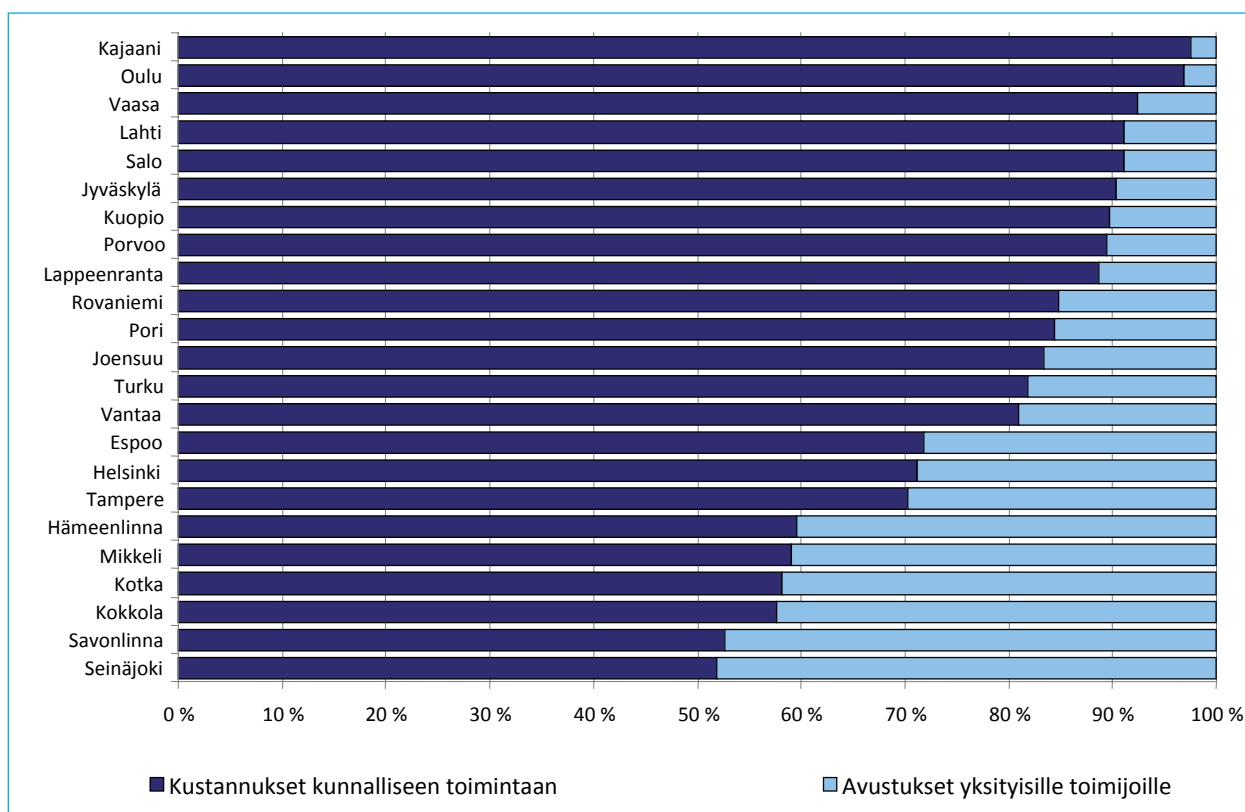

36 Monissa kaupungeissa on myös paljon kulttuuritoimintaa, jota kaupunki ei tue rahallisesti, eikä tämä toiminta siten myöskään näy tässä selvityksessä.

Taustaksi varsinaisille kustannustiedoille voidaan tarkastella kulttuuritoiminnan kokonaiskustannusten jakautumista kunnalliseen tuotantoon ja yksityisille kulttuuritoimijoille suuntautuviin avustuksiin. Kokonaiskustannukset sisältävät tiedonkeruussa kerätyt kaikki kustannustiedot. Suurin osa kustannuksista muodostui vuonna 2007 kunnallisesti tuotetuista palveluista (kuvio 2.) Kunnan oman tuotannon osuus oli korkein Kajaanissa (98 %) ja Oulussa (97 %). Myös Vaasassa, Lahdessa, Salossa ja Jyväskylässä osuus oli yli 90 prosenttia. Kuudessa kaupungissa kulttuuripalvelujen järjestäminen yksityisiä kulttuuritoimijoita avustamalla muodosti lähes puolet tilinpäätöksissä näkyvistä kulttuurikustannuksista. Osuus oli 52:sta 60:een prosenttia Seinäjoella, Savonlinnassa, Kokkolassa, Kotkassa, Mikkelissä ja Hämeenlinnassa.

Kuvio 2. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen kunnalliseen tuotantoon ja yksityisille kulttuuritoimijoille suuntautuviin avustuksiin vuonna 2007, %³⁷

4.3 Kulttuuritoiminnan kokonaiskustannukset

Selvityksessä mukana olevien 23 kaupungin kulttuuritoiminnan euromääräiset nettokäyttökustannukset olivat vuonna 2007 yhteensä noin 416 000 000 euroa. Kaupungit ovat hyvin erikokoisia, ja myös kulttuurikustannusten vaihtelu on suurta, 3,5 miljoonasta eurosta lähes 87 miljoonaan euroon. (Taulukko 7.) Keskiarvo oli 18 miljoonaa euroa ja mediaani 9,5 miljoonaa euroa. Taulukossa 7 näkyvät myös kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain, niiden suhteelliset osuudet sekä kulttuuritoiminnan kustannukset asukaslukuun suhteutettuina. Näitä tietoja tarkastellaan lähemmin raportin myöhemmissä luvuissa.

37 Varsinaisten avustusten lisäksi yksityisille toimijoille suuntautuvat kustannukset sisältävät Espoon kaupungin sisäisten vuokrien kautta maksaman tuen yksityisille teatteritoimijoille ja taideoppilaitoksille, Porvoon kaupungin maksaman yksityisen Porvoon museon vuokran, Hämeenlinnan kaupungin Verkatehtaalta ostamat musiikkipalvelut sekä Joensuun ja Jyväskylän kaupunkien ostopalvelut yksityisiltä taiteen perusopetuksen toimijoilta. Kuntien omistamat osakeyhtiöt tai säätiöt ovat yksityisiä toimijoita. Kuntien maksamat osuudet kuntayhtymien ylläpitäville kulttuurilaitoksille on sisällytetty yksityisille toimijoille jaettavaan avustuksiin.

Taulukko 7. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2007

Kunta	Nettokäyttökustannukset yhteensä, 1000 €	Nettokäyttökustannukset, €/asukas	Talot ja kulttuuritoimet, 1000 €	Nettokäyttökustannukset, %	€/asukas	Kulttuuritoiminta kulttuuritoimet, 1000 €	Nettokäyttökustannukset, %	€/asukas	Talot ja kulttuuritoimet, 1000 €	Nettokäyttökustannukset, %	€/asukas	Kunnan kulttuuritoiminta, 1000 €	Nettokäyttökustannukset, %	€/asukas	Muiden hallinto- ja toimien muu kulttuuritoiminta, 1000 €	Nettokäyttökustannukset, %	€/asukas	
Espoo	42430	178,2	15110	35,6	63,5	4621	10,9	19,4	3917	9,2	16,5	5160	12,2	21,7	471	1,1	2,0	
Helsinki	86630	152,4	35648	41,1	62,7	11281	13,0	19,8	3788	4,4	6,7	4419	5,1	7,8	2877	3,3	5,1	
Hämeenlinna	8976	185,4	3108	34,5	64,2	1684	18,4	34,2	1195	13,3	24,7	471	5,2	9,7	0	0,0	0,0	
Joenensuu	9468	164,2	4484	47,4	77,7	2916	30,8	50,6	240	2,5	4,2	330	3,5	5,7	137	1,4	2,4	
Jyväskylä	15918	186,4	9138	57,4	107,0	4852	28,6	53,3	751	4,7	8,8	1065	6,7	12,5	390	2,5	4,6	
Kajaani	7020	184,3	2823	40,2	74,1	1996	28,4	52,4	513	7,3	13,5	228	3,2	6,0	86	1,2	2,3	
Kokkola	6326	171,1	2548	40,3	68,9	2034	32,2	55,0	0	0,0	0,0	449	7,1	12,1	371	5,9	10,0	
Kotka	9164	167,6	4500	49,1	82,3	2530	27,6	45,3	777	8,5	14,2	435	4,8	8,0	303	3,3	5,5	
Kuopio	16284	178,3	8853	54,4	96,9	4447	27,3	48,7	364	2,2	4,0	681	4,2	7,7	212	1,3	2,3	
Lahti	20501	206,4	13016	63,5	131,1	5152	25,1	51,9	800	3,9	8,1	752	3,7	7,6	14	0,1	0,1	
Lappeenranta	8683	146,5	4822	55,5	81,3	2612	30,1	44,1	0	0,0	0,0	687	7,9	11,5	233	2,6	3,8	
Mikkeli	6495	132,5	2448	37,9	50,2	2114	32,7	43,4	983	15,0	19,9	335	5,2	6,9	282	4,4	5,8	
Oulu	25487	193,7	12848	50,4	97,6	6769	26,6	51,4	2103	8,3	16,0	2669	10,5	20,3	233	0,9	1,8	
Pori	13290	174,3	5775	43,5	75,7	3489	26,3	45,8	546	4,1	7,2	2463	18,5	32,3	352	2,6	4,6	
Porvoo	5672	118,6	571	10,1	11,9	2417	42,6	50,5	76	1,3	1,6	1935	34,1	40,5	201	3,5	4,2	
Rovaniemi	8711	146,1	3717	42,7	63,2	3349	38,4	56,9	20	0,2	0,3	1287	14,8	21,9	19	0,2	0,3	
Salo	3726	144,4	625	16,8	24,2	1637	43,9	63,4	132	3,5	5,1	545	17,4	25,1	7	0,2	0,3	
Savonlinna	3542	132,3	1191	33,6	44,5	1095	30,9	40,9	342	9,7	12,8	294	8,3	11,0	579	16,3	21,5	
Seinäjoki	5777	154,7	2963	51,3	79,4	1692	29,3	45,3	20	0,3	0,5	599	10,4	16,0	314	5,4	8,4	
Tampere	46751	224,9	22283	47,7	107,2	11785	25,2	56,7	5205	11,1	25,0	1785	3,8	8,6	3876	8,3	18,6	
Turku	32371	184,7	17704	54,7	101,0	9451	29,2	53,9	1245	3,8	7,1	1681	5,2	9,6	1129	3,5	6,4	
Vaasa	13324	229,7	7749	58,2	133,6	3343	25,1	57,6	0	0,0	0,0	1241	9,3	21,4	631	4,7	10,9	
Vants	19347	100,5	2091	10,8	10,9	7649	39,5	39,7	5591	28,9	29,0	2682	13,9	13,9	97	0,5	0,5	
YHTEENSÄ	415852	184,015	125344	30,4	125344	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	10,122

Viimeaikaisessa keskustelussa luovuus ja kulttuuri on usein nostettu kaupunkien tulevaisuuden keskeisten menestystekijöiden joukkoon. Tällöin voidaan myös kysyä, mikä on kunnan kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta. Taulukossa 8 näkyvät kunnan verotulot, käyttötalouden valtionosuudet³⁸, kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset (käyttökustannukset miinus tuotot) sekä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien kokonaissummasta. Kunnan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan taloudesta vaihteli vastaajakunnissa 2,2 ja 5,2 prosentin välillä vuonna 2007. Talouden tunnusluvuilla mitaten kulttuurin osuus on siis kaikissa kaupungeissa varsin pieni.

Taulukko 8. Kulttuuritoiminnan kustannusten osuus kunnan käyttötaloudesta vuonna 2007

	Verotulot, 1 000 €	Käyttötalouden valtionosuudet yhteensä, 1 000 €	Verotulot + käyttötalouden valtionosuudet yhteensä, 1 000 €	Kulttuuritoiminnan nettokäyttö- kustannukset yhteensä, 1 000 €	Kulttuuritoiminnan nettokäyttö- kustannusten osuus verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.
Espoo	1 084 175	99 481	1 183 656	42 430	3,6
Helsinki	2 262 334	390 191	2 652 525	86 630	3,3
Hämeenlinna	152 920	74 388	227 308	8 976	3,9
Joensuu	162 691	98 188	260 879	9 468	3,6
Jyväskylä	251 794	115 172	366 966	15 918	4,3
Kajaani	105 671	68 481	174 152	7 020	4,0
Kokkola	108 556	59 960	168 516	6 325	3,8
Kotka	165 734	84 067	249 801	9 164	3,7
Kuopio	264 398	147 813	412 211	16 284	4,0
Lahti	290 033	159 439	449 472	20 501	4,6
Lappeenranta	173 532	84 638	258 170	8 683	3,4
Mikkeli	133 287	87 867	221 154	6 455	2,9
Oulu	424 962	157 961	582 923	25 487	4,4
Pori	205 945	134 657	340 602	13 290	3,9
Porvoo	177 559	54 699	232 258	5 672	2,4
Rovaniemi	170 143	106 136	276 279	8 711	3,2
Salo	104 858	20 041	124 899	3 726	3,0
Savonlinna	79 240	47 987	127 227	3 542	2,8
Seinäjoki	114 350	54 834	169 184	5 777	3,4
Tampere	666 587	231 301	897 888	46 751	5,2
Turku	541 001	251 870	792 871	32 371	4,1
Vaasa	188 639	89 805	278 444	13 324	4,8
Vantaa	708 106	172 287	880 393	19 347	2,2

Lähde: Verotulot ja käyttötalouden valtionosuudet: Suomen Kuntaliitto, kuntatalousyksikkö.

Kaupunkien kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja voidaan jakaa kunnan omaan rahoitukseen, kunnan kulttuuritoimintaan saamiin laskennallisiin valtionosuuksiin sekä kulttuuritoiminnasta kertyviin käyttötuottoihin. Taulukossa 9 on esitetty näiden osaluoiden suhteelliset osuudet kaupunkien kulttuurin käyttökustannusten (brutto) rahoituksessa. Kaupunkien oman rahoituksen osuus³⁹ kulttuuritoiminnan käyttökustannusten rahoituksesta vaihteli 47 prosentista 82 prosenttiin. Keskiarvo oli 66 prosenttia. Rahoituspohjaa tulkittaessa on luonnollisesti otettava huomioon kulttuuripalvelujen tuotanto- ja järjestämisrakenne kunnissa. Kaupunkien avustamien yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyy ainoastaan kunnan avustus ko. laitokselle. (Ks. kuvio 1.)

38 Käyttötalouden laskennallisiin valtionosuuksiin kuuluvat yleinen asukaskohtainen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus. Tässä laskelmien pohjana ovat kuntien verotulot yhteensä sekä käyttötalouden kaikki valtionosuudet yhteensä sisältäen kuntakohtaiset opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet, työllistämistuet sekä muut tuet ja avustukset valtiolta. Käyttötalouden valtionosuuksien osuus kunnan rahoituspohjasta vaihtelee kunnittain.

39 Tästä summasta on siis vähennetty kulttuuritoiminnan laskennalliset valtionosuudet sekä kulttuuritoiminnan käyttötuotot. Kulttuuritoimen laskennalliset valtionosuudet pohjautuvat taulukkoon 5.

Taulukko 9. Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja vuonna 2007

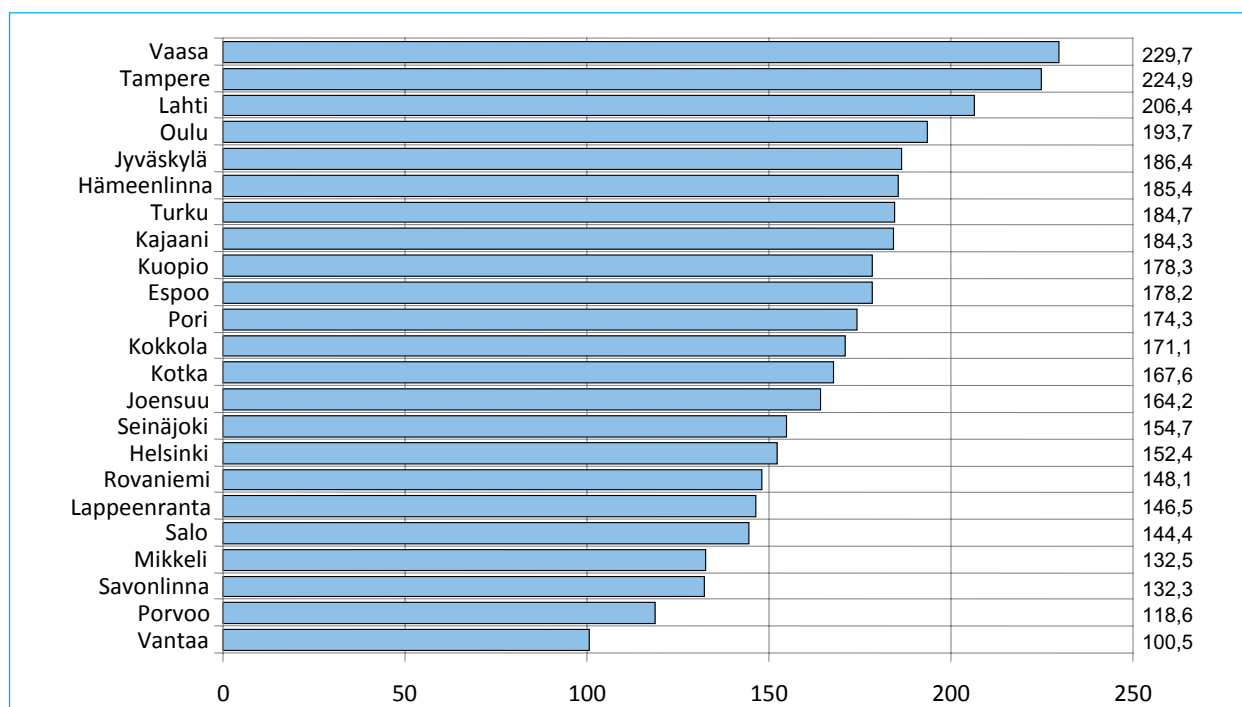
	Kulttuurin käyttö- kustannukset (brutto), 1 000 €	Kulttuurin käyttökustannusten laskennallinen rahoituspohja		
		Laskennalliset valtionosuudet, %	Käyttötuotot, %	Kunnan rahoitus, %
Espoo	44 423	13,9	4,5	81,6
Helsinki	93 212	16,6	7,1	76,3
Hämeenlinna	10 148	16,5	11,5	72,0
Joensuu	12 757	24,7	25,8	49,5
Jyväskylä	18 291	23,7	13,0	63,3
Kajaani	8 666	29,2	19,0	51,8
Kokkola	6 663	14,7	5,1	80,2
Kotka	10 087	15,2	9,2	75,6
Kuopio	19 191	23,7	15,1	61,1
Lahti	25 040	22,2	18,1	59,6
Lappeenranta	9 639	27,6	9,9	62,5
Mikkeli	7 183	21,9	10,1	68,0
Oulu	29 552	22,4	13,8	63,8
Pori	15 181	24,0	12,5	63,5
Porvoo	7 400	29,8	23,4	46,8
Rovaniemi	10 273	26,8	15,2	58,0
Salo	4 342	22,2	14,2	63,6
Savonlinna	3 781	20,7	6,3	73,0
Seinäjoki	6 143	17,5	6,0	76,5
Tampere	52 088	13,8	10,2	76,0
Turku	38 731	22,4	16,4	61,2
Vaasa	15 757	24,3	15,4	60,2
Vantaa	21 894	26,0	11,6	62,4

Asukaslukuun suhteutettuna kulttuurin nettokäyttökustannukset vaihtelivat Vantaan noin 100 eurosta Vaasan 230 euroon (kuvio 3). Keskiarvo oli 168 euroa.

Näiden tietojen perusteella ei voida tehdä suoria johtopäätöksiä esimerkiksi kulttuuri- palvelujen laadusta tai niiden tuottamisen kalleudesta. Eroja asukaslukuun suhteutetuissa kustannuksissa selittävät esimerkiksi alueen yleinen kulttuuritarjonta, paikkakunnan historiallinen kehitys, väestön kieli- tai muu sosiaalinen rakenne sekä erilaiset palvelutuotantomallit.

Kaksikielisen Vaasan lisäksi kuvion yläpäässä ovat Suomen suurimmat kaupungit pääkaupunkiseudun kuntia lukuun ottamatta. Pienemmistä kaupungeista kulttuuritoiminnan kustannukset asukasta kohden laskettuna olivat vuonna 2007 suhteellisen korkeat Hämeenlinnassa ja Kajaanissa.

Kuvio 3. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2007, €/asukas

Kaupunkiesimerkkejä

Yllä esiteltyjen kulttuuritoiminnan kustannustietojen taustoja voidaan havainnollistaa muutamalla kaupunkiesimerkillä. Vaasassa palvelut tuotetaan hyvin pitkälti kunnalliselta pohjalta. Lisäksi kaupungin omistamien ja avustamien taide- ja kulttuurilaitosten yhteenlasketut henkilötövuodet ovat suuremmat kuin muissa asukasmäärältään vastaavankokoisissa kaupungeissa (taulukko 10). Tämä johtuu osittain kaupungin kaksikielisyydestä. Oman kaupunginteatterin lisäksi Vaasa tukee myös kuntayhtymän ylläpitämää Wasa Teatteria. Vaasassa on muutenkin viime vuosina panostettu taideinstituutioihin: esimerkiksi entiseen tullipakkahuoneeseen kunnostettu uusi taidelaitos Kuntsin modernin taiteen museo avattiin vuonna 2007.

Asukaslukuun suhteutettuna Kotkan kaupungin kulttuuritoiminnan kustannukset olivat noin 168 euroa, joka vastaa hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien keskiarvoa. Myös Kotkassa on viime vuosina uudistettu kaupungin kulttuuritoimintaa. Kesällä 2008 avautunut Merikeskus Vellamo pitää sisällään sekä Museoviraston alaisen Suomen Merimuseon että kunnallisen Kymenlaakson museon näyttelytiloja. Uudisrakennukseen muuton vuoksi Kymenlaakson museon perusnäyttely oli suljettu vuonna 2007. Kotkassa kaupunki järjestää kulttuuripalveluita myös avustamalla yksityisiä toimijoita ja ulkoistamalla palveluja yksityisille. Esimerkiksi kulttuuriasiainkeskuksen organisoimien Kotkan Meripäivien ja muiden suurten kulttuuritapahtumien konserttijärjestelyt on ulkoistettu yksityiselle yritykselle. Orkesteri ja teatteri ovat osakeyhtiöitä, Kymi Sinfonietta -orkesterin omistavat Kotkan ja Kouvolan kaupungit yhdessä.

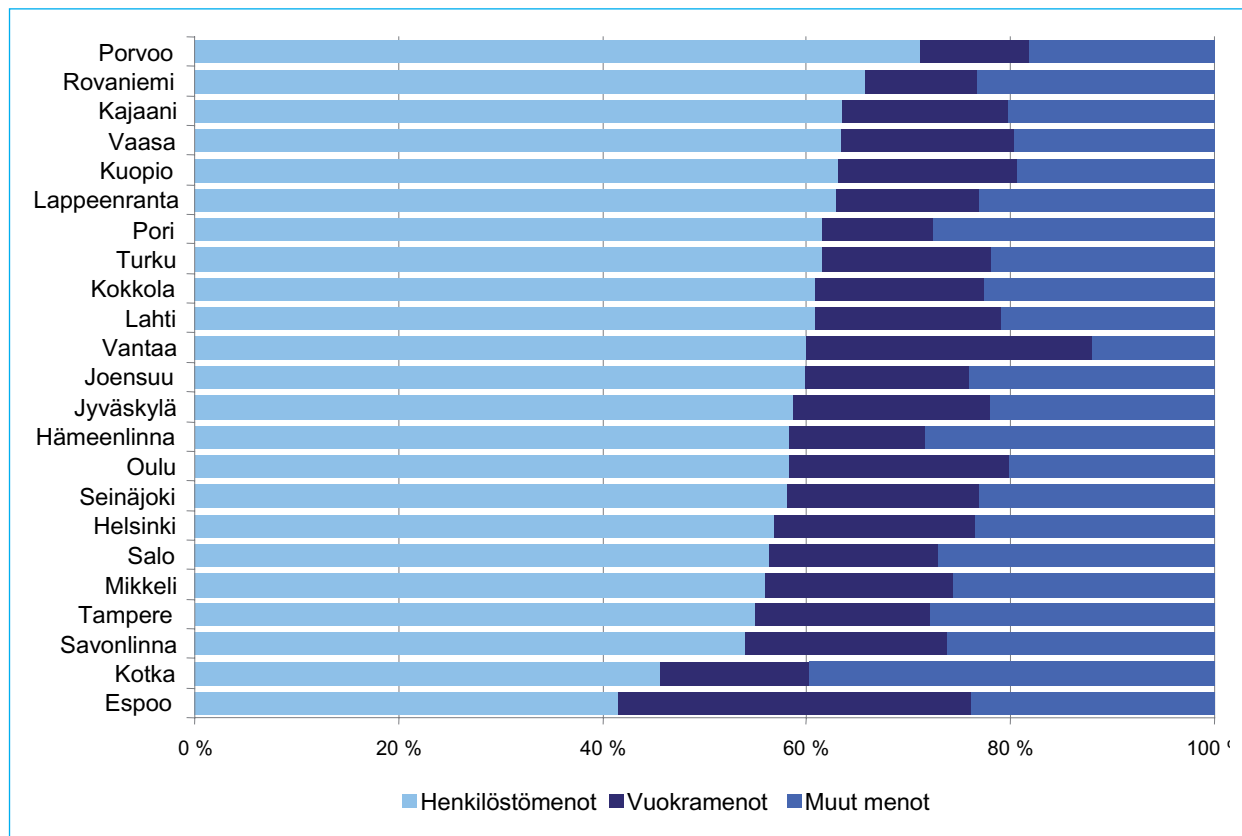
Vantaalla kulttuuripalvelujen rooli on hyvin erityyppinen kuin muissa suurissa kaupungeissa. Pääkaupunkiseudun suurten laitosten läheisyydessä Vantaalla on keskitytty pienuotoisempaan kulttuuritoimintaan, ja suurten taide- ja kulttuurilaitosten puuttuminen näkyy vastaavasti kustannusten pienuutena. Kunnallisia kulttuuritoimijoita Vantaalla ovat kaupunginmuseon ja taidemuseon lisäksi kulttuuritalot ja -tilat, joilla viedään kulttuuritarjontaa kaupungin eri alueille, sekä kaksi taiteen perusopetusta antavaa oppilaitosta. Vantaalla kulttuuripalvelut-yksikkö kuuluu kokonaisuudessaan valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoon ja ylläpitää lasten taidetaloja Pessii ja Toteemia. Avustuksia kaupunki jakaa esimerkiksi Vantaan teatteria ja Vantaan viihdeorkesteria ylläpitäville yhdistyksille, Suomen Kansallisoopperalle sekä taiteen perusopetusta antaville toimijoille.

4.4 Kulttuuritoiminnan kustannukset menoluokittain ja osa-alueittain

Henkilöstömenot muodostivat vuonna 2007 yli puolet kaikista toimintamenoista (ilman avustuksia ja muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia) lähes kaikissa selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa. Toinen usein melko suuri menoerä olivat vuokrat. Vuokramenojen osuus vaihteli kaupungeissa 11–35 prosentin välillä. Näiden kustannuserien jälkeen jäävä osuus eli muut menot kattoivat 12–40 prosenttia toimintamenoista. Kuviossa 4 esitettyihin suhdelukuihin vaikuttaa luonnollisesti se, kuinka paljon kaupunki tuottaa itse kulttuuritoimintaa ja ylläpitää itse kulttuurin tiloja. Esimerkiksi Espoon vuokrakustannuksiin sisältyy sisäisiä vuokria, joilla on maksettu yksityisten taide- ja kulttuurilaitosten sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosten tiloja.⁴⁰

40 Vuokramenojen selvittäminen on usein vaikeaa. Esimerkiksi joillain laitoksilla on omat tilat, kun taas toiset toimivat kunnan kiinteistössä tai yksityisiltä vuokratuissa tiloissa. Laitokset ja keskuskeskukset voivat myös saada erillisiä vuokra-avustuksia tai ne eivät joudu maksamaan markkinahintaista vuokraa. (Ks. esim. Helin 2004, 8.)

Kuvio 4. Henkilöstömenojen, vuokrien* ja muiden menojen** jakautuminen kaupunkien kulttuurin toimintamenoista*** (brutto) vuonna 2007, %

* Vuokrissa ovat sekä sisäiset että ulkoiset vuokramenot.

** Muut menot sisältävät toimintamenojen seuraavat osa-alueet: aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä, palvelujen ostot yhteensä, muut menot yhteensä.

*** Pois lukien avustukset ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta.

Seuraavaksi tarkastellaan kulttuuritoiminnan kustannuksia osa-alueittain eli taide- ja kulttuurilaitoksia, kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia, taiteen perusopetusta sekä kulttuuritoimien ja muiden hallintokuntien muuta kulttuuritoimintaa. Edellä käsiteltyä jakoa kulttuuripalvelujen kunnallisen tuottamisen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välillä tuodaan esille myös raportin näissä osioissa. Osa-alueiden kautta on mahdollista tarkastella paremmin kustannusten takana vaikuttavia toimintamalleja ja muita eroja selittäviä tekijöitä. Tietoisuus erilaisista toiminta- ja palvelutuotantomalleista auttaa puolestaan oikeiden tulkintojen tekemisessä.

Tämän selvityksen 23 kaupungissa kulttuuritoiminnan eri osa-alueiden väliset suhteet poikkesivat toisistaan (kuvio 5). Taide- ja kulttuurilaitokset eli museot, teatterit ja orkesterit sekä kirjastot olivat kuitenkin lähes kaikissa kaupungeissa kustannuksiltaan hyvin merkittäviä kulttuuritoiminnan osa-alueita. Taide- ja kulttuurilaitosten osuus kulttuurin kustannuksista oli vuonna 2007 suurin Lahdessa, 64 prosenttia. Pienimmät osuudet olivat 10–17 prosenttia, Salossa, Vantaalla ja Porvoossa.⁴¹ Kirjaston suhteellinen osuus kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista oli varsin vakaa, 25–44 prosenttia.

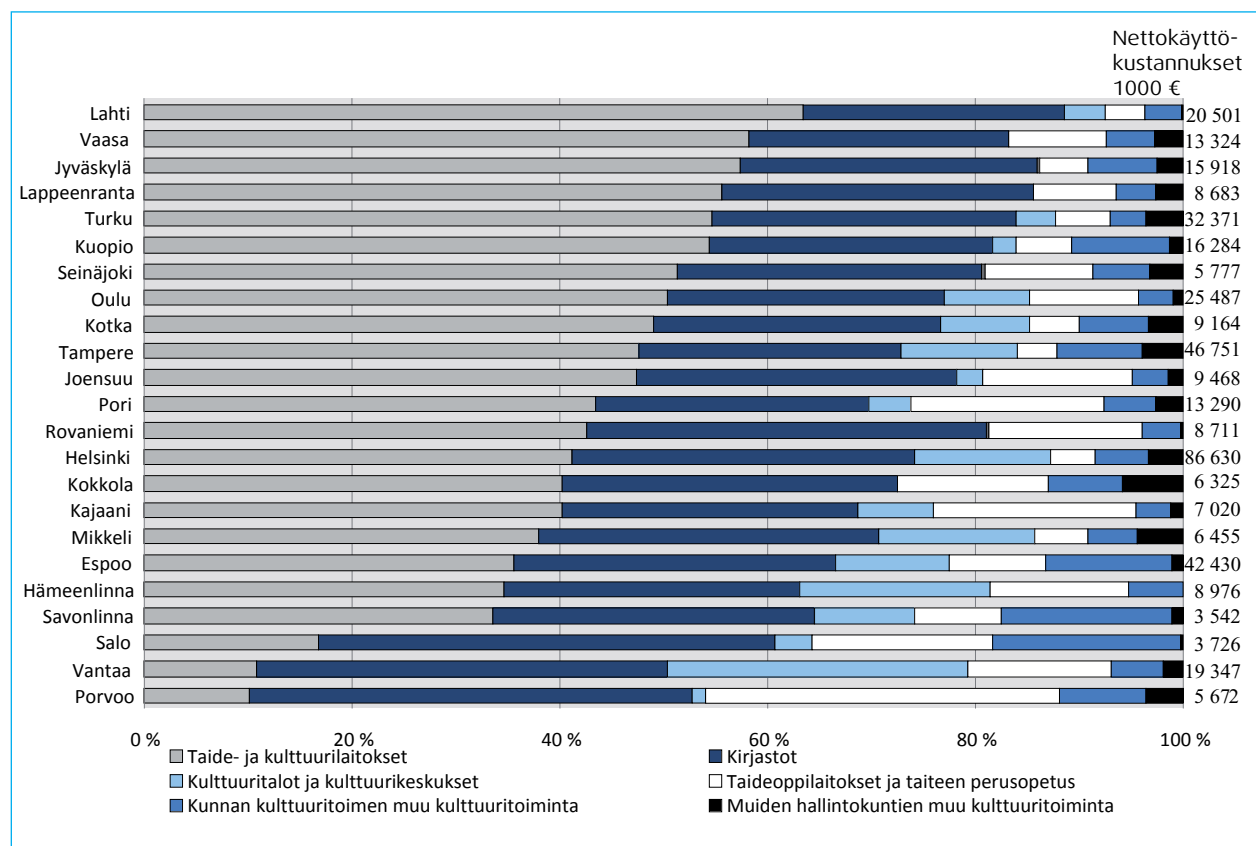
41 Salossa ja Porvoossa ei ole määritelmän mukaista ammattimaista teatteri- tai orkesteritoimintaa. Vantaan omistamat ja avustamat museo-, teatteri- ja orkesteritoimijat ovat puolestaan kooltaan pienempiä kuin muissa vastaavissa kaupungeissa olevat laitokset. Tiedekeskus Heureka saama avustus samoin kuin Oulun Tietomaan kustannukset on sijoitettu kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten kustannustietoihin eikä museoiden kohdalle (ks. kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten määritelmä luvussa 2.2).

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten rooli oli euromääräisesti mitattuna suhteellisen suuri muutamassa kaupungissa. Vantaalla kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kaupungin kulttuurin kokonaisnettokäyttökustannuksista oli 29 prosenttia. Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuudet kaikista kulttuurin kustannuksista olivat vuonna 2007 korkeat myös Hämeenlinnassa (18 %) ja Mikkelissä (15 %). Molemmissa kaupungeissa kaupunki avustaa suurta konsertti- ja kongressikeskusta, Mikkelissä Mikaelia ja Hämeenlinnassa Verkatehdasta. Hämeenlinnassa toimii myös kunnallinen lastenkulttuurikeskus Arx. Osuudet kulttuurin kokonaiskustannuksista olivat yli kymmenen prosenttia myös Helsingissä (13 %), Tampereella (11 %) ja Espoossa (11 %).

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen⁴² kustannusten osuus kulttuurin nettokäyttökustannuksista oli Porvoossa 34 prosenttia. Osuus kulttuurin kokonaiskustannuksista oli suhteellisen korkea myös Kajaanissa (20 %), Porissa (19 %) ja Salossa (17 %). Lisäksi seitsemässä muussa kaupungissa tämän osa-alueen kustannusosuus oli yli kymmenen prosenttia.

Kunnan kulttuuritoimen ja muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan⁴³ osuudet olivat pääsääntöisesti pienet. Kunnan kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan kustannusosuus oli yli kymmenen prosenttia kolmessa kaupungissa, Salossa (18 %), Savonlinnassa (16 %) ja Espoossa (12 %).

Kuvio 5. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset osa-alueittain vuonna 2007, %

42 Ks. taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen määritelmä luvussa 2.2. Tässä yhteydessä on käytetty kokonaisummaa, joka sisältää taideoppilaitosten kustannukset sekä taiteen perusopetuksen että muun taideopetuksen osalta ja lisäksi kansalais- ja työväenopistojen antaman taiteen perusopetuksen. Myöhemmin tässä raportissa (luvussa 4.4.4) lain mukaisen taiteen perusopetuksen kustannuksia tarkastellaan erikseen.

43 Muulla kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan siis sellaista kulttuuritoimintaa, jota ei ole kirjattu taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin tai taiteen perusopetukseen ja taideoppilaitoksiin.

4.4.1 Taide- ja kulttuurilaitokset

4.4.1.1 Museo-, teatteri- ja orkesteritoiminta 23 kaupungissa

Taide- ja kulttuurilaitokset määriteltiin selvityksessä tarkoittamaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskettiin myös luonnontieteelliset museot sekä valtakunnalliset erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan.

Ammattimaisuuden ohella laitosten määrittelyssä tärkeä kriteeri oli toiminnan säännöllisyys ja jatkuvuus. Tämä sulki laitosten ulkopuolelle esimerkiksi yksittäiset teatteriproduktiot tai ainoastaan tilauksesta auki olevat museot.⁴⁴ Sen sijaan vakituisen tilan puutetta ei ole pidetty poissulkevana kriteerinä, vaan mukana on esimerkiksi vapaan kentän teatteriryhmiä, joilla ei välttämättä ole vakituista esitys- tai harjoittelutilaa. (Ks. liite 3.)

Selvityksessä mukana olleet kaupungit ylläpitivät tai avustivat vuonna 2007 yhteensä 175 yllä mainitun määritelmän mukaista taide- ja kulttuurilaitosta. Näistä kolmasosa (62) oli kunnallisia ja loput (113) kaupunkien avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia. Selvitykseen osallistuvien kaupunkien kunnallisissa tai kunnan avustamissa valtionosuuden piirissä olevissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa oli vuonna 2007 yhteensä noin 4 700 henkilötyövuotta.⁴⁵ (Taulukko 10.)

Kaupunkien ylläpitämiä tai avustamia museoita oli yhteensä 70. Kunnallisia museoita oli 40⁴⁶, minkä lisäksi kaupungit avustivat yhteensä 30 yksityistä museota. 18 kaupungissa oli maakuntamuseo ja 14 kaupungissa aluetaidemuseo vuonna 2007⁴⁷. Valtaosa maakuntaja aluetaidemuseoista toimi kunnalliselta pohjalta, yksityisiä olivat ainoastaan Turun taidemuseo⁴⁸ sekä Itä-Uudenmaan maakuntamuseona toimivaa Porvoon museo. Lisäksi viidessä kaupungissa (Helsinki, Jyväskylä, Tampere, Turku, Vantaa) oli yhteensä kahdeksan valtakunnallista erikoismuseota. Näistä kunnallinen oli Jyväskylässä sijaitseva Suomen käsityön museo. Kaupungit saavat omistamiensa maakuntamuseoiden, aluetaidemuseoiden sekä valtakunnallisten erikoismuseoiden toimintaan korotettua valtionosuutta.

Selvitykseen sisältyviä teattereita näissä 23 kaupungissa oli yhteensä 80. Kunnallinen teatteri oli kahdeksassa kaupungissa eli Jyväskylässä, Kajaanissa, Kuopiossa, Lahdessa, Lappeenrannassa, Oulussa, Turussa ja Vaasassa. Kaupunkien avustamia yksityisiä teatteritoimijoita oli 72⁴⁹. Kunnallisia orkestereita oli 14 kaupungissa, minkä lisäksi Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Kokkola, Kotka, Savonlinna, Seinäjoki ja Vaasa avustivat yhteensä 11 yksityistä orkesteria.

Todellisiin kustannuksiin perustuvien henkilötyövuosien kautta (taulukko 10) voidaan tarkastella taide- ja kulttuurilaitospalvelujen järjestämistapoja ja volyyymiä. Eniten henkilötyövuosia kunnallisissa laitoksissa ja kunnan avustamissa laitoksissa oli Helsingissä, hieman yli tuhat henkilötyövuotta.

44 Rajatapauksilta ei voi välttyä. Mukana on esimerkiksi teatteriryhmiä, joilla ei välttämättä ole vakituista ensemblea, vaan osallistujat kootaan jokaiseen produktion erikseen. Tällöin rajanveto yksittäisen produktion ja säännöllisesti toimivan ryhmän välillä on vaikeaa.

45 Todellisiin kustannuksiin perustuvien henkilötyövuosien lähteenä on käytetty opetushallituksen kustannusraportteja vuodelta 2008. Kaupungeissa on myös joitain määritelmän mukaisia ammattimaisia taide- ja kulttuurilaitoksia, jotka eivät kuulu valtionosuuden piiriin. Näiden henkilötyövuodet eivät ole mukana luvuissa. Todettakoon, että valtionosuutta saavissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa oli koko maassa yhteensä 5 527 henkilötyövuotta.

46 Kunnallisten museoiden lukumäärään vaikuttaa se, onko ne katsottu kaupungissa omiksi, erillisiksi yksiköikseen, vai onko ne laskettu yhdeksi museoyksiköksi.

47 K. H. Renlundin museo Kokkolassa on ollut maakuntamuseo vuoden 2008 alusta alkaen. Kokkolassa ei ole varsinaista taidemuseota, mutta K.H. Renlundin museo sisältää myös taidekokoelmia.

48 Turussa toimii myös kunnallinen taidemuseo, Wäinö Aaltosen museo.

49 Luvussa on huomioitu, että vuonna 2007 Suomen Kansallisooppera sai avustukset Espoolta, Helsingiltä ja Vantaalta ja Unga Teatern Espoolta ja Helsingiltä.

Taulukko 10. Taide- ja kulttuurilaitosten lukumäärä sekä niiden todellisiin kustannuksiin perustuvat toteutuneet henkilötyövuodet vuonna 2007⁵⁰

	Kunnallisten laitosten lukumäärä (joista valtion- osuuden piirissä)	Kunnan avusta- mien laitosten lukumäärä (joista valtion- osuuden piirissä)	Henkilötyö- vuodet valtion- osuuden piirissä olevissa kunnallisissa laitoksissa	Henkilötyö- vuodet valtion- osuuden piirissä olevissa kunnan avustamissa laitoksissa	Kunnallisten laitosten henkilö- työ- vuosien osuus, %	Kunnan avustamien laitosten henkilö- työvuosien osuus, %
Espoo	2 (2)	11 (8)	97	108	47	53
Helsinki	3 (3)	41 (23)	276	780	26	74
Hämeenlinna	2 (2)	3 (2)	33	53	38	62
Joensuu	3 (3)	1 (1)	64	57	53	47
Jyväskylä	5 (5)	4 (3)	178	45	80	20
Kajaani	3 (3)	1 (1)	66	0	100	0
Kokkola	1 (1)	2 (2)	12	63	16	84
Kotka	1 (1)	3 (2)	25	99	20	80
Kuopio	5 (5)	2 (1)	196	12	94	6
Lahti	3 (3)	1 (0)	291	0	100	0
Lappeenranta	4 (4)	0 (0)	109	0	100	0
Mikkeli	2 (2)	2 (2)	29	45	40	60
Oulu	4 (4)	2 (1)	243	6	98	2
Pori	3 (3)	3 (1)	98	63	61	39
Porvoo	2 (0)	2 (1)	0	24	0	100
Rovaniemi	3 (3)	2 (2)	39	67	37	63
Salo	2 (1)	0 (0)	8	0	100	0
Savonlinna	1 (1)	2 (2)	10	30	24	76
Seinäjoki	1 (1)	2 (2)	17	82	17	83
Tampere	3 (3)	15 (8)	238	379	39	61
Turku	4 (4)	11 (7)	386	155	71	29
Vaasa	4 (4)	1 (1)	136	46	75	25
Vantaa	1 (1)	5 (4)	17	36	33	67
YHTEENSÄ	62 (59)	116 (74)	2 567	2 148		

Lähde: Opetushallitus 2008.

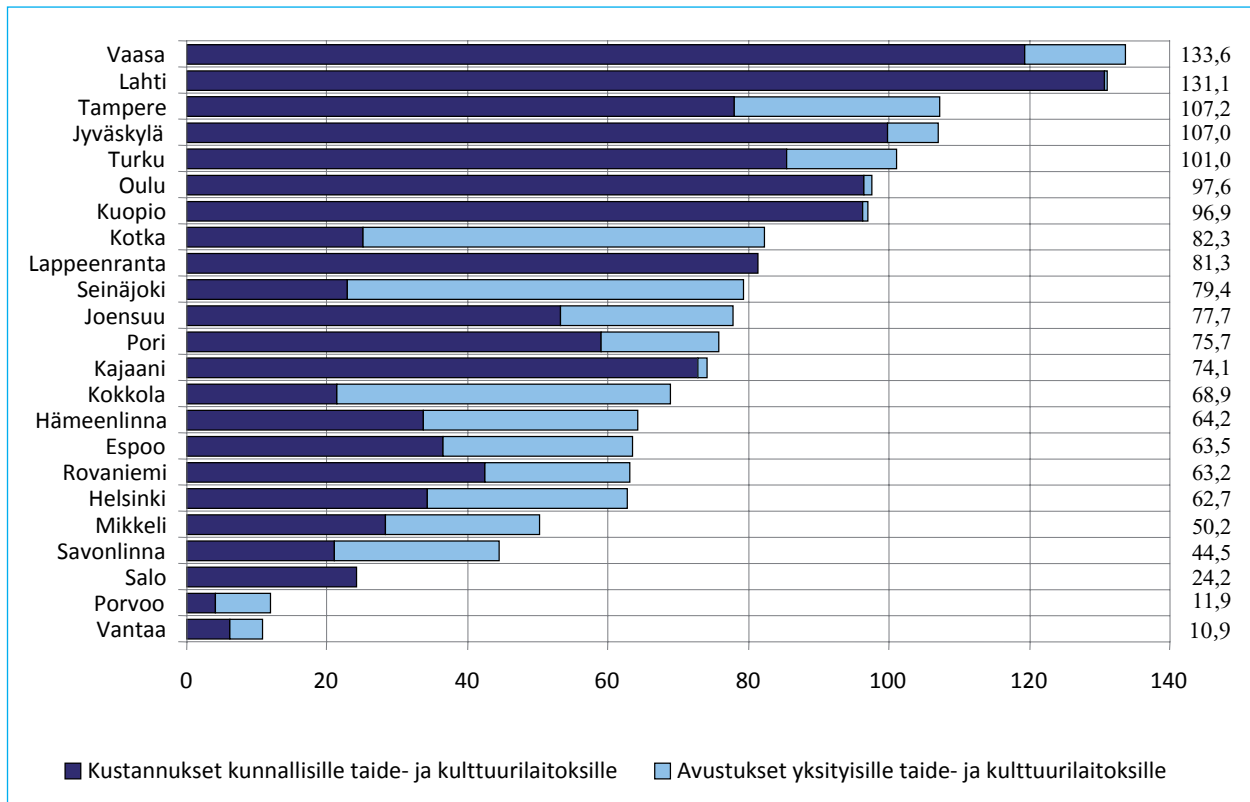
4.4.1.2 Taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset

Vuonna 2007 kaupunkien kustannukset taide- ja kulttuurilaitosten toimintaan olivat yhteensä noin 184 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vaihtelivat 571 000 eurosta yli 35 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 8 miljoonaa euroa ja mediaani 4,5 miljoonaa euroa. (Taulukko 7.)

Asukasmäärään suhteutettuna kustannukset vaihtelivat vajaasta 134 eurosta noin 11 euroon (kuvio 6). Yleisesti ottaen kuvioiden yläpäässä ovat kaupungit, joilla taide- ja kulttuurilaitostoiminta toteutetaan enimmäkseen kunnallisena tuotantona. Kaupungissa olevien laitosten määrä ja koko vaikuttavat luonnollisesti kustannuksiin. Kunnallisten toimijoiden osalta kustannustiedot sisältävät kaikki käyttötalouden kustannukset ja tuotot, kun taas avustettujen yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyy ainoastaan kunnan avustussumma kyseiselle toimijalle.

50 Laitosten lukumäärissä ovat mukana kaikki määritelmän mukaiset kunnalliset tai avustetut taide- ja kulttuurilaitokset (liite 3), vaikka ne eivät olisikaan valtionosuuden piirissä. Sen sijaan henkilötyövuosien osalta taulukossa eivät ole mukana valtionosuuden piiriin kuulumattomien laitosten henkilötyövuodet, eivätkä Helsingin, Espoon ja Vantaan avustaman Suomen Kansallisoopperan ja Helsingin avustaman Suomen Kansallisteatterin henkilötyövuodet.

Kuvio 6. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuonna 2007, €/asukas⁵¹

Kaupunkiesimerkkejä

Toiminnan ja toimintamallien eroja ja niiden vaikutuksia kustannuksiin havainnollistetaan seuraavaksi muutaman kaupunkiesimerkin avulla. Lahden kaupungin nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat vuonna 2007 noin 13 miljoonaa euroa. Asukasmäärään suhteutettuna kustannukset olivat 131 euroa. Lahdessa taide- ja kulttuurilaitostoiminta perustuu pääosin kaupungin ylläpitämiin suuriin kunnallisiin laitoksiin. Kunnallisten laitosten henkilötövuosimäärä vuonna 2007 oli 291. Yksityisistä taide- ja kulttuurilaitoksista kaupunki avusti teatteri Vanha Jukoa. Lahdessa on panostettu varsinkin teatterin ja orkesterin toimintaan. Esimerkiksi Sinfonia Lahti järjestää vuosittain kansainvälisen Sibelius-festivaalin ja myy orkesteripalveluita Hämeenlinnalle.

Seinäjoen kaupungin kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat vuonna 2007 hieman alle kolme miljoonaa euroa, noin 79 euroa asukasta kohden. Seinäjoella kunnallisena laitoksena toimii ainoastaan maakuntamuseo, taidemuseota kaupungissa ei ole. Museon todellisiin kustannuksiin perustuvat toteutuneet henkilötövuodet olivat 17. Osakeyhtiömuotoinen teatteri ja yhdistyksen ylläpitämä orkesteri kuuluvat Seinäjoen kaupunkikonserniin ja niiden toteutuneet henkilötövuodet olivat yhteensä 82. Vuonna 2007 kaupunki avusti teatteria 1 770 000 eurolla ja orkesteria 340 000 eurolla.

Lappeenrannan kaupungin asukasmäärään suhteutetut kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat vuonna 2007 lähes samankokoiset Seinäjoen kanssa, noin 81 euroa. Eromääräisesti kustannukset olivat noin 4,8 miljoonaa euroa. Lappeenrannassa kaupungin rahoittamat taide- ja kulttuurilaitokset ovat kaikki täysin kunnallisia. Etelä-Karjalan museon, Etelä-Karjalan taidemuseon, Lappeenrannan kaupunginteatterin ja Lappeenrannan kaupunginorkesterin yhteenlasketut henkilötövuodet vuonna 2007 olivat 109.

51 Varsinaisten avustusten lisäksi avustuluissa ovat mukana Espoon sisäisten vuokrien kautta maksama tuki yksityisille teatteritoimijoille sekä Porvoon kaupungin maksama yksityisen Porvoon museon vuokra.

Porin kaupungin kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat vajaat 5,8 miljoonaa euroa, noin 76 euroa asukasta kohden. Kunnallisia taidelaitoksia Porissa ovat Satakunnan museo, Porin taidemuseo sekä Pori Sinfonietta. Niiden yhteenlasketut henkilötyövuodet vuonna 2007 olivat 98. Lisäksi kaupunki avusti kolmea yksityistä näyttämötaiteen toimijaa, Porin teatteria, Rakastajat-teatteria sekä Pori Dance Companya yhteensä 1,3 miljoonalla eurolla.

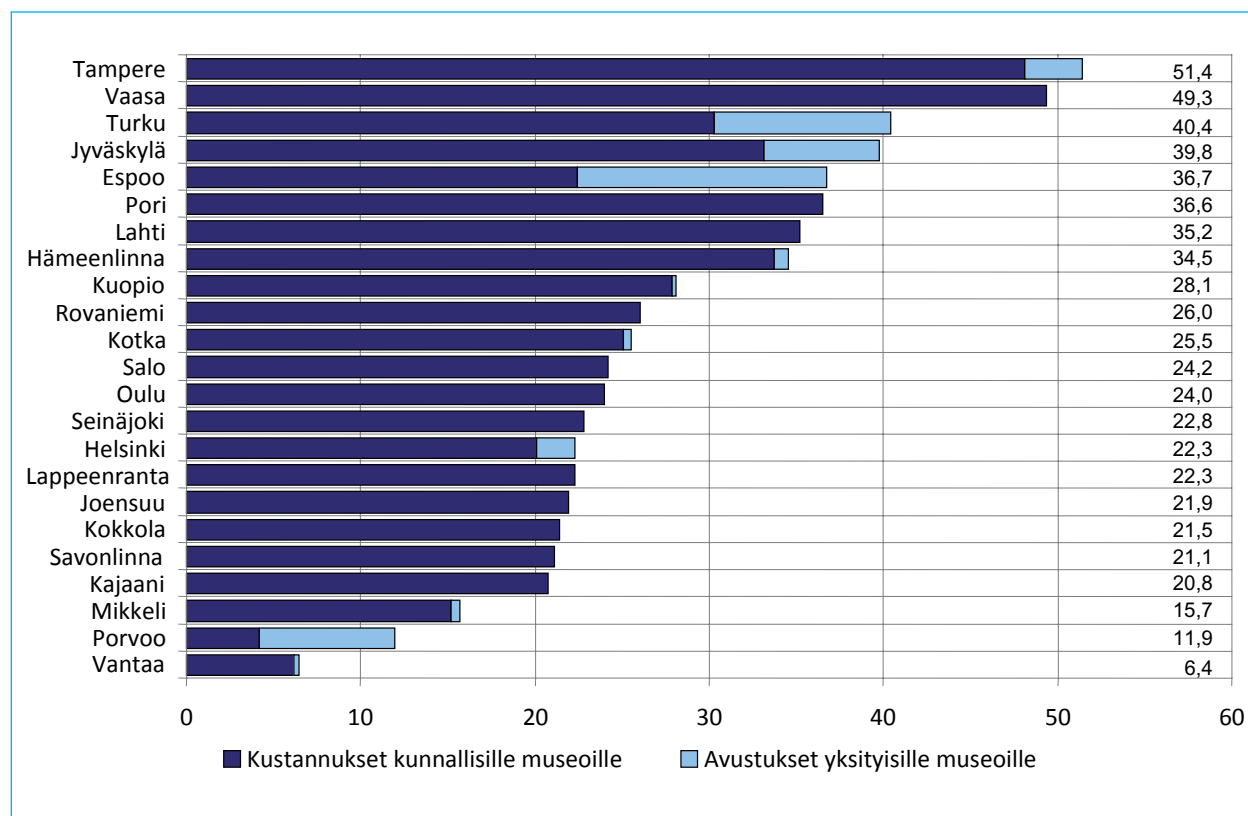
4.4.1.3 Kustannusten kohdentuminen museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan

Seuraavaksi tarkastellaan, miten vuoden 2007 kulttuuritoiminnan kustannukset kohdentuivat museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan. Kuten edellä on käynyt ilmi, kaupungit toteuttavat taide- ja kulttuurilaitostoimintaa eri tavoin. Museotoiminta oli pääasiassa kunnallista tuotantoa. 14 kaupungissa oli kunnallinen sinfonia-, runko- tai kamariorkesteri. Kulttuuripalvelujen järjestäminen yksityisiä kulttuuritoimijoita avustamalla oli yleisintä teatteritoiminnassa: selvityksen 23 kaupungista kahdeksassa oli kunnallinen teatteri.

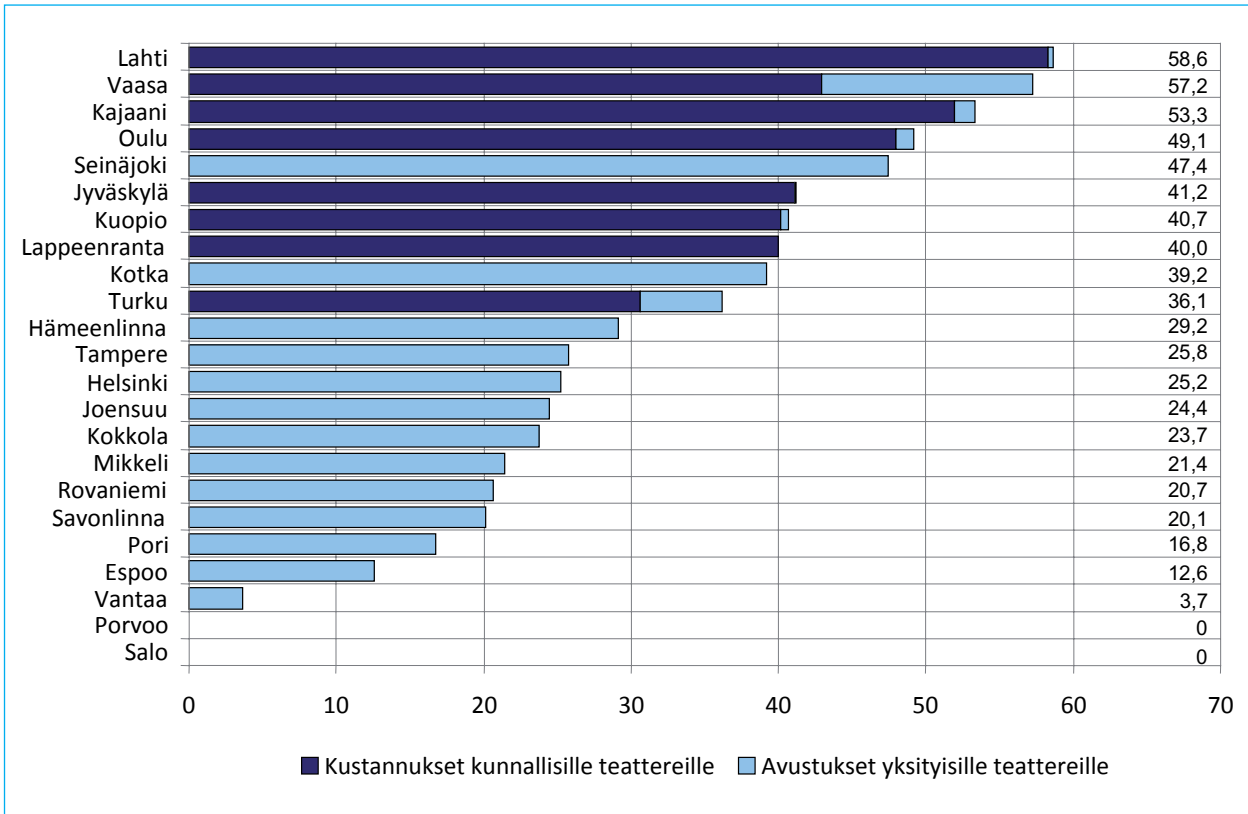
Kuvioissa 7, 8 ja 9 näkyvät kaupunkien kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan eriteltynä sekä kustannusten jakautuminen kunnalliseen tuotantoon ja avustuksiin. Asukasmäärään suhteutetut kustannukset olivat korkeimmillaan teatteritoiminnassa 59, museotoiminnassa 51 ja orkesteritoiminnassa 37 euroa.

Kuvioiden yläpäässä ovat jälleen kaupungit, joilla taide- ja kulttuurilaitostoimintaa toteutetaan enimmäkseen kunnalliselta pohjalta. Poikkeuksen muodostavat kaupungit, joissa yksityiselle toimijalle tai toimijoille jaetaan suhteellisen suuria avustuksia asukaslukuun nähden. Tästä esimerkkinä voidaan pitää Kotkan (2 146 000 €) ja Seinäjoen (1 770 000 €) kaupunkien teattereilleen jakamia avustussummia. Kokkolassa toimiva Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri sai kaupungilta vuonna 2007 toiminta- ja vuokra-avustuksia yhteensä 878 000 euroa. Kymi Sinfoniettan saama avustus Kotkan kaupungilta oli 960 000 euroa.

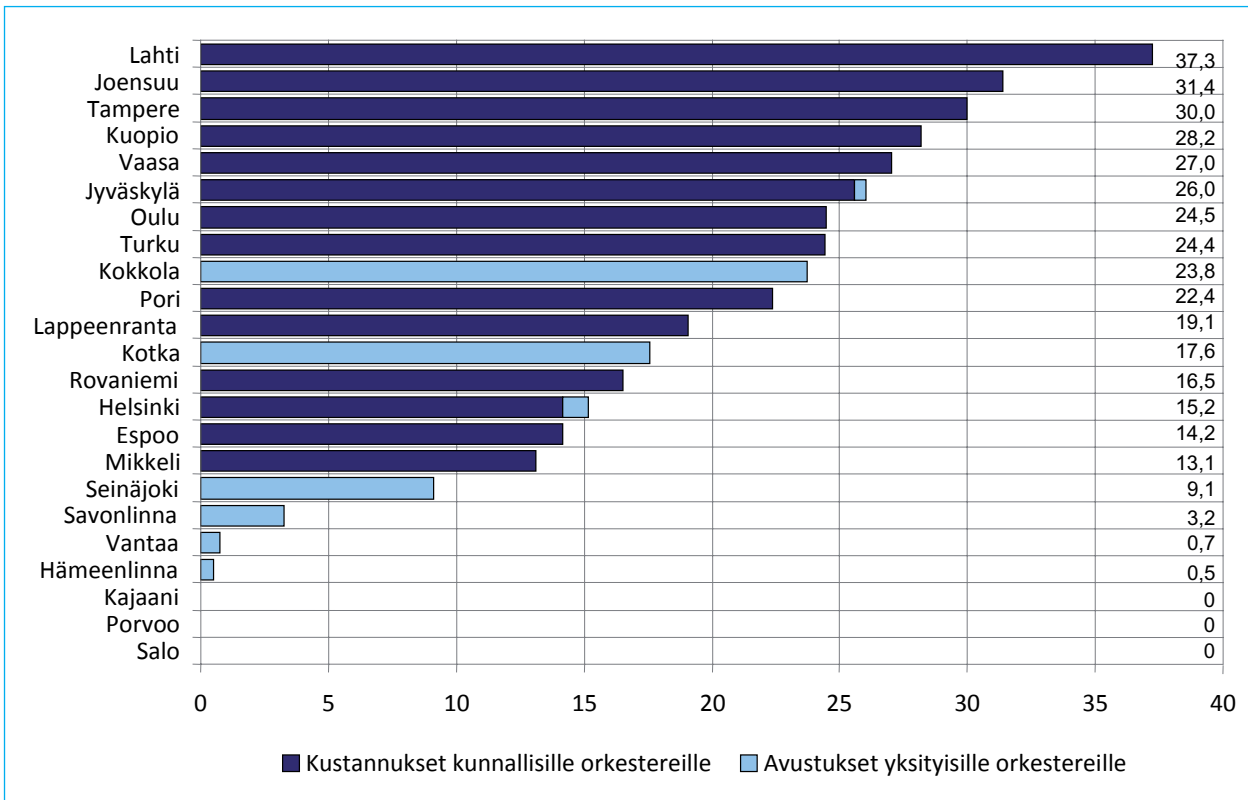
Kuvio 7. Nettokäyttökustannukset museoille vuonna 2007, €/asukas

Kuvio 8. Nettokäyttökustannukset teattereille vuonna 2007, €/asukas

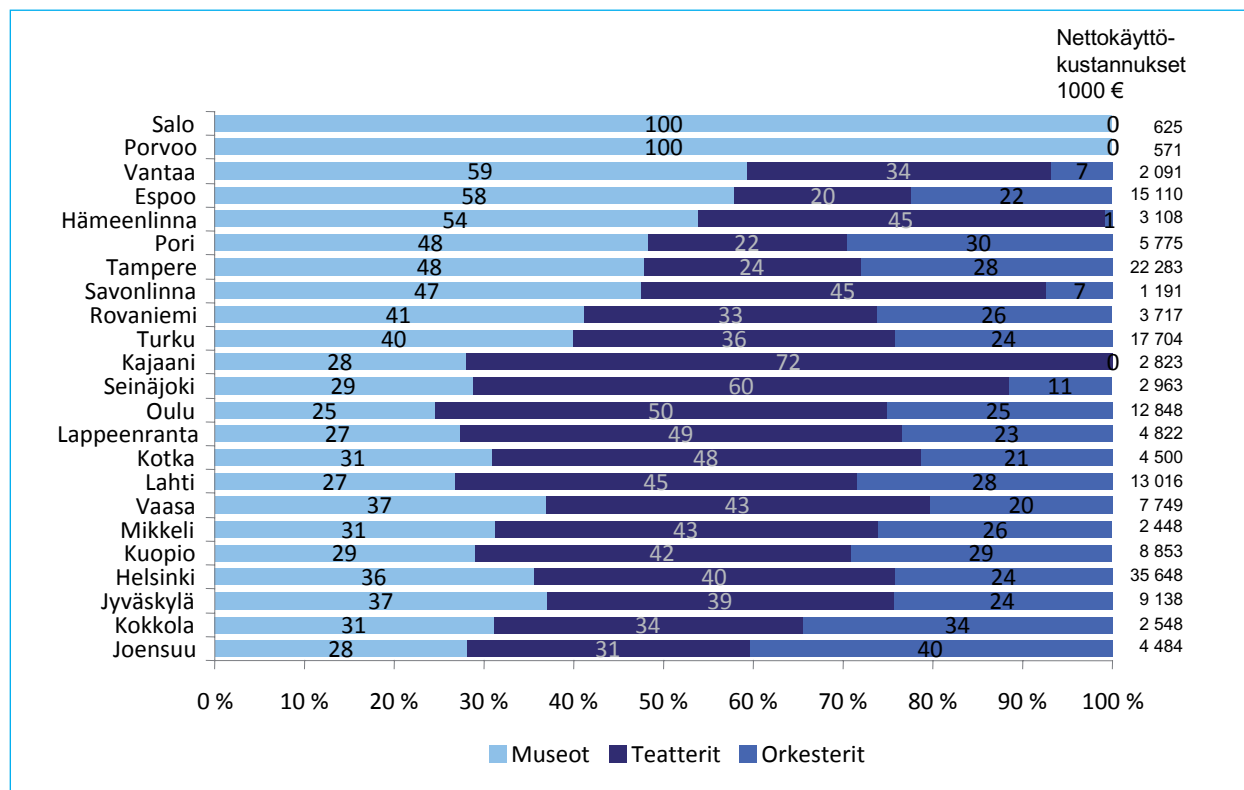

Kuvio 9. Nettokäyttökustannukset orkestereille vuonna 2007, €/asukas

Kaupunkien välillä oli myös eroja verrattaessa eri taide- ja kulttuurilaitostyypeille kohdennettujen nettokäyttökustannusten suhteellisia osuuksia (kuvio 10). Alla olevasta kuviosta ilmeneviä eroja selittävät ensisijaisesti kaupungeissa olevien laitosten määrä ja koko sekä eri laitostyyppien väliset toiminnalliset erot. Osittain tulokset ovat myös tulkittavissa kaupunkien sisäisinä kulttuuripoliittisina painotuksina.

Kuvio 10. Nettokäyttökustannusten suhteellinen osuus taide- ja kulttuurilaitostyypeittäin vuonna 2007, %

Kuvion 10 kymmenessä ylimmässä kaupungissa museotoiminnan kustannukset olivat suhteellisesti suurimmat. Näistä Salossa ja Porvoossa ei ole ammattimaista teatteria eikä orkesteria. Muille kahdeksalle kaupungille oli ominaista, että niissä oli kunnallista museotoimintaa, mutta teatteri ja/tai orkesteri toimivat yksityisinä. Ainoastaan Turku ylläpiti kunnallisen museotoiminnan lisäksi sekä kunnallista teatteria että orkesteria.⁵²

Suurin kustannusosuus kohdistui teattereille 11 kaupungissa. Näille kaupungeille ominaista oli, että niissä teatteritoiminta oli henkilötyövuosina mitattuna mittakaavaltaan selkeästi suurempaa kuin museo- tai orkesteritoiminta. Tässä ryhmässä kuudella kaupungilla on sekä kunnallinen museo että kunnallinen teatteri ja orkesteri. Helsingissä, Kotkassa, Mikkelissä, Seinäjoella ja Kajaanissa teatterit toimivat yksityisinä.⁵³ Kajaanissa ei ollut määritelmän mukaista orkesteritoimintaa vuonna 2007.

Kokkolassa ja Joensuussa kulttuurikustannuksista suhteellisesti suurin osuus menee orkesterin toimintaan. Kokkolassa osuudet tosin jakautuivat kaupungeista tasaisimmin eri laitostyyppien välillä. Joensuussa kaupungin ylläpitämiä taidelaitoksia ovat kaupunginorkesteri sekä kulttuurihistoriallinen museo ja taidemuseo. Joensuussa museoilla oli kuitenkin selkeästi vähemmän henkilötyövuosia kuin orkesterilla ja teatterilla.⁵⁴

52 Hämeenlinnan osalta orkesterin osuudessa näkyy kaupungin Hämeenlinnan kaupunginorkesterilta ostamat orkesteripalvelut (24 000 €). Muut musiikkipalvelut kaupunki ostaa Verkatehdas Oy:ltä, ja ne on huomioitu kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osa-alueessa.

53 Kotkassa Kymenlaakson museon päänäyttely oli suljettuna vuonna 2007.

54 Taide- ja kulttuurilaitoksista ja niiden kustannuksista saa lisätietoa eri alojen erillistilastoja julkaisuista, ks. esim. Museotilasto 2007; Suomen sinfoniaorkesterit 2007; Teatteritilastot 2007.

4.4.2 Kirjastot

Suomen jokaisessa kunnassa on kirjasto. Selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa oli pääkirjaston lisäksi useita sivukirjastoja. Kirjastojen toimintakenttä on laajentunut perinteisestä kirjojen lainaamisesta. Monet kirjastot ovat monipalvelukeskuksia, joissa aineiston lainaamisen, lehtien lukemisen ja muun kirjaston perustoiminnan lisäksi järjestetään säännöllisesti esimerkiksi näyttelyitä, esityksiä ja muita pienimuotoisia tapahtumia.

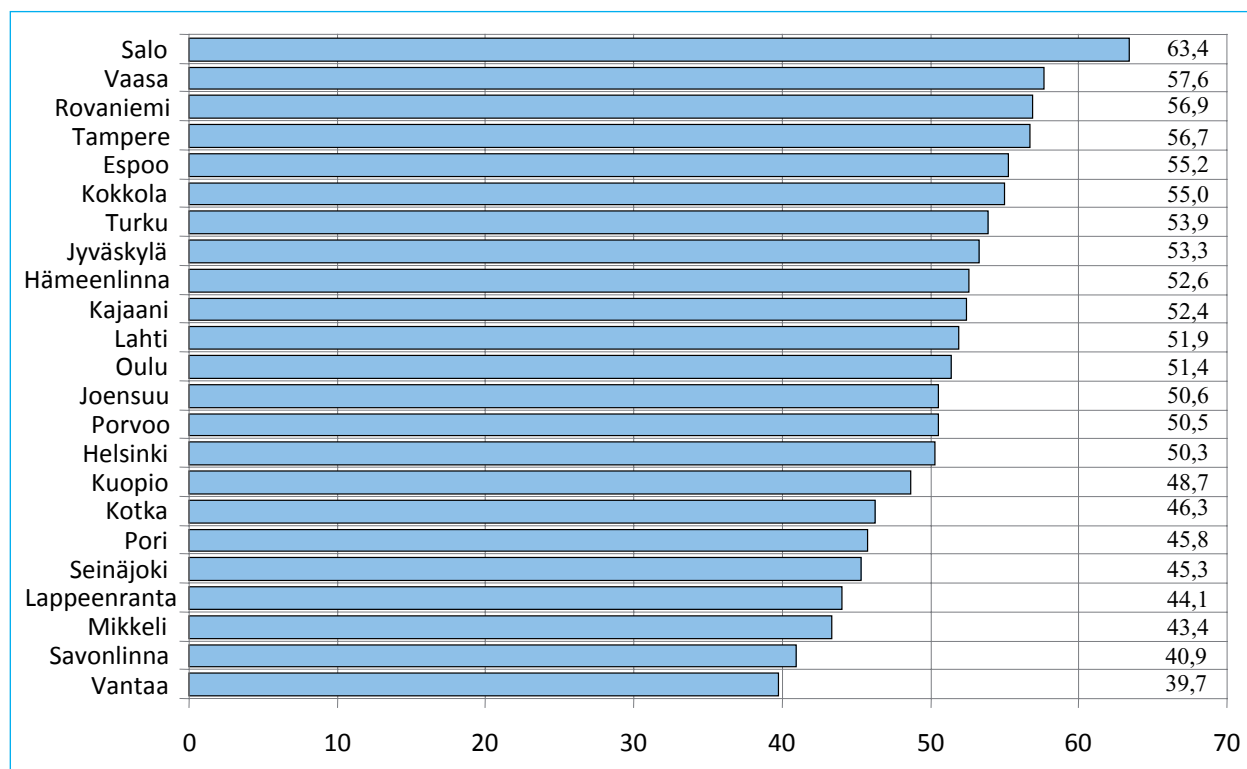
Selvityksessä mukana olevien kaupunkien kirjastoista 18 toimii maakuntakirjastona. Maakuntakirjastojen tehtävänä on kirjastoasetuksen (1078/1998) mukaan tukea alueensa yleisten kirjastojen tieto- ja kaukopalvelua, kehittää toiminta-aluetta koskevaa tietopalvelua, perehdyttää toiminta-alueen kirjastojen henkilöstöä kirjastotyön uusiin toimintamuotoihin ja kehittämishankkeisiin sekä suorittaa asianomaisen ministeriön antamat muut tehtävät. Helsingin kaupunginkirjasto toimii yleisten kirjastojen keskuskirjastona. Tässä roolissa se toimii mm. yleisten kirjastojen valtakunnallisena kaukopalvelukeskuksena, edistää yleisten kirjastojen sekä yleisten ja tieteellisten kirjastojen yhteistoimintaa ja kehittää kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisessä tarpeellisia yhteisiä työmenetelmiä ja apuvälineitä. Lisäksi se toimii monikielisenä kirjastona (entinen ulkomaalaiskirjasto). Maakuntakirjastoja tai yleisten kirjastojen keskuskirjastoa ylläpitävät kaupungit saavat kirjastojensa toimintaan korotettua valtionosuutta.

Selvityksessä mukana olevista 23 kaupungista neljä tuotti kirjastopalveluita myös muille kunnille. Joensuun seutukirjastossa ovat mukana Eno, Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi ja Pyhäselkä. Kuopion kaupunginkirjasto tuottaa myös Karttulan kunnan kirjastopalvelut. Ylikiimingin kirjasto on yhdistynyt Oulun kaupunginkirjastoon huhtikuun 2007 alussa. Mikkelin kaupunginkirjasto tuottaa kirjastopalvelut Ristiinälle, Perunmaalle ja Puumalalle. Muiden kuntien osalta kirjastopalvelujen tuottaminen on varsin yhdenmukaista.

23 kaupungin yhteenlasketut nettokäyttökustannukset kirjastoille olivat vuonna 2007 noin 125 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset vaihtelivat 1,1 miljoonan ja 28,6 miljoonan välillä. Keskiarvo oli 5 450 000 euroa ja mediaani 3 343 000 euroa. Kirjastotoiminnan kustannusten osuudet kulttuurin kokonaiskustannuksista vaihtelivat 25–44 prosentin välillä. Asukaslukuun suhteutetut nettokäyttökustannukset kirjastojen toimintaan vaihtelivat vajaasta 40 eurosta noin 63 euroon (kuvio 11). Vaihteluväli on selkeästi pienempi kuin taide- ja kulttuurilaitosten tapauksessa. Kirjastoalan tilastoja, erilaisia raportteja ja muuta tietoa on hyvin saatavilla useista tietolähteistä. Tämän vuoksi kirjastojen toimintaa ei käsitellä laajemmin tässä raportissa.⁵⁵

55 Ks. tietoa kirjastotoiminnasta esim. kirjastotilastot, <http://tilastot.kirjastot.fi/> ja KirjastoPro -sivusto, <http://www.kirjastot.fi/fi-FI/kirjastoala/>.

Kuvio 11. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuonna 2007, €/asukas

4.4.3 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

4.4.3.1 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset 23 kaupungissa

Kulttuuritalo määriteltiin selvityksessä tarkoittamaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tähän osioon pyydettiin sisällyttämään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. Erillisiksi kokonaisuuksiksi jaoteltiin myös konsertti- ja kongressitalot, joissa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta joissa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset.

Tämä kulttuuritoiminnan osa-alue sisältää hyvin erityyppistä toimintaa ja sekä varsin pieniä että hyvin suuria toimijoita. Kulttuuritalot ovat usein monialaisia kohtaamispaikkoja ja tapahtumatiloja. Suuret konsertti- ja kongressitalot houkuttelevat kaupunkiin matkailijoita sekä kongressi- ja konserttavieraita. Lastenkulttuurikeskukset toteuttavat kunnissa lapsille ja nuorille suunnattua kulttuuritoimintaa. Alueelliset keskukset edistävät, organisoivat ja järjestävät elokuva-, valokuva- ja tanssitoimintaa alueillaan.

Osa-alueen alle koottujen toimijoiden moninaisuus asettaa haasteita tiedonkeruulle ja lukujen vertailulle. Kustannustietojen kohdentaminen ja kustannusten erittelemisen osoittautuikin tältä osin joissain kaupungeissa vaikeaksi. Kulttuuritalojen ja -keskusten tietoja on kuitenkin perusteltua tarkastella erikseen, koska niillä on toisinaan varsin merkittävä osuus kunnan kulttuuritoiminnassa ja sen taloudessa.

Selvityksessä on mukana yhteensä 72 kulttuuritaloa ja kulttuurikeskusta (taulukko 11).⁵⁶ Ne jakautuivat melko tasan kunnallisiin (37 kpl) ja kunnan avustamiin (35) yksiköi-

56 Kaupungeissa saattaa olla myös muita kulttuuritaloja ja -keskuksia (vrt. Tilastokeskuksen luettelo kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista maakunnittain, <http://www.stat.fi/til/kl/tau.html>). Tässä selvityksessä ovat mukana vain ne kunnalliset toimijat, joiden toiminta on taloudellisesti kyetty erottelamaan, sekä ne yksityiset toimijat, joille kaupungit ovat vastauksessaan sanoneet antaneensa avustusta vuonna 2007. Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen ylläpitämän Kulttuuriareena Glorian kustannukset ovat muiden hallintokuntien kohdassa, ks. luku 4.4.5.2. Helsingin kaupunkikonserniin kuuluvat myös mm. Lasipalatsin mediakeskus Oy ja Koy Kaapelitehdas, mutta kaupunki ei avusta näitä budjetistaan.

hin. Kulttuuritaloja oli 32, konsertti- ja kongressikeskuksia 12, lastenkulttuurikeskuksia 8 ja kaupunkien avustamia alueellisia elokuvan, valokuvan ja tanssin keskuksia 20.⁵⁷

Taulukko 11. Selvityksessä mukana olevat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset vuonna 2007⁵⁸

	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuuri-keskukset	Alueelliset keskukset
Espoo	Sellosali (2003) (k), Kulttuurikeskus (1989) (k), Kannusillan teatterisali (1984) (k), Karakallion monitoimitalo (1987) (k), Näyttelykeskus WeeGee (1997–2006)		Taidetalo Pikku-Aurora (2003) (k)	
Helsinki	Stoa Itä-Helsingin kulttuuri-keskus (sis. Aino Ackten huvila) (1984) (k), Malmitalo (1994) (k), Kanneltalo (1992) (k), Vuotalo (2001) (k), Nordsjö-Rastis (1997) (k), Kulttuurikeskus Caisa (1995) (k), Kulttuuritehdas Korjaamo (2004), Villa Kivi (1990)	Savoy-teatteri (sis. Espan lava) (1987) (k), Finlandia-talo (1971/1975)	Annantalo (1987) (k)	Zodiak – Uuden tanssin keskus, tanssin aluekeskus Helsinki (2004)
Hämeenlinna		Verkatehdas (2007)	Lasten ja nuorten kulttuuri-keskus ARX (2004) (k)	
Joensuu	Carelicum (1998) (k)			Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvayhdistys (2003) Itäinen tanssin aluekeskus (2004)
Jyväskylä				Keski-Suomen elokuva-keskus (2000) Luovan valokuvauksen keskus (1990) Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (2005)
Kajaani		Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus (1988) (k)		Pohjoinen tanssin aluekeskus (2004)
Kotka	Kyminsuu (1991) (k), Nelosteatteri (k), Monikulttuuri-keskus Mylly (2007), Maretarium Oy (Luonnon-tieteen/taiteen kulttuurikeskus) (2002), Muistojen Talo (2004)	Kotkan konserttitalo (1986) (k)	Lasten kulttuurikeskus (2004) (k)	Kotkan valokuvakeskus (2005)
Kuopio		Kuopion Musiikkikeskus (1985) (k)		Itä-Suomen AV-kulttuurin koulutus- ja kehittämis-yhdistys Isak ry (1994) VB-valokuvakeskus (1983) Itäinen tanssin aluekeskus (2004)
Lahti		Sibeliustalo (2000)		Päijät-Hämeen Elokuva-keskus (1989)
Mikkeli		Mikaeli (1988)		Mikkelin valokuvakeskus (1989)
Oulu	Nuoriso- ja kulttuurikeskus Nuku (nyk. kulttuuritalo Valve) (1992) (k) Tiedekeskus Tietomaa (1988) (k)			Oulun elokuvakeskus (1973) Pohjoinen valokuvakeskus (1988) Pohjoinen tanssin aluekeskus (2004)
Pori	Kulttuuritalo Annankatu 6 (1980) (k)	Promenadikeskus (1999)		Läntinen tanssin aluekeskus (2005) Satakunnan elävän kuvan keskus (1993)
Porvoo	Kulttuuritalo Grand (1999) Porvoon Taidetehtas (1999)			
Rovaniemi				Pohjoinen tanssin aluekeskus (2004)

57 Luvussa on huomioitu, että tanssin aluekeskus saattaa saada avustusta useammalta kaupungilta.

58 Taulukosta puuttuvat Kokkola, Lappeenranta ja Vaasa, koska niissä ei ollut selvityksen määritelmän mukaista kulttuuritalo- tai kulttuurikeskustoimintaa, tai niiden kustannustietoja ei kyetty erittelemään.

	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuuri-keskukset	Alueelliset keskukset
Salo	Kulttuuritalo KIVA (2005) (k)			
Savonlinna	Kokous- ja konserttitalo Savonlinnasali (2002)			
Seinäjoki	Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikki-verkosto Louhimo (2006) (k)			
Tampere	Kulttuurikeskus Unipoint (2000) (k) Tullikamarin kulttuurikeskus (1988) (k)	Tampere-talo (1990)	Lastenkulttuurikeskus Rulla (2005) (k)	Pirkanmaan elokuvakeskus (1982) Valokuvakeskus Nykyaika (1986) Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (2005)
Turku	Turun kulttuurikeskus (1985) (k)			Varsinais-Suomen Elokuvakeskus (1984) Valokuvakeskus Peri (1990) Läntinen tanssin aluekeskus (2005)
Vantaa	Monitoimitalo Lumo (2003) (k) Vernissan monitoimitalo (1990) (k) Myyrmäkitalo (1993) (k) Tiedekeskus Heureka (1989)	Konserttitalo Martinus (1987) (k)	Taidetalo Pessi (1986) (k) Taidetalo Toteemi (1988) (k)	

* Suluissa perustamis-/avajaisvuosi, joka on joissain tapauksissa toimintaa ylläpitävän yhdistyksen rekisteröitymisvuosi.
(k) = kunnallinen toimija, muut oikeudelliselta muodoltaan yksityisiä.

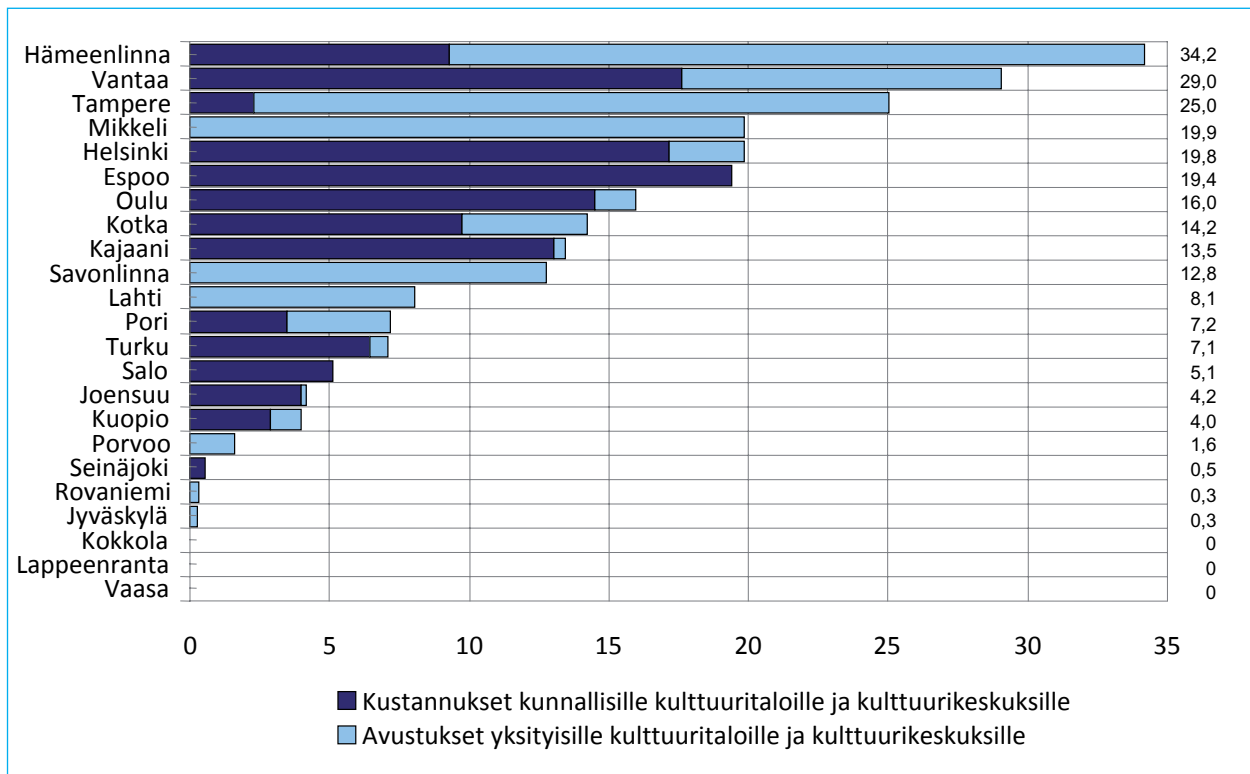
4.4.3.2 Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten kustannukset

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten nettokäyttökustannukset olivat hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2007 yhteensä 36,5 miljoonaa euroa. Kolmessa kaupungissa ei ollut lainkaan määritelmän mukaisia kulttuuritaloja tai kulttuurikeskuksia, tai niiden kustannuksia ei kyetty erittelemään tilinpäätöstiedoista. Vaihtelu kaupunkien välillä oli suurta, nettokäyttökustannukset vaihtelivat 20 000 eurosta noin 11 miljoonaan euroon. 20 kaupungin keskiarvo oli 1,8 miljoonaa euroa ja mediaani⁵⁹ 662 000 euroa.

Euromääräisesti suurimmat kustannukset olivat Helsingissä, jossa on useita alueellisia kaupungin ylläpitämiä kulttuuritaloja. Lisäksi kaupunki avusti vuonna 2007 yksityisiä toimijoita, esimerkiksi kaupunkikonserniin kuuluvaa Finlandia-taloa sekä tanssin aluekeskusta. Asukasmäärään suhteutettuna kaupunkien rahoitus kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vaihteli Jyväskylän ja Rovaniemen 0,3 eurosta Hämeenlinnan hieman yli 34 euroon (kuvio 12). Jyväskylässä ja Rovaniemellä tämän osa-alueen kustannukset muodostuivat elokuvan, valokuvan ja tanssin alueellisten keskusten avustuksista.

59 Laskettuna tässä tapauksessa kahden keskimmäisen kaupungin keskiarvona.

Kuvio 12. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2007, €/asukas⁶⁰

Kaupunkiesimerkkejä

Esimerkkinä erilaisista toiminnan malleista ja tasoista käydään seuraavassa tarkemmin läpi eräiden selvityksessä mukana olleiden kaupunkien kustannuksia kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille.

Hämeenlinnan kaupunki on panostanut Verkatehtaan alueen kehittämiseen, ja se avusti vuonna 2007 Verkatehdas Oy:tä 975 000 eurolla. Lisäksi kaupunki osti Verkatehtaalta musiikkipalveluita 230 000 eurolla. Verkatehtaan alueella toimii myös kunnallinen lastenkulttuurikeskus Arx, joka jatkaa kaupungin perinteikästä lastenkulttuuritoimintaa ja toimii lastenkulttuuriverkosto Taikalampun koordinaattorina. Kaupungin nettokäyttökustannukset Arxin toimintaan olivat noin 450 000 euroa.

Kajaanissa ja Savonlinnassa asukasmäärään suhteutetut kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille olivat lähes yhtä suuret. Kajaanissa kaupungin nettokäyttökustannukset Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskuksen toimintaan olivat vuonna 2007 noin 500 000 euroa. Lisäksi tanssin aluekeskustoiminta sai kaupungilta 17 000 euron avustuksen. Savonlinnassa kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten kustannukset koostuvat 342 000 euron avustuksesta kokous- ja konserttitalo Savonlinnasalille.

Kuopiossa kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten nettokäyttökustannukset, 364 000 euroa, muodostuvat pääosin Kuopion Musiikkikeskuksen toiminnasta.⁶¹ Lisäksi kaupunki avusti yhteensä noin 100 000 eurolla kolmea alueellista keskusta: Victor Barsokevitsch -valokuvakeskusta, Itä-Suomen tanssin aluekeskusta sekä Itä-Suomen AV-kulttuurin koulutus- ja kehittämissyhdystys Isak ry:tä.

60 Varsinaisten avustusten lisäksi avustussummat sisältävät Hämeenlinnan Verkatehtaalta ostetut musiikkipalvelut ja Kotkan Muistojen talon palkka-avustuksen.

61 Myös Kuopion kaupunginorkesteri toimii Musiikkikeskuksessa. Sen kustannukset on huomioitu taide- ja kulttuurilaitosten kohdassa.

4.4.4 Taiteen perusopetus

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruulomakkeessa kysyttiin myös taiteen perusopetuksen kustannus- ja tuottotietoja sekä taideoppilaitosten että kansalais- ja työväenopistojen antaman opetuksen osalta.⁶² Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisten taiteenalojen ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.⁶³

Taiteen perusopetuksen järjestämistavat vaihtelivat suuresti. Porvoossa, Rovaniemellä, Oulussa ja Vaasassa kaupungit eivät avustaneet lainkaan yksityisiä toimijoita. Myös Kajainnissa, Joensuussa, Porissa, Salossa ja Vantaalla toimittiin etupäässä kunnalliselta pohjalta. Muissa kaupungeissa yksityisten toimijoiden järjestämään opetukseen myönnettyjen avustusten osuus kustannuksista oli suurempi. Esimerkiksi Helsingissä, Lappeenrannassa, Savonlinnassa ja Turussa kaupungin toiminta perustui kokonaan tai miltei täysin yksityisille toimijoille jaettavaan avustuksiin.

Vuonna 2007 nettokäyttökustannukset taiteen perusopetukseen olivat selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa yhteensä noin 30,5 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset taiteen perusopetukseen vaihtelivat vajaasta 300 000 eurosta 3,8 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 1,3 miljoonaa euroa ja mediaani 1,2 miljoonaa euroa.

Euromääräisesti suurimmat nettokäyttökustannukset lain mukaiseen taiteen perusopetukseen olivat Espoossa (3 774 000 €), Helsingissä (3 420 000 €), Oulussa (2 669 000 €) ja Vantaalla (2 392 000 €). Asukasmäärään suhteutettuna kustannukset vaihtelivat vajaasta viidestä eurosta noin 36 euroon (kuvio 13).

Kaupunkiesimerkkejä

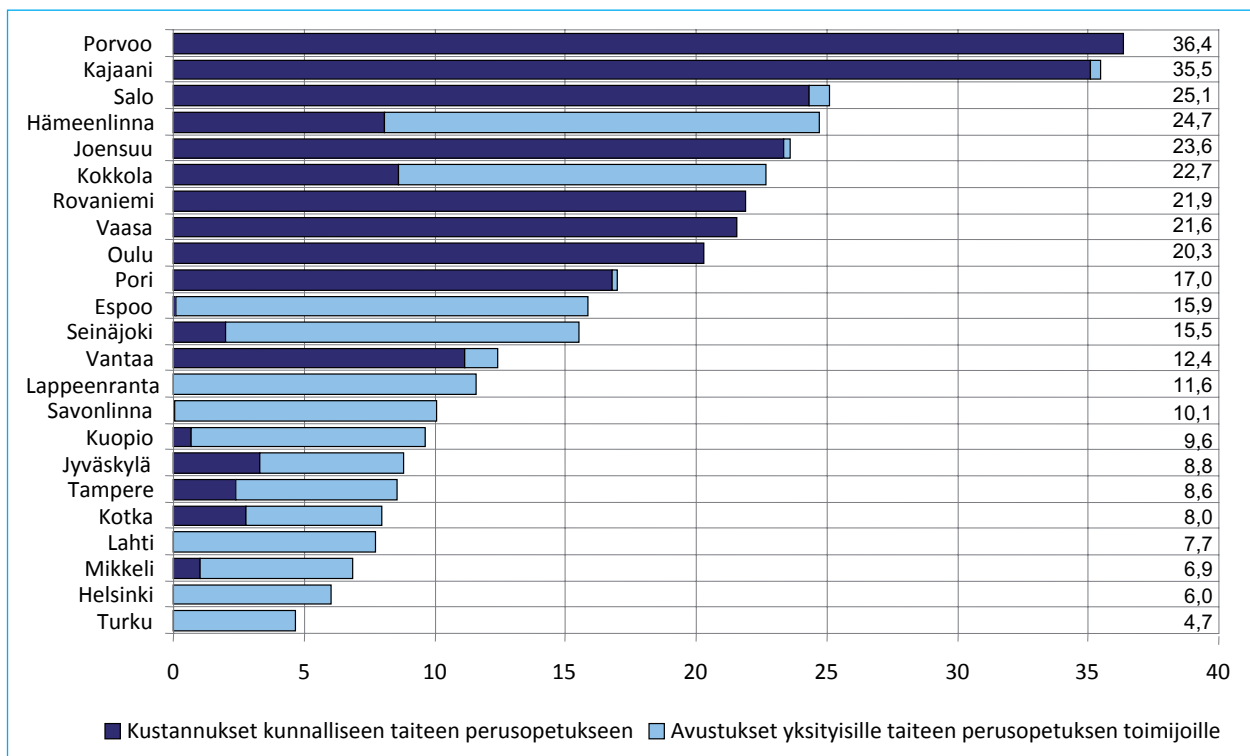
Asukasmäärään suhteutetut kustannukset olivat selvityksessä mukana olevista kaupungeista korkeimmat Porvoossa, hieman yli 36 euroa. Kaupungissa toimii kaksi suurta kunnallista taiteen perusopetusta antavaa oppilaitosta, Porvoonseudun musiikkiopisto ja Porvoon taidekoulu, jotka ovat myös valtionosuuden piirissä. Musiikkiopisto tarjosi palveluitaan seudullisesti ja toimi vuonna 2007 13 kunnan alueella.

---

62 Tiedonkeruulomakkeessa (liite 1) kustannustietoja kysyttiin myös kaupunkien omistamien tai avustamien taideoppilaitosten osalta, vaikka opetus ei olisikaan taiteen perusopetusta. Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulu, teatteri- ja sirkuskoulu sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulu. Kulttuuritoiminnan kokonaisuutta tarkasteltaessa on käytetty nettokustannuslukua, joka sisältää taideoppilaitosten kustannukset sekä taiteen perusopetuksen että muun taideopetuksen osalta ja lisäksi kansalais- ja työväenopistojen antaman taiteen perusopetuksen. Raportin tässä osassa esitellään ainoastaan kaupunkien kustannuksia lain mukaiseen taiteen perusopetukseen.

63 Tietojen saaminen taiteen perusopetuksesta osoittautui vuoden 2006 tilinpäätöstietoja selvittäneessä pilottihankkeessa varsin haasteelliseksi. Vuoden 2007 kustannustietoja saatiin kerättyä huomattavasti paremmin. Lain mukaisen taiteen perusopetuksen hahmottaminen on kunnissa kuitenkin edelleen vaikeaa, eikä sitä välttämättä osata erottaa muusta taideopetuksesta.

Kuvio 13. Nettokäyttökustannukset taiteen perusopetukseen vuonna 2007, €/asukas⁶⁴

Kokkolassa ja Rovaniemellä asukasmäärään suhteutetut kustannukset taiteen perusopetukseen olivat lähes yhtä suuret, noin 23 ja noin 22 euroa. Rovaniemellä kaupunki ylläpitää kahta kunnallista oppilaitosta, Lapin musiikkiopistoa ja Rovaniemen kuvataidekoulua, eikä selvityksen mukaan avustanut yksityisiä toimijoita vuonna 2007. Kokkolassa kunnallisia taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia ovat nuorisotoimen alaisuudessa toimiva Kokkolan Estraditaiteen koulu sekä Kokkolan lasten- ja nuorten kuvataidekoulu. Lisäksi Kokkola avusti yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita, mm. Keski-Pohjanmaan konservatoriota, yhteensä 605 000 eurolla.

Kolmella pääkaupunkiseudun kunnalla on hyvin erilaiset tavat järjestää taiteen perusopetuksen palveluita. Vantaalla toiminta pohjaa kahteen suureen kunnalliseen toimijaan eli Vantaan kuvataidekouluun ja Vantaan musiikkiopistoon, minkä lisäksi kunnallinen Vantaan aikuisopisto antaa kuvataiteen perusopetusta. Lisäksi kaupunki myönsi vuonna 2007 avustuksia yksityisille toimijoille yhteensä 249 000 euroa. Espoossa ja Helsingissä toiminta perustuu pääosin yksityisten toimijoiden tuottamiin palveluihin, joista osaa kaupunki avustaa. Molemmissa kaupungeissa kaupungin ylläpitämät työväenopistot antavat taiteen perusopetusta.⁶⁵

4.4.5 Muu kulttuuritoiminta

Muulla kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä toimintaa, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle. Tämä toiminta sisältää esimerkiksi tapahtuma- ja festivaalituotantoa tai niiden järjestämistä sekä kunnan kulttuuritoimen hallinnon. Tässä rapor-

64 Varsinaisten avustusten lisäksi luvut sisältävät Joensuun ja Jyväskylän kaupunkien ostopalvelut yksityisiltä taiteen perusopetuksen toimijoilta sekä Espoon sisäisten vuokrien kautta maksaman tuen yksityisille oppilaitoksille. Varsinkin kansalais- ja työväenopistojen osalta tiedot saattavat olla puutteellisia.

65 Helsingin suomenkielisen työväenopiston luvut eivät kuitenkaan ole mukana näissä luvuissa.

tissa kulttuuritoimintaa ja sen kustannuksia on edellä tarkasteltu palveluja tuottavasta tai järjestävästä hallintokunnasta riippumatta. Muun kulttuuritoiminnan osa-aluetta tarkasteltaessa on kuitenkin perusteltua käsitellä erikseen kunnan kulttuuritoimen muuta kulttuuritoimintaa ja muiden hallintokuntien muuta kulttuuritoimintaa.

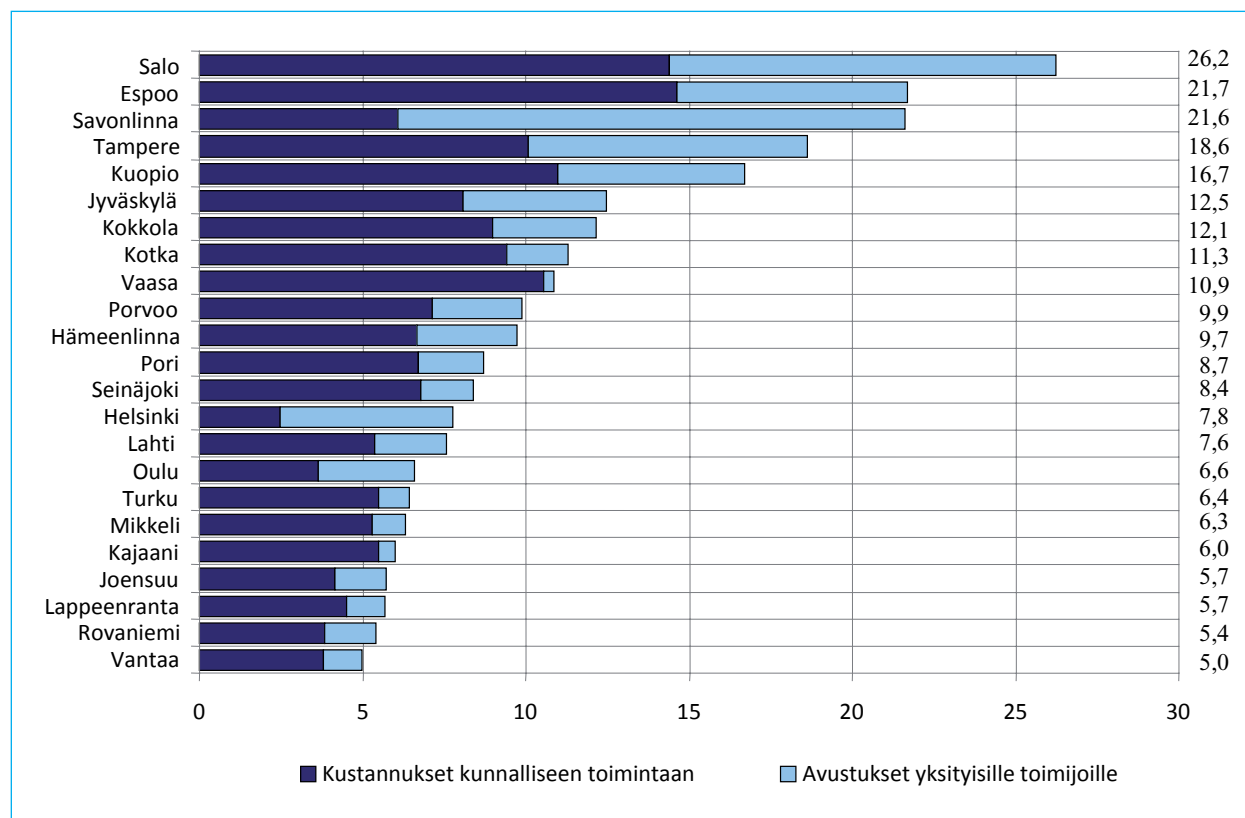
4.4.5.1 Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta

Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta määriteltiin tiedonkeruulomakkeessa kattamaan kaiken varsinaisen kulttuurihallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle. Tästä kokonaisuudesta käytetään usein myös nimitystä yleinen kulttuuritoimi. Siihen sisältyvät myös ne kulttuuritoimen myöntämät avustukset, joita ei ole kirjattu aikaisemmin käsitelyihin kohtiin.

Kunnan kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan taloudelliset resurssit ovat usein melko vähäiset ja sen osuus kokonaiskustannuksista on pieni (taulukko 7). Osa-alueen alla tapahtuva toiminta on kuitenkin monimuotoista. Kaupungista riippuen se sisältää kulttuurihallinnon henkilöstö- ja tilakustannusten lisäksi esimerkiksi alueellista kulttuuritoimintaa, sosiokulttuurista työtä, taide- ja yleisökasvatusta, monikulttuurisuustoimintaa sekä kulttuuritapahtumien tuottamista, tiedotusta ja markkinointia.

Vuonna 2007 kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan kustannukset muodostivat selvityksen 23 kaupungissa yhteensä 26 miljoonaa euroa. Tästä summasta noin 60 prosenttia oli kunnan omaa toimintaa ja 40 prosenttia oli yksityisille toimijoille jaettuja avustuksia. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset vaihtelivat 230 000 eurosta 5,2 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 1 137 000 euroa ja mediaani 631 000 euroa. Asukasmäärään suhteutettujen kustannusten vaihteluväli oli 5–26 euroa (kuvio 14).

Kuvio 14. Nettokäyttökustannukset kunnan kulttuuritoimen muuhun kulttuuritoimintaan vuonna 2007, €/asukas

Kaupunkiesimerkkejä

Vuonna 2007 Salon kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset olivat 677 000 euroa. Järjestöille ja muille yksityisille toimijoille jaettiin avustuksia 306 000 euroa. Esimerkiksi ammattijohtoinen, mutta harrastajapohjalta toimiva Salon teatteri sai kaupungilta tukea toimintaansa. Kulttuuritoimisto vuokraa yksityisessä omistuksessa olevaa Kulttuuritalo KIVAA ja tarjoaa sitä edelleen kulttuuritoimijoille. Kulttuuritoimi järjestää säännöllisesti myös kulttuurimatkoja, seminaareja ja erilaisia projekteja. Vuonna 2007 Salossa järjestettiin valtakunnalliset kotiseutupäivät. Matkailu- ja leirintäaluetoiminta on osa kaupungin kulttuuritoimintaa.

Espoossa tämän osa-alueen nettokäyttökustannukset olivat 5 160 000 euroa. Tästä avustusten osuus oli 1 681 000 euroa. Suurehkoja avustuksia jaettiin vuonna 2007 esimerkiksi April Jazz-, Espoo Ciné- sekä Urkuyö ja Aaria -festivaaleille. Kulttuuritoimen muuhun kulttuuritoimintaan kuuluvat myös lasten- ja nuorten kulttuuripalvelut sekä alueelliset ja eri väestöryhmille suunnatut kulttuuripalvelut.

Jyväskylässä kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan noin 1,1 miljoonan kokonaisuus muodosti noin seitsemän prosenttia kulttuurin kokonaiskustannuksista vuonna 2007. Jyväskylässä kulttuuripalvelukeskus järjestää erilaisia tilaisuuksia, esimerkiksi elokuvaesityksiä lapsille ja kulttuuritoimintaa ikääntyneille. Hallinnollisesti kulttuuripalvelukeskuksen alaisuudessa toimii myös lasten ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuuriaitta, joka tarjoaa työpajoja, kerhoja ja tapahtumia lapsille, nuorille ja perheille sekä järjestää taidekasvatukseen liittyvää täydennyskoulutusta. Muun kulttuuritoiminnan kustannuksiin sisältyvät myös mm. Grafiikkakeskuksen sekä Jyväskylän taiteilijaseuran ylläpitämän Galleria Beckerin ja taidelainaamon vuokrat.

Savonlinnan kulttuuritoimi ylläpitää ja vuokraa Galleria Pinnaa kaupungin keskustassa. Lisäksi toimintaan kuuluu tanssiharjoitussalina toimivan Sääminkisalim sekä kesäteatterialueen ylläpito, koulu- ja päiväkotiyhteistyö sekä useiden tapahtumien järjestäminen. Savonlinnassa muun kulttuuritoiminnan kustannuksiin sisältyy myös kulttuuritoimen Savonlinnan oopperajuhlien kannatusyhdistykselle myöntämä 367 500 euron avustus.

4.4.5.2 Muiden hallintokuntien muu kulttuuritoiminta

Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruun yhtenä tavoitteena on ollut laajentaa tietämystä siitä, miten paljon muissa kuin kulttuurin lautakunnissa ja hallintokunnissa käytetään rahaa kulttuuriin. Raportin tässä luvussa tarkastellaan muiden hallintokuntien kulttuuritoimintaa, jota ei ole kirjattu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle. Monissa kaupungeissa esimerkiksi taiteen perusopetus kuuluu koulu- tai opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle, ja sen kustannukset on siten huomioitu asianomaisessa kohdassa.

Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan suhteellinen osuus on verrattain pieni (taulukko 7), mutta sillä on kuitenkin merkitystä kunnan kulttuuritoiminnan kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta. Kaupunkien yleishallinnolla, usein kaupunginhallituksella, voi olla merkittävä kulttuuripoliittinen rooli esimerkiksi jakamiensa avustusten kautta. Opetus- tai koulutoimessa sekä nuorisotoimessa on myös usein monipuolista kulttuuritoimintaa. Tekninen toimi saattaa puolestaan hallinnoida kulttuurin tiloja tai huolehtia kaupungin julkisten veistosten ja muistomerkkien kunnosta.

Kulttuurikustannusten erittely muiden hallintokuntien toiminnasta on kuitenkin ilmeisen haasteellista. Jos kulttuuritoiminnan kustannuksia ei eritellä kirjanpidossa, on niiden paikantaminen jälkikäteen hyvin vaikeaa. Ongelmia tuo myös kulttuuritoiminnan määrittely, se mitä katsotaan kulttuuriksi ja mitä ei.⁶⁶ Vaikka tiedonkeruussa ei todennäköisesti saatu täydellisiä tietoja muissa hallintokunnissa tapahtuvassa kulttuuritoiminnasta, esille saadut kustannukset todistavat kuitenkin tämän toiminnan olemassaolosta.

66 Ks. näistä ongelmista tarkemmin Saukkonen ja Ruusuvirta 2008.

Lähes kaikista kaupungeista saatiin tietoja tämän osa-alueen kulttuuritoiminnasta yhden tai useamman hallintokunnan osalta (taulukko 12). Nämä kustannustiedot sisältävät sekä muiden hallintokuntien myöntämät muut avustukset että muut menot.⁶⁷ Yleishallinnon kulttuurimenoja oli 20 kaupungilla. Nuorisotoimen kulttuurimenoista saatiin tietoja 18 kaupungista ja opetus- tai koulutoimen vastaavista kustannuksista 15 kaupungista. Sosiaali- ja terveystoimen kulttuuritoiminnan menoja saatiin kymmenestä kaupungista, teknisen toimen kahdeksasta kaupungista ja liikuntatoimen yhdestä kaupungista. Jossain muussa hallintokunnassa oli kulttuurin menoja kolmessa kaupungissa.

Taulukko 12. Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan käyttökustannukset (brutto) vuonna 2007, 1 000 €⁶⁸

	Yleis- hallinto	Opetus- tai koulu- toimi	Nuorisotoimi	Sosiaali- ja terveystoimi	Tekninen toimi	Liikunta- toimi	Jokin muu	Yhteensä
Espoo		424	47					471
Helsinki	550		2 327					2 877
Joensuu	74	37	23	3				137
Jyväskylä		15	372	5	75			467
Kajaani	73	5	8					86
Kokkola	340	29		3				372
Kotka	236	7	29		31			303
Kuopio	148	17	14	21	19			219
Lahti	14							14
Lappeenranta	220		8					228
Mikkeli	210		20	55				285
Oulu	59	57	17	90		1	9	233
Pori	295	7	30		20			352
Porvoo	45	8	10		20		118	201
Rovaniemi	2	12	1	4				19
Salo	7							7
Savonlinna	25	14			1			40
Seinäjoki	97	14	64	5	9			189
Tampere	867		650				300	1 817
Turku	1 024	126	11					1 161
Vaasa	171		187	6				364
Vantaa	19	192	71	27	80			389

Kaupunkiesimerkkejä

Euromääräisesti suurimmat muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan kustannukset olivat Helsingissä. Ne koostuivat ennen muuta kaupungin nuorisosiainkeskuksen kulttuurisen nuorisotyön yksikön toimintamenoista. Kulttuurisen nuorisotyön toimisto tuottaa paljon tapahtumia (Ääni ja vimma, Dance Action, Loiste) sekä järjestää kulttuurista kasvatustoimintaa, musiikki- ja teatteriopetusta sekä kuvataiteen perusopetusta. Lisäksi nuorisosiainkeskus ylläpitää Kulttuuriareena Gloriana, joka on nuorille suunnattu kulttuuritalo. Helsingin kaupunginhallitus avusti vuonna 2007 kansainvälistä Paulon sellokilpailua 50 000 eurolla ja antoi 500 000 euron lisäavustuksen⁶⁹ Helsingin juhlaviikoille.⁷⁰

Oulussa yleishallinto myönsi vuonna 2007 avustuksia Oulun Musiikkivideofestivaalille, POEM Säätiölle sekä Meri Oulun Kulttuuriseuralle. Sosiaali- ja terveystoimen kustannukset sisältävät mm. erilaisten kulttuurimatkojen kustannuksia ja esiintyjien palkkioita.

Porvoossa kustannustietoja oli saatu viidestä hallintokunnasta. Yleishallinto myönsi avustuksia Fredrika Runebergin juhlavuoden hankkeisiin ja kaupungin kehittämis- ja elinkeinopalvelut rahoittivat luovat toimialat -ohjelmaa sekä aluekeskusohjelman kulttuurisi-

67 Näihin bruttolukuihin eivät siis sisälly taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten tai taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kohtiin kirjatut kustannukset.

68 Taulukosta puuttuu Hämeenlinna, jonka kyselyvastauksessa ei ollut muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan kustannuksia.

69 Helsingin juhlaviikkoja järjestävän Helsinki-viikon säätiön perusavustuksen myöntää kulttuuri- ja kirjastolautakunta.

70 Vuonna 2007 Helsingissä järjestettyihin Euroviisuihin osallistuivat useat eri hallintokunnat arviolta 1,5 miljoonan euron yhteissummalla. Tämä luku ei ole mukana selvityksen luvuissa.

ota. Lisäksi päivähoito ostaa Porvoossa vuosittain taidekoulun palveluita ja tekninen toimi maksaa stipendiasuntona työhuoneena toimivan Porvoon taiteilijatalon vuokrat. Myös Porvoon nuorisotoimella oli jonkin verran kulttuurimenoja.

4.5 Avustukset kulttuuritoimintaan

Tässä luvussa tehdään yhteenveto kaupunkien kaikista kulttuuritoimintaan suuntaamista avustuksista edellä käsitellyillä osa-alueilla. Avustustoiminnan kautta kaupungit tukevat kunnallisen tuotannon ulkopuolella olevia kulttuuritoimijoita ja kulttuuritarjontaa. Kuten edellä on käynyt ilmi, esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitosten osalta jotkut kaupungit nojaavat vahvasti kunnalliseen tuotantoon ja toiset taas avustavat enemmän yksityisiä laitoksia. Näillä palvelutuotantorakenteen eroilla on ymmärrettävästi vaikutuksia sekä avustustoiminnan laajuuteen että avustusten kohdentumiseen.

Selvityksessä mukana olevat kaupungit käyttivät vuonna 2007 kulttuuritoiminnan avustuksiin yhteensä noin 92 miljoonaa euroa. Tästä summasta Helsingin (hieman yli 25 miljoonaa), Tampereen (14,4 miljoonaa) ja Espoon (miltei 12 miljoonaa) avustussummat muodostavat yli puolet. (Taulukko 13.)

Taulukko 13. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2007⁷¹

	Avustukset taide- ja kulttuurilaitoksille, 1 000 €	Osuus avustuksista yhteensä, %	Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille, 1 000 €	Osuus avustuksista yhteensä, %	Avustukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen, 1 000 €	Osuus avustuksista yhteensä, %	Kulttuuritoimen muut avustukset, 1 000 €	Osuus avustuksista yhteensä, %	Muiden hallintokuntien muut avustukset, 1 000 €	Osuus avustuksista yhteensä, %	Avustukset yhteensä, 1 000 €
Espoo	6 403	53,4	0	0,0	3 897	32,5	1 681	14,0	0	0,0	11 981
Helsinki	16 142	64,5	1 517	6,1	3 789	15,1	3 019	12,1	550	2,2	25 017
Hämeenlinna	1 474	40,6	1 205	33,2	805	22,2	149	4,1	0	0,0	3 633
Joensuu	1 410	89,5	10	0,6	15	1,0	90	5,7	50	3,2	1 575
Jyväskylä	613	40,0	22	1,4	470	30,6	374	24,4	55	3,6	1 534
Kajaani	52	30,2	17	9,9	14	8,1	19	11,0	70	40,7	172
Kokkola	1 755	65,5	0	0,0	605	22,6	117	4,4	203	7,6	2 680
Kotka	3 130	81,6	243	6,3	285	7,4	104	2,7	72	1,9	3 834
Kuopio	61	3,6	99	5,9	821	48,8	526	31,2	177	10,5	1 684
Lahti	34	1,9	800	44,0	767	42,1	219	12,0	0	0,0	1 820
Lappeenranta	0	0,0	0	0,0	687	70,2	71	7,3	220	22,5	978
Mikkeli	1 070	40,5	968	36,7	285	10,8	51	1,9	265	10,0	2 639
Oulu	160	20,1	194	24,3	0	0,0	385	48,2	59	7,4	798
Pori	1 280	61,7	280	13,5	12	0,6	152	7,3	352	17,0	2 076
Porvoo	372	62,0	76	12,7	0	0,0	131	21,8	21	3,5	600
Rovaniemi	1 215	91,5	20	1,5	0	0,0	93	7,0	0	0,0	1 328
Salo	0	0,0	0	0,0	20	6,0	306	91,9	7	2,1	333
Savonlinna	626	37,3	342	20,4	294	17,5	416	24,8	1	0,1	1 679
Seinäjoki	2 110	76,0	0	0,0	525	18,9	60	2,2	83	3,0	2 778
Tampere	6 049	42,0	4 729	32,9	1 293	9,0	1 779	12,4	537	3,7	14 387
Turku	2 737	46,7	118	2,0	1 681	28,7	164	2,8	1 161	19,8	5 861
Vaasa	828	81,3	0	0,0	0	0,0	20	2,0	171	16,8	1 019
Vantaa	900	24,5	2 200	59,9	275	7,5	227	6,2	71	1,9	3 673
YHTEENSÄ	48 421		12 840		16 540		10 153		4 125		92 079

71 Varsinaisten avustusten lisäksi yksityisille toimijoille suuntautuvat kustannukset sisältävät Espoon kaupungin sisäisten vuokrien kautta maksaman tuen yksityisille teatteritoimijoille ja taideoppilaitoksille, Porvoon kaupungin maksaman yksityisen Porvoon museon vuokran, Hämeenlinnan kaupungin Verkatehtaalta ostamat musiikkipalvelut sekä Joensuun ja Jyväskylän kaupunkien ostopalvelut yksityisiltä taiteen perusopetuksen toimijoilta. Kuntien omistamat osakeyhtiöt tai säätiömuotoiset toimijat ovat yksityisiä toimijoita. Kuntien maksamat osuudet kuntayhtymien ylläpitäville kulttuurilaitoksille on sisällytetty yksityisille toimijoille jaettavaan avustuksiin.

Taide- ja kulttuurilaitokset

Kaupunkien jakamasta yhteenlasketusta avustussummasta suurin osa meni taide- ja kulttuurilaitoksille. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden saamien avustusten osuus oli kymmenessä kaupungissa yli puolet koko avustussummasta, Joensuussa ja Rovaniemellä noin 90 prosenttia. Molemmissa tapauksissa kaupunginteatteria ylläpitää kaupungin avustama yhdistys.

Kaupungeissa jaettiin avustuksia yhteensä 113 yksityiselle taide- ja kulttuurilaitokselle. Avustuksia sai 72 teatteria, 30 museota ja 11 orkesteria. Avustettavista laitoksista suurin osa (74) toimi yhdistysmuotoisena. Joukossa oli kuitenkin myös säätiöitä (25) ja osakeyhtiöitä (10). Neljällä avustusta saaneella toimijalla oli jokin muu oikeudellinen muoto.⁷²

Valtaosa avustettavista taide- ja kulttuurilaitoksista sijaitsee suurimmissa kaupungeissa. Helsinki jakoi avustuksia 41 yksityiselle taide- ja kulttuurilaitokselle, yhteensä yli 16 miljoonaa euroa. Tampereella avustuksia sai 15, Turussa ja Espoossa puolestaan 11 taide- ja kulttuurilaitosta. Yksittäisille laitoksille kohdistetut avustussummat vaihtelivat muutamasta tuhannesta eurosta useisiin miljooniin euroihin. Esimerkiksi Helsingin kaupunginteatteri sai kaupungilta 7 749 000 euron avustuksen, museopuolella taas Espoo avusti Espoon modernin taiteen museota EMMAa 2 884 000 eurolla ja orkestereista Kotka tuki Kymi Sinfonietta 960 000 eurolla.

Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Selvityksen määritelmän mukaisista kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista 35 sai avustuksia kaupungeilta vuonna 2007. Näistä kulttuuritaloja oli kahdeksan, kongressi- ja konserttitaloja seitsemän ja alueellisia elokuvan-, valokuvan ja tanssin keskuksia 20.⁷³ Kaikki lastenkulttuurikeskukset olivat kunnallisia. Avustettavien kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten oikeudelliset toimintamuodot olivat yhdistyksiä (23), osakeyhtiöitä (9) ja säätiöitä (3).

Kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille merkittäviä osuuksia suhteessa kokonaisavustussummaan jakoivat Vantaa (60 %), Lahti (44 %), Mikkeli (37 %), Hämeenlinna (33 %) ja Tampere (33 %). Oulussa kulttuuritalojen ja keskusten osuus kaikista avustuksista oli 24 prosenttia ja Savonlinnassa 20 prosenttia.

Euromääräisesti suurimmat summat kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille jakoivat Tampere (4 729 000 €, Tampere-talo, alueelliset elokuvan, valokuvan ja tanssin keskuksiset), Vantaa (2 200 000 €, Heureka) ja Helsinki (1 517 000 €, Finlandia-talo, Kulttuuritehdas Korjaamo, Villa Kivi, tanssin aluekeskus Helsinki).

Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus

Kaupungeissa avustettiin yhteensä 111 yksityistä taideoppilaitosta, taiteen perusopetuksen oppilaitosta tai muuta toimijaa sekä taiteen perusopetusta antavaa kansalais- tai työväenopistoa. Näistä valtaosa (100) toimi yhdistyspohjalta, viisi oli osakeyhtiöitä, neljä säätiöitä ja kaksi kuntayhtymän ylläpitämiä.

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen suhteelliset osuudet avustuksista olivat korkeat Lappeenrannassa (70 %), Kuopiossa (49 %), Lahdessa (42 %), Espoossa (33 %) ja Jyväskylässä (31 %). Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen avustusten osuus kaikista avustuksista oli yli 20 prosenttia myös Turussa, Kokkolassa ja Hämeenlinnassa. Suurimmat euromääräiset avustukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen jakoivat Espoo (3 897 000 €), Helsinki (3 789 000 €), Turku (1 681 000 €) ja Tampere (1 293 000 €).

72 Nämä olivat teatteri Kapsäkki osuuskunta Helsingissä, Jyväskylän yliopiston alla toimiva Keski-Suomen luontomuseo, Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen alaisuuteen kuuluva Ortodoksinen kirkkomuseo Kuopiossa sekä valtion omistama J.L. Runebergin koti Porvoossa.

73 Pori ja Turku avustivat Läntistä tanssin aluekeskusta, Joensuu ja Kuopio Itäistä tanssin aluekeskusta, Jyväskylä ja Tampere Sisä-Suomen tanssin aluekeskusta, Kajaani, Oulu ja Rovaniemi puolestaan Pohjoista tanssin aluekeskusta.

Muu avustustoiminta

Taulukossa 13 kulttuuritoimen muiden avustusten kohta sisältää kaupunkien kulttuuritoimen tai vastaavan hallintokunnan alle kuuluvat kulttuuriavustukset, jotka eivät sisällä edellä mainittuihin taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taiteen perusopetuksen avustuksiin. Muut avustukset sisältävät esimerkiksi taiteen ja kulttuurin ryhmille, yhdistyksille ja yksittäisille taiteilijoille annettavan taloudellisen tuen.

Näiden avustusten osuus kaikista avustuksista oli vuonna 2007 suurin Salossa (92 prosenttia), jossa ei ole suuria avustuksia saavia laitoksia. Osuus on suhteellisen korkea myös Oulussa, Kuopiossa, Savonlinnassa, Jyväskylässä ja Porvoossa. Näistä Oulussa, Kuopiossa ja Jyväskylässä kulttuuritoimintaa järjestetään pitkälti kunnalliselta pohjalta, ja suuret laitokset ja muut kulttuuritoimijat ovat kunnallisia.

Myös muut hallintokunnat jakavat avustuksia kulttuuritoimintaan. Yleishallinto myöntää monissa kaupungeissa avustuksia esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitoksille, kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä tapahtumille ja festivaaleille. Tampereella yleishallinto jakoi vuonna 2007 avustuksia esimerkiksi valokuvataiteen Backlight -triennaalille ja puhalinorkestereiden SM-kilpailulle. Elinkeinotoimi jakoi 300 000 euron avustuksen Tampere Tunnetuksi ry:lle, joka edustaa noin kolmeasataa tamperelaista yritystä ja joka järjestää vuosittain Kukkaisviikot, Valoviikot sekä Joulu Tampere -tapahtumat. Turussa kaupunginhallitus avusti mm. Turun musiikkijuhlia, Turku Jazzia ja Down by the laiturin -kaupunkifestivaalia. Kulttuuripääkaupunkihanke sai vuonna 2007 kaupunginhallitukselta noin 400 000 euron avustuksen.

4.6 Kulttuuritoiminnan tuotot

Tässä selvityksessä on kartoitettu käyttökustannusten lisäksi kunnallisen kulttuuritoiminnan käyttötuottoja. Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat kyselylomakkeessa (liite 1) myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan (ks. määritelmä luvussa 2.2) kulttuurituotot pyydettiin ainoastaan erittelemättöminä kokonaissummina hallintokunnittain.

Kaupunkien kulttuuritoiminnasta saamat käyttötuotot olivat vuonna 2007 yhteensä 54,6 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti tuotot vaihtelivat 240 000 eurosta 6,6 miljoonaan euroon. (Taulukko 14.) Kulttuuritoiminnan tuottojen osuus kulttuurin käyttökustannuksista vaihteli 4,5 prosentista hieman alle 26 prosenttiin (taulukko 15).

Taulukko 14. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2007

	Käyttötuotot yhteensä, 1 000 €	Taide- ja kulttuurilaitokset, 1 000 €	Osuus käyttötuotoista, %	Kirjastot, 1 000 €	Osuus käyttötuotoista, %	Kulttuuritaolat ja kulttuurikeskukset, 1 000 €	Osuus käyttötuotoista, %	Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus, 1 000 €	Osuus käyttötuotoista, %	Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta, 1 000 €	Osuus käyttötuotoista, %	Muiden hallituskuntien muu kulttuuritoiminta, 1 000 €	Osuus käyttötuotoista, %
Espoo	1 993	507	25,4	731	36,7	692	34,7	9	0,5	54	2,7	0	0,0
Helsinki	6 582	1 997	30,3	3 018	45,9	1 389	21,1	0	0,0	178	2,7	0	0,0
Hämeenlinna	1 172	236	20,1	359	30,6	415	35,4	112	9,6	50	4,3	0	0,0
Joensuu	3 289	325	9,9	2 318	70,5	214	6,5	403	12,3	29	0,9	0	0,0
Jyväskylä	2 373	1 696	71,5	342	14,4	0	0,0	114	4,8	144	6,1	77	3,2
Kajaani	1 646	766	46,5	151	9,2	121	7,4	433	26,3	175	10,6	0	0,0
Kokkola	338	102	30,2	116	34,3	0	0,0	113	33,4	6	1,8	1	0,3
Kotka	923	26	2,8	160	17,3	119	12,9	66	7,2	552	59,8	0	0,0
Kuopio	2 907	1 662	57,2	567	19,5	557	19,2	0	0,0	114	3,9	7	0,2
Lahti	4 539	3 677	81,0	580	12,8	0	0,0	0	0,0	282	6,2	0	0,0
Lappeenranta	956	795	83,2	133	13,9	0	0,0	0	0,0	23	2,4	5	0,5
Mikkeli	729	132	18,1	576	79,0	0	0,0	6	0,8	12	1,6	3	0,4
Oulu	4 065	1 951	48,0	604	14,9	976	24,0	534	13,1	0	0,0	0	0,0
Pori	1 891	614	32,5	372	19,7	6	0,3	556	29,4	343	18,1	0	0,0
Porvoo	1 728	89	5,2	137	7,9	0	0,0	1 499	86,7	3	0,2	0	0,0
Rovaniemi	1 562	461	29,5	549	35,1	0	0,0	405	25,9	147	9,4	0	0,0
Salo	617	95	15,4	78	12,6	13	2,1	248	40,2	183	29,7	0	0,0
Savonlinna	239	150	62,8	52	21,8	0	0,0	0	0,0	37	15,5	0	0,0
Seinäjoki	366	60	16,4	71	19,4	120	32,8	43	11,7	72	19,7	0	0,0
Tampere	5 337	3 337	62,5	929	17,4	156	2,9	104	1,9	811	15,2	0	0,0
Turku	6 360	4 909	77,2	593	9,3	802	12,6	0	0,0	56	0,9	0	0,0
Vaasa	2 433	1 199	49,3	369	15,2	0	0,0	687	28,2	174	7,2	4	0,2
Vantaa	2 547	62	2,4	939	36,9	261	10,2	1 150	45,2	123	4,8	12	0,5
YHTEENSÄ	54 592	24 848		13 744		5 841		6 482		3 568		109	

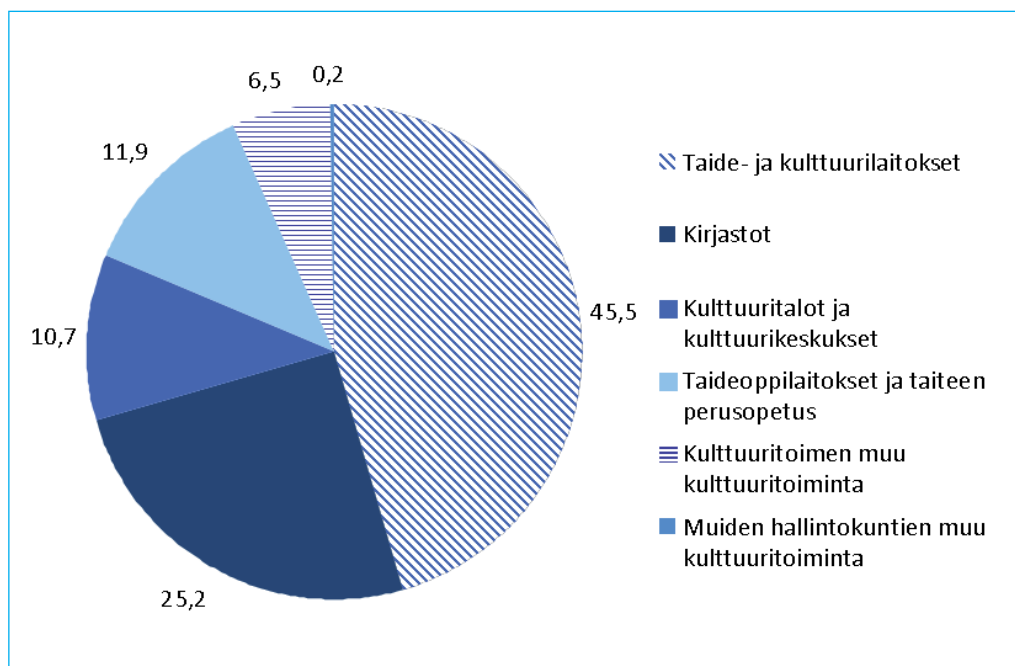
Taulukko 15. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot ja niiden osuus käyttökustannuksista (brutto) vuonna 2007

	Kulttuuritoiminnan bruttokäyttökustannukset, 1 000 €	Kulttuuritoiminnan käyttötuotot, 1 000 €	Käyttötuottojen osuus brutto- käyttökustannuksista, %
Espoo	44 423	1 993	4,5
Helsinki	93 212	6 582	7,1
Hämeenlinna	10 148	1 172	11,5
Joensuu	12 757	3 289	25,8
Jyväskylä	18 291	2 373	13,0
Kajaani	8 666	1 646	19,0
Kokkola	6 663	338	5,1
Kotka	10 087	923	9,2
Kuopio	19 191	2 907	15,1
Lahti	25 040	4 539	18,1
Lappeenranta	9 639	956	9,9
Mikkeli	7 183	729	10,1
Oulu	29 552	4 065	13,8
Pori	15 181	1 891	12,5
Porvoo	7 400	1 728	23,4
Rovaniemi	10 273	1 562	15,2
Salo	4 342	617	14,2
Savonlinna	3 781	239	6,3
Seinäjoki	6 143	366	6,0
Tampere	52 088	5 337	10,2
Turku	38 731	6 360	16,4
Vaasa	15 757	2 433	15,4
Vantaa	21 894	2 547	11,6

Tuotot tai niiden osuus käyttökustannuksista olivat ymmärrettävästi alemmat sellaisilla kaupungeilla, joilla oli suhteellisen vähän kunnan omaa tuotantoa (ks. kuvio 2). Kaupunkien välisiä eroja selittävät myös kulttuuritoiminnan osa-alueiden väliset erot ja painotukset sekä olemassa olevat rahoituskanavat. Vallitsevien arvojen, asenteiden sekä historiallisen kehityksen johdosta kulttuuritoimintaa on kehitetty eri kaupungeissa eri suuntiin.

Kaupunkien yhteenlasketuista tuotoista lähes puolet (46 %) tuli vuonna 2007 taide- ja kulttuurilaitosten eli museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnasta (kuvio 15). Kaupunkikohtaisesti tarkasteltuna taide- ja kulttuurilaitosten tuottojen osuus kaikista kulttuurituotoista vaihteli muutamasta prosentista yli 80 prosenttiin.

Kuvio 15. Kulttuuritoiminnan yhteenlasketut käyttötuotot osa-alueittain vuonna 2007, %

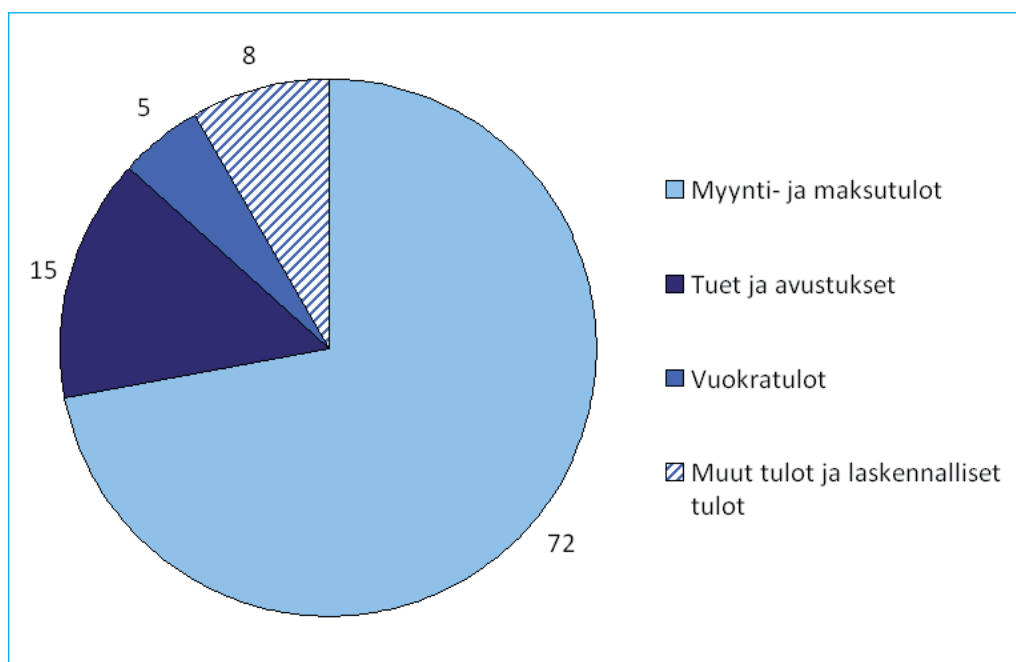
Taide- ja kulttuurilaitokset

Kaupungit saivat kunnallisista taide- ja kulttuurilaitoksistaan tuottoja vuonna 2007 yhteensä hieman alle 25 miljoonaa euroa. Valtaosan käyttötuotoista muodostivat maksu- ja myyntituotot, joita taide- ja kulttuurilaitoksilla oli yhteensä hieman alle 18 miljoonaa euroa, 72 prosenttia kaikista taide- ja kulttuurilaitosten tuotoista. Tukia ja avustuksia kaupungit olivat saaneet laitosten toimintaan 3 672 000 euroa (15 % kaikista tuotoista). Tukia ja avustuksia oli saatu etenkin museoiden toimintaan.⁷⁴ (Kuvio 16.)

Euromääräisesti suurimmat taide- ja kulttuurilaitosten käyttötuotot olivat Turussa, Lahdessa ja Tampereella. Näissä kolmessa kaupungissa tulot muodostuivat kuitenkin eri tavoin. Tampereella valtaosa (n. 80 %) tuotoista tuli museoiden toiminnasta, loppuosan tuloista muodostivat Tampere Filharmonian tuotot. Lahdessa teatteri ja orkesteri muodostivat yhdessä noin 90 prosenttia taide- ja kulttuurilaitosten tuloista. Turussa museotoiminnan ja teatterin osuus taide- ja kulttuurilaitosten tuloista oli lähes 90 prosenttia.

74 Valtio myöntää harkinnanvaraisia ja muita avustuksia esimerkiksi museoiden tietoyhteiskuntahankkeisiin ja erikoismuseoiden erityistehtäviin. Kaupungit voivat saada ylläpitämiensä teattereiden toimintaan harkinnanvaraisia valtionavustuksia valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävälle teattereille. Vuonna 2007 harkinnanvaraisia avustuksia saivat kunnallista teatteria ylläpitävistä kaupungeista Kajaani teatterinsa aluetatteritoimintaan ja kehittämishankkeeseen sekä Kuopio kaupunginteatterin kehittämishankkeeseen. Harkinnanvaraiset avustukset sisältyvät selvityksessä toimijoiden toimintatuloihin. Myös orkestereiden toimintaan on mahdollista hakea harkinnanvaraisia valtionavustuksia. Kunnallisia orkestereita ylläpitävistä ja selvityksessä mukana olevista kaupungeista harkinnanvaraisia avustuksia saivat Lahti, Mikkeli, Rovaniemi, Jyväskylä, Lappeenranta ja Oulu.

Kuvio 16. Taide- ja kulttuurilaitosten yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, %

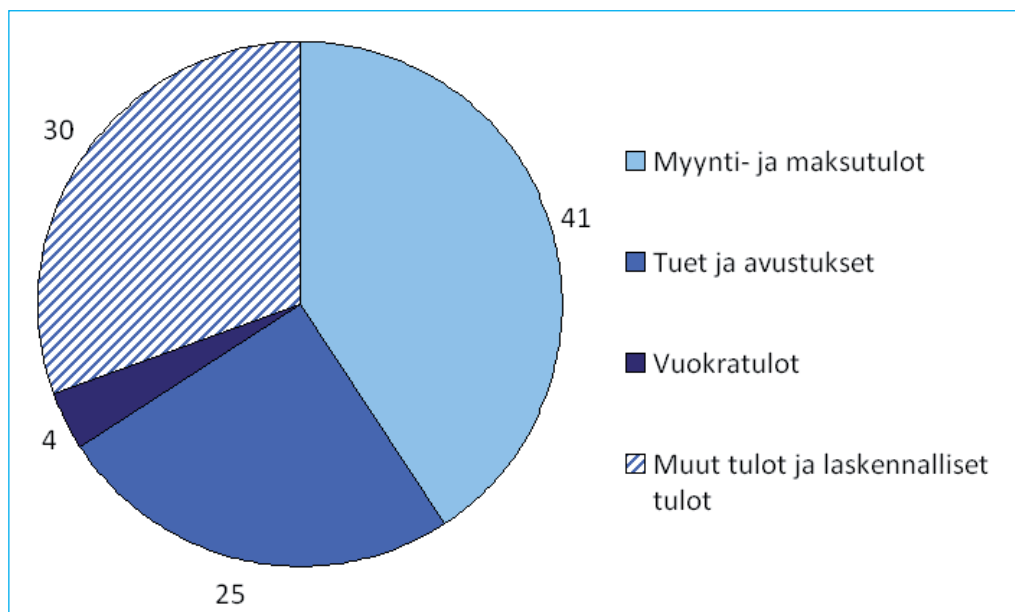

Kirjastot

Kirjastojen osuus muodosti neljänneksen kaikista kulttuurin yhteenlasketuista käyttötuotoista. Vaihtelu kaupunkien välillä oli jälleen suurta, 8:sta 80:een prosenttia. Myös kirjastoilla suurimman tulolajin muodostivat maksu- ja myyntitulot, joiden osuus oli 41 prosenttia kaikista tuloista. Muiden tulojen (30 %) sekä tukien ja avustusten (25 %) osuudet tulonmuodostuksessa olivat kuitenkin suhteellisen korkeat. (Kuvio 17.)

Joensuu toimi vuoden 2007 alusta kirjastotoimessa isäntäkuntana. Siellä kaupunki tuottaa mukana olevien seudun kuntien kirjastopalvelut yhteisessä sopimuksessa määritellyllä tavalla. Tästä syystä Joensuun kirjastotoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot olivat vuonna 2007 selkeästi suuremmat kuin muilla kunnilla. Kirjastotoiminnan nettokäyttökustannusten osalta Joensuu sijoittuu kaupunkiryhmän puoliväliin (kuvio 11). Myös Mikkeli, jossa kirjastojen tulot muodostivat 79 prosenttia kulttuurin kaikista tuotoista, myy kirjastopalveluita seudullisesti.

Kuvio 17. Kirjastojen yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, %

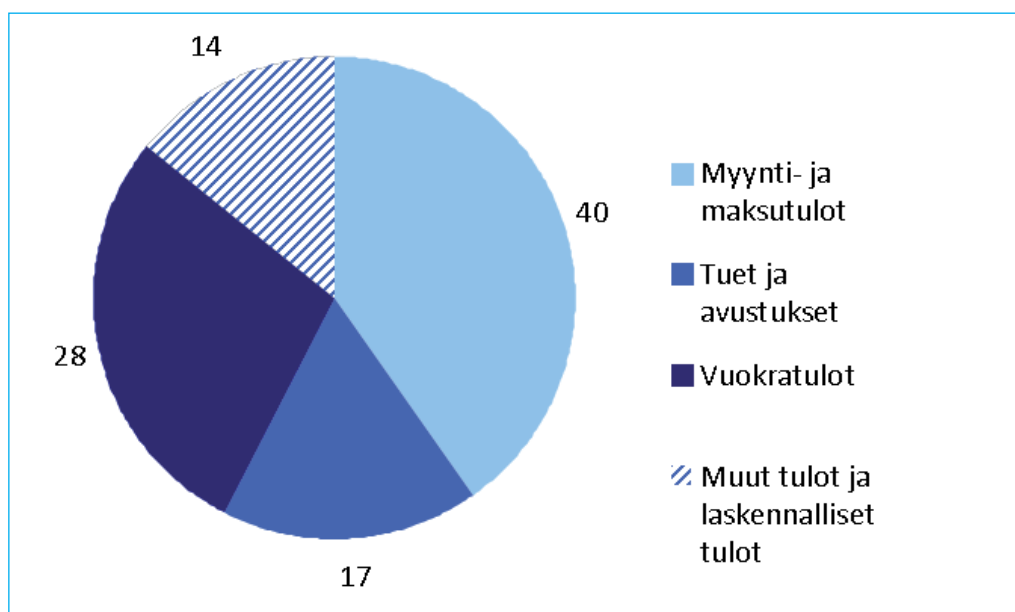

Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kulttuurin kaikista käyttötuotoista oli 11 prosenttia. Myynti- ja maksutulojen osuus kaikista tuotoista oli kulttuuritaloilla ja kulttuurikeskuksilla 40 prosenttia. Vuokratulot muodostivat kolmanneksen kaikista tuotoista. (Kuvio 18.) Kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista tuottoja oli saanut 14 kaupunkia, tuottojen vaihdella 0,3 prosentista 35 prosenttiin kaikista kulttuurin käyttötuotoista.

Kaupunkien väliset erot kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttötuotoissa kertovat tämän osa-alueen moninaisuudesta. Esimerkiksi Hämeenlinnassa lastenkulttuurikeskus Arxin tuotoista valtaosa oli avustuksia. Vuonna 2007 Arx sai mm. opetusministeriön avustukset Taikalamppu-verkoston toimintaan ja taidefestivaali Hippaloiden järjestämiseen sekä EU-tukea Digital arts education -projektiin. Maksu- ja myyntituotot muodostivat merkittävimmät osuudet kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten tuotoista esimerkiksi Joensuussa ja Oulussa, tilojen vuokrauksen kautta saadut tuotot taas Kuopiossa, Salossa ja Vantaalla.

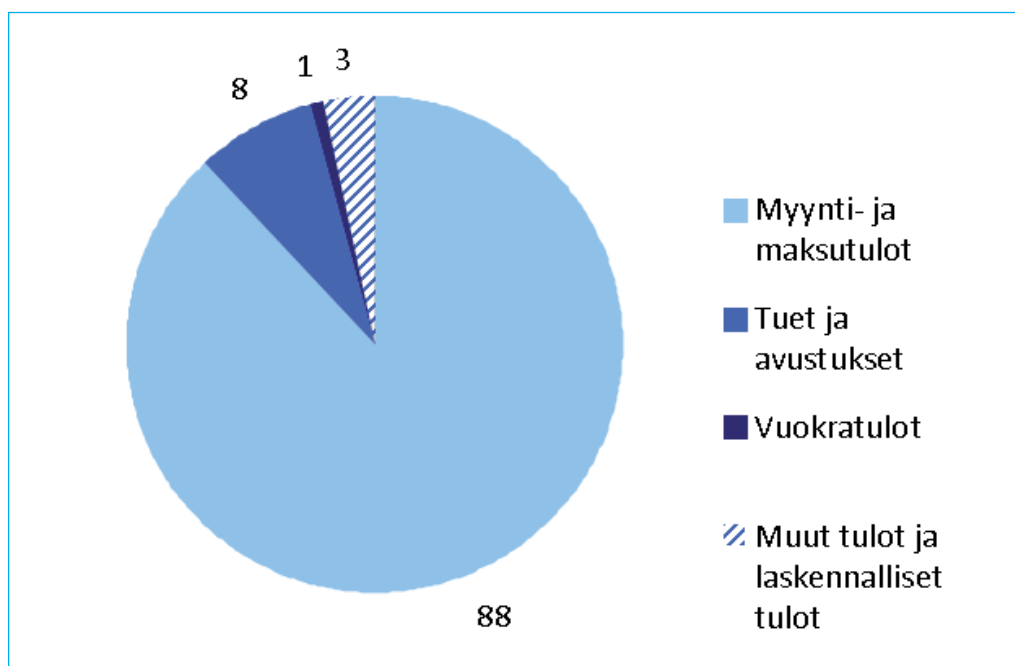
Kuvio 18. Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain vuonna 2007, %

Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot muodostivat 12 prosenttia kulttuurin kaikista käyttötuloista.⁷⁵ Tuottoja oli 17 kaupungilla muodostaen 1–87 % kaupunkien kulttuuritoiminnan käyttötuloista. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot olivat lähes yksinomaan myynti- ja maksutuloja. (Kuvio 19.) Esimerkiksi Porvoossa kaupungin ylläpitämä musiikkiopisto tarjosi palveluitaan seudullisesti ja toimi 13 kunnan alueella vuonna 2007.

Kuvio 19. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen yhteenlasketut käyttötulot tulolajeittain vuonna 2007, %

Muut tuotot

Kunnan kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan tuotot muodostivat seitsemän prosenttia selvityksessä mukana olevien kaupunkien yhteenlasketuista kulttuurin käyttötuloista vuonna 2007. Yksittäisiä kaupunkeja tarkasteltaessa muun kulttuuritoiminnan tuottojen osuus kaikista kulttuurin käyttötuloista nousi korkeimmillaan 60 prosenttiin. Kotkassa kunnan kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan suhteellisen suurta osuutta kaikista kulttuurin käyttötuloista selittää se, että Kotkassa kulttuuritoiminta järjestetään pääosin avustamalla yksityisiä toimijoita. Esimerkiksi teatteri ja orkesteri toimivat Kotkassa yksityisinä, eivätkä niiden tuotot näy kaupungin tilinpäätöstiedoissa. Lisäksi Kymenlaakson museon perusnäyttely oli suljettuna vuonna 2007, joten myös sen tulot olivat pienet. Myös muilla hallintokunnilla saattoi tiedonkeruuseen osallistuneissa kaupungeissa olla vähän kulttuurituottoja.

75 Ks. taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen määritelmä luvussa 2.2. Tässä yhteydessä on käytetty kokonaissummaa, joka sisältää taideoppilaitosten kustannukset sekä taiteen perusopetuksen että muun taideopetuksen osalta ja lisäksi kansalais- ja työväenopistojen antaman taiteen perusopetuksen.

5 Päätelmät

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruussa oli mukana 23 kaupunkia, jotka kuuluvat kaikki väkiluvultaan Suomen suurimpien kuntien joukkoon. Keskinäiset erot ovat kuitenkin hyvin suuria. Helsingin lisäksi viidessä muussa kaupungissa on yli sata tuhatta asukasta, ryhmän pienimmissä kaupungeissa puolestaan noin 25 000 asukasta. Kaupunkien asema omalla alueellaan vaihtelee myös suuresti. Pääkaupunkiseutu muodostaa oman metropolialueensa ja joitain muitakin kaupunkeja ympäröi suhteellisen väkirikas seutu tai maakunta. Osa kaupungeista on puolestaan laajojen maantieteellisten alueiden kiistattomia keskuksia. Lisäksi kaupunkien sosiaaliset rakenteet ovat erilaisia. Ruotsinkielisten osuus on Porvoossa yli 30, Vaasassa miltei 25 ja Kokkolassa noin 17 prosenttia, mutta monissa muissa kaupungeissa alle yhden prosentin. Maahanmuuton synnyttämät uudet etniset, kielelliset ja kulttuuriset ryhmät ovat keskittyneet lähinnä suurempiin kaupunkeihin. Jokaisen kaupungin taide- ja kulttuurielämä on myös suomalaisen yhteiskunnan yleiskehityksen puitteissa kehittynyt omalla ja omintakeisella tavalla.

Kaupunkien välisessä vertailussa on siten otettava lähtökohtaisesti huomioon niiden keskinäiset erot ja erojen vaikutukset kulttuuritoimintaan ja kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja järjestämiseen sekä niiden kustannuksiin. Tätä taustaa vasten voidaan tässä luvussa tarkastella selvityksessä esille nousseita kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannusten eroja ja yhtäläisyyksiä. Tiedot on kerätty kuntien vuoden 2007 tilinpäätöksistä. Tutkimusta ohjanneet pääkysymykset olivat seuraavat:

1. Mikä on kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välinen suhde kulttuuritoiminnan kustannuksissa?
2. Kuinka paljon kaupungit käyttävät rahaa taiteeseen ja kulttuuriin?
3. Kuinka kulttuuritoiminnan kustannukset jakautuvat eri toiminta-alueiden kesken?
4. Minkälaisia erilaisia toimintamalleja ja tuotantotapoja sisältyy kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksiin?
5. Miltä kulttuuritoiminnan osa-alueilta kunnat saavat tuloja ja minkälaisista tulolajeista käyttötuotot muodostuvat?

Kunnan oman kulttuuritoiminnan ja sen itse tuottamien kulttuuripalvelujen kustannusten osuus oli kaikissa kaupungeissa vuonna 2007 yli puolet tilinpäätöksissä näkyvistä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista. Yksityisille toimijoille suunnattujen avustusten osuus oli vastaavasti kaikkialla alle 50 prosenttia. Toisaalta kaupunkien välillä oli suurehkoja eroja. Yhdeksässä kaupungissa kunnallisen toiminnan kustannusosuus oli noin 90 prosenttia (korkeimmillaan 98 prosenttia), kun taas viidessä kaupungissa vastaava prosentiosuus oli alle 60 prosenttia.

Kirjastotoiminta oli kaikissa kaupungeissa kunnan itse tuottamaa kulttuuripalvelua. Sen sijaan taide- ja kulttuurilaitosten osalta tilanne oli paljon monimuotoisempi. Lähes kaikissa kaupungeissa oli kunnallinen kulttuurihistoriallinen museo ja taidemuseo. Sinfonia-, kamaritai runko-orkesteri oli kunnallinen 14 kaupungissa, lisäksi kahdeksan kaupunkia avusti yhtä tai useampaa yksityistä orkesteria. Teatteritoiminnan kentällä oli eniten hajontaa.

Kunnan ylläpitämä ns. kaupunginteatteri oli kahdeksassa kaupungissa, kaupungin avustama yksityinen vastaava teatteri puolestaan 13 kaupungissa. Lisäksi varsinkin suuremmissa kaupungeissa avustettiin yhtä tai useampaa muuta yksityistä teatteria.

Erilaiset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset ovat viime vuosikymmeninä olleet kasvava kulttuuritoiminnan muoto. Tässä selvityksessä tämä kokonaisuus sisälsi varsinaisten kulttuuritalojen (kuten Kanneltalo ja Stoa Helsingissä) lisäksi konsertti- ja kongressitalot, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien kaikki lastenkulttuurikeskukset olivat kunnallisia, samoin useimmat kulttuuritaloista. Sitä vastoin konsertti- ja kongressitaloista moni toimi yksityiseltä pohjalta, yleensä osakeyhtiömuotoisesti. Tanssin, elokuvan ja valokuvan alueelliset keskukset olivat kaikki yksityisiä, yleensä yhdistysten ylläpitämiä toimijoita.

Erot olivat suuria myös taideoppilaitosten toiminnassa ja taiteen perusopetuksessa. Joissain kaupungeissa kunta vastasi itse kaikista tai ainakin suurimmista taideoppilaitoksista, eikä avustanut lainkaan ulkopuolisia toimijoita. Toisissa kaupungeissa puolestaan näitä kulttuuripalveluja tuottivat miltei yksinomaan yksityiset toimijat, joita kaupunki tuki avustuksillaan tai palvelujen ostoilla.

Yllämainittujen osa-alueiden lisäksi kaupungeissa tuotettiin tai järjestettiin myös muuta kulttuuritoimintaa. Kaupungin oma kulttuuritoimi tai vastaava organisaatio esimerkiksi koordinoi tai ohjasi kaupungin kulttuuritoiminnan kehitystä, tuotti tilaisuuksia tai tapahtumia, ylläpiti alueellisia kulttuuripalveluja, teki monikulttuurisuustyötä sekä tiedotti ja markkinoi ajankohtaisista tapahtumista. Kaikissa kaupungeissa kulttuurilautakunta tai sitä vastaava lautakunta jakoi myös avustuksia muille toimijoille kuin edellä mainituille taide- ja kulttuurilaitoksille, kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä taideoppilaitoksille. Näitä olivat esimerkiksi erilaiset tapahtumajärjestäjät, projektit tai produktiot, harrastuspohjaiset taide- ja kulttuuritoimijat, kansalaisjärjestöt sekä yksittäiset taiteilijat ja taiteilijaryhmät.

Mitä kulttuuritoiminnan kustannuksiin tulee, kaikille kaupungeille oli ensinnäkin yhteistä se, että kulttuurin osuus kunnan kokonaistaloudesta oli pieni. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien kokonaissummasta vaihteli vastaajakunnissa 2,2 ja 5,2 prosentin välillä vuonna 2007.

Kulttuuritoiminnan euromääräiset kokonaiskustannukset olivat korkeimmat suurimmissa kaupungeissa: Helsingissä yli 86 miljoonaa, Tampereella yli 46 miljoonaa, Espoossa yli 42 miljoonaa ja Turussa yli 32 miljoonaa. Nettokäyttökustannukset olivat alle kymmenen miljoonaa 12 kaupungissa, joista kahdessa alle viisi miljoonaa. Asukasta kohden lasketuna kustannukset olivat korkeimmat Vaasassa (230 €) ja Tampereella (225 €). Seitsemässä kaupungissa kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset olivat alle 150 euroa asukasta kohden, minimin ollessa noin sata euroa.

Henkilöstömenot muodostivat vuonna 2007 yli puolet kaikista toimintamenoista (ilman avustuksia ja muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia) lähes kaikissa selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa. Toinen melko suuri menoerä olivat vuokrat. Näiden kustannuserien jälkeen jäävä osuus eli muut menot kattoivat 12-40 prosenttia toimintamenoista.

Kirjaston osuus selvityksessä mukana olleiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista vaihteli suhteellisen vähän (25-44 prosenttia). Sitä vastoin taide- ja kulttuurilaitosten eli museoiden, teattereiden ja orkestereiden osuus vaihteli huomattavasti, joskin yleisesti ottaen voidaan todeta, että museoilla, teattereilla ja orkestereilla ja niiden kustannuksilla on varsin vahva rooli useimpien hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien kulttuuritoiminnassa. Kahdeksassa kaupungissa taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset muodostivat yli puolet kaikista kulttuurikustannuksista, yhdessä kaupungissa yli 60 prosenttia. Osasta kaupungeista puuttuu ammattimaisesti toimiva teatteri, orkesteri tai taidemuseo, tai ne ovat varsin pieniä. Tällöin taide- ja kulttuurilaitosten kustannusosuus on vastaavasti pieni, alimmillaan noin kymmenen prosenttia.

Kaikissa kaupungeissa ei ole kustannusvaikutuksiltaan suuria kulttuuritaloja tai kulttuurikeskuksia, kun taas toisissa niillä on merkittävä rooli. Tällaisia olivat vuonna 2007 esimerkiksi tiedekeskus Heureka Vantaalla, kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Hämeenlinnassa sekä konsertti- ja kongressikeskus Mikaeli Mikkelissä. Varsin huomattavaa vaihtelua oli myös taideoppilaitostoiminnassa ja taiteen perusopetuksessa, vaikka kaikissa kaupungeissa taiteen perusopetusta tarjottiinkin. Kunnan kulttuuritoimen muun kulttuuritoiminnan (ns. yleisen kulttuuritoimen) osuus oli pääsääntöisesti varsin pieni, samoin muiden hallintokuntien kulttuurikustannusten. Joissain kaupungeissa kaupunginhallitus tosin päättää merkittävistä kulttuuritoiminnan avustussummista, ja taiteen perusopetus kuuluu useissa tapauksissa ylipäätään opetuksesta vastaavan lautakunnan ja hallintokunnan vastuualueeseen.

Kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä kaupunkien kulttuuritarjonnasta, sen saavutettavuudesta, kulttuuripalvelujen laadusta tai kuntien kulttuuritahdosta. On esimerkiksi otettava huomioon yksityisen sektorin tuottamien sekä valtion rahoittamien kulttuuripalvelujen saatavuus erityisesti pääkaupunkiseudulla sekä muissa suuremmissa kaupungeissa. Pääkaupunkiseudun tilanteeseen vaikuttaa ylipäätään kaupunkien fyysinen läheisyys ja siitä seuraava luontainen liike kuntarajojen ylitse kulttuuripalvelujen perässä.

Lisäksi kulttuurikustannusten vertailtavuutta vaikeuttaa kulttuuripalvelujen tuotantotapojen moninaisuus, millä on myös lukuisia suoria ja epäsuoria kustannusvaikutuksia. Yksi näistä on valtion kunnille myöntämien valtionosuuksien sisältyminen yleiskatteisena kuntien talousarvion rahoitusosaan, minkä johdosta niiden voi ajatella olevan osa kunnan kulttuuritoiminnan rahoitusohjaa. Kunnan avustamien toimijoiden osalta tilinpäätöstiedoissa näkyvät ainoastaan kunnan niille myöntämät avustussummat. Tällä on merkitystä erityisesti taide- ja kulttuurilaitosten sekä taiteen perusopetuksen kustannuksia sekä tietenkin kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia vertailtaessa.

Kunnan omasta kulttuuritoiminnasta ja kulttuuripalvelujen tuottamisesta kaupungit saavat myös tuloja. Käyttötuottojen osuus kulttuuritoiminnan käyttökustannuksista (brutto) vaihteli 4,5 ja 25,8 prosentin välillä vuonna 2007. Jos kaupungilla ei ollut paljon itse tuottamia kulttuuripalveluja, myös tuotot olivat tietenkin pienet. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden osuus tulonmuodostuksesta oli miltei puolet, mutta joissain kaupungeissa kulttuuritalojen ja -keskusten tai taiteen perusopetuksen rooli oli merkittävä. Myynti- ja maksutulot muodostivat kaikilla toiminta-alueilla suurimman yksittäisen osuuden tulokeräytymästä, mutta muiden tulolajien suhteen tilanne vaihteli suuresti toiminta-alueittain.

Kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruu ja tietojen saattaminen vertailukelpoiseen muotoon on siten yhä varsin haasteellista. Edellä mainittujen seikkojen ohella tiedonkeruuta hankaloittavat esimerkiksi kulttuuritoiminnan lautakunta- ja palvelutuotantorakenteen hajanaisuus ja moninaisuus. Kuntien kulttuuripolitiikka ja kulttuuripalvelujen tuotanto ovat kuitenkin ilmeisessä murrosvaiheessa. Tämän selvityksen tulokset antavat osviittaa siitä, missä tilanteessa suurimmat suomalaiset kaupungit olivat vuonna 2007. Joissain kaupungeissa on viime vuosina investoitu kulttuuritoimintaan varsin voimakkaastikin, toisissa taas kamppaillaan palvelujen säilyttämiseksi edes nykyisellä tasolla. Yksissä luotetaan perinteisiin laitoksiin ja palvelutuotantomalleihin, toisissa taas haetaan vauhtia uusista toiminta-alueista ja toimintamuodoista. Kaikissa kaupungeissa mietitään parasta mahdollista tapaa tuottaa itse ja/tai järjestää kulttuuripalveluja kaupungin asukkaiden tarpeisiin taloudellisten resurssien puitteissa.

Lähteet

Kirjallisuus

- Heiskanen, Ilkka. 2000. Kulttuurin julkinen rahoitus Suomessa – tilastot ja todellisuus. Rahoitustilastojen käyttökelpoisuudesta ja 1990-luvun rahoitustilanteesta taide- ja kulttuurilaitosten kannalta. TaiLa-projektin julkaisuja. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö: tilastotietoa taiteesta nro 25, Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos: tutkimustietoa politiikasta ja hallinnosta nro 13. Taiteen keskustoimikunta ja Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, Helsinki.
- Heiskanen, Ilkka. 2001. Muuttuivatko laitokset, miksi ja miten? Taide- ja kulttuurilaitoksen institutionaalinen muutos 1990-luvulla. TaiLa-projektin julkaisuja. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö: tilastotietoa taiteesta nro 28, Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos: tutkimustietoa politiikasta ja hallinnosta nro 20. Taiteen keskustoimikunta ja Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, Helsinki.
- Heiskanen, Ilkka, Kangas, Anita ja Mitchell, Ritva (toim.). 2002. Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet. Tietosanoma, Helsinki.
- Heiskanen, Ilkka, Ahonen, Pertti ja Oulasvirta, Lasse. 2005. Taiteen ja kulttuurin rahoitus ja ohjaus. Kipupisteet ja kehitysvaihtoehdot. Julkaisuja 6. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö Cupore, Helsinki.
- Helin, Heikki. 2004. Teattereiden talous ja toiminta 1997–2003. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2004:28. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Kangas, Anita. 1991. Kunta, taide ja markat. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja nro 11. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Karttunen, Sari. 2003. Kuntien kulttuuritoiminta ja sen kustannukset. Kulttuuri ja viestintä 2003:1. Tilastokeskus, Helsinki.
- Keltti, Pia. 2001. Kuntien kulttuuritoimen virat 1990-luvulla. Kunnalliseen henkilörekisteriin perustuva selvitys kuntien kulttuuritoimen virkojen määrän muutoksista vuosina 1992, 1996 ja 1999. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Luoma, Kalevi ja Moisio, Antti. 2005. Kuntakoko, kuntien menot ja palveluiden tuotannon tehokkuuserot. VATT-muistioita 69. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Helsinki.
- Museotilasto 2006. 2007. Kaukonen, Marianna ja Vihanto, Terhi (toim.) Museovirasto, Helsinki.
- Oulasvirta, Lasse ja Flinkkilä, Jussi. 2005. Erillisanalyysi I. Kuntien laitosten muotoisen kulttuurin rahoitus ja valtionapuohjaus. Teoksessa Heiskanen, Ahonen ja Oulasvirta 2005.
- Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Selkee, Johanna ja Winqvist, Ditte. 2008. Kulttuuritoiminnan kustannukset 14 kaupungissa vuonna 2006. Cupore ja Suomen Kuntaliitto, Helsinki. <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p080211085643T.pdf>
- Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna. 2008. Kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruu. Raportti tiedonkeruun pilottihankkeen toteutuksesta, siitä saaduista kokemuksista ja toiminnan kehittämismahdollisuuksista. Cuporen verkkojulkaisuja 4. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö Cupore, Helsinki. http://www.cupore.fi/documents/kuntien_kulttuuritoiminta_tiedonkeruun_toteutusraportti.pdf

Saukkonen, Pasi, Ruusuvirta, Minna ja Joronen, Tuula. 2007. ”Tulossa on jotain juttuja.” Kyselytutkimus pääkaupunkiseudun taide- ja kulttuuritoimijoiden suhteesta maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen. Cuporen verkkojulkaisuja 2. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore ja Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki. http://www.cupore.fi/documents/monikulttuurisuus_kyselyjulkaisu.pdf

Suomen sinfoniaorkesterit ry. 2007. Toimintakertomus 2006. Tietoja jäsenorkestereista kalenterivuodelta 2006.

Teatteritilastot 2006. 2007. Teatterin tiedotuskeskus ry, Helsinki.

Internet-lähteet

Opetushallitus 2008. Kustannussovellus 2007. Kulttuuri- ja taidelaitokset. <Http://vos.uta.fi/rap/vos/v07/v22yk6l07.html>

Tilastokeskus. 2007. Vapaa-aikatutkimus. <Http://www.stat.fi/til/vpa/tau.html>

Tilastokeskus 2008a. Väestörakenne. Väestö iän ja sukupuolen mukaan alueittain 1980-2007. Http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp

Tilastokeskus 2008b. Väestörakenne. Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä ja maa-pinta-ala alueittain. Http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp

Tilastokeskus 2008c. Väestön koulutusrakenne 31.12.2006 vuoden 2007 aluejaolla. Http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/kou/vkour/vkour_fi.asp

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannukset vuonna 2007

Lomaketoteutus: Suomen Kyselytutkimus Oy 2008

Vastaaminen lomakkeeseen tapahtuu **SINISELLÄ** värillä tummennettuun kenttään. Valkoisella pohjalla olevia soluja ei voi täyttää eikä muuttaa. Muista tallentaa vastauksesi valitsemalla "tiedosto" -> "tallenna".

Mikäli haluat suurentaa lomakekokoa, valitse "näytä" -> "zoomaus".

Tekstiä kirjoittaessasi rivinvaihto onnistuu "ALT+ENTER" -komennolla.

Yksityiskohtaiset **VASTAUSOHJEET** on toimitettu erillisenä pdf-tiedostona. Ohjeet voi myös ladata osoitteesta:

<http://www.cupore.fi/documents/Vastausohjeet.pdf>

Punaisten kolmioiden alla olevat ohjetekstit tulevat näkyviin kun hiiren vie kolmion päälle. OHJE

Yksittäisen ohjetekstin saa näkyviin myös painamalla hiiren oikeaa näppäintä ja valitsemalla "näytä kommentti".

Kaikki ohjetekstit saa näkyviin samalla kertaa valitsemalla "näytä" -> "kommentti".

Meno- ja tulolajien ohjeteksteissä olevat numerokoodit viittaavat talous- ja toimintatilaston vastaaviin koodeihin.

Lomakkeen täyttämiseen liittyvissä ongelmissa ja kysymyksissä voitte ottaa yhteyttä seuraaviin henkilöihin:

Tekniset ongelmat:

Sisällölliset kysymykset:

VASTAAJA (tietojen toimittaja)

Kunta:

Etunimi:

Sukunimi:

Virkanimike:

Sähköposti:

Puhelinnumero:

Postiosoite:

Postinumero:

Postitoimipaikka:

1 KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN HALLINTO- JA PALVELURAKENNE

1.1 Kuvailkaa lyhyesti oman kuntanne kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne.

Graafiset esitykset pyydämme lähettämään osoitteeseen:

1.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuripalveluista vastaava lautakunta (tai lautakunnat) sekä tulosyksikkö tai tulosalue (-yksiköt, -alueet). OHJE

	Vastaavat lautakunnat	Vastaavat tulosyksiköt tai tulosalueet
Kirjastot		
Taide- ja kulttuurilaitokset		
Kulttuuritalot ja -keskukset		
Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus		
Kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta		

1.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan kulttuuripalveluissa työskentelevien henkilöiden lukumäärä.

	Henkilöiden lukumäärä toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa	Henkilöiden lukumäärä määräaikaisessa työsuhteessa	Määräaikaisessa työsuhteessa olleiden yhteenlaskettu työpanos kuukausina
Kirjastot	0	0	0
Taide- ja kulttuurilaitokset	0	0	0
Kulttuuritalot ja -keskukset	0	0	0
Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus	0	0	0
Kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta	0	0	0
YHTEENSÄ	0	0	0

1.4 Lisätietoja:

4 KULTTUURITALOT JA KULTTUURIKESKUKSET

OHJE

4.1 Nimeä kunnalliset ja kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä avustetuista taloista ja keskuksista avustussummat.
(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

	Kunnalliset	Kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä niille myönnetty avustussummat
Kulttuuritalot		
Konsertti- ja kongressitalot		
Lastenkulttuurikeskukset		
Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuksset		

4.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten lukumäärä.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuksset	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset yhteensä	0	0	0	0	0
b) Kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset yhteensä	0	0	0	0	0
joista kuntayhtymiä	0	0	0	0	0
joista säätiöitä	0	0	0	0	0
joista yhdistyksiä	0	0	0	0	0
joista osakeyhtiöitä	0	0	0	0	0
joista muita	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0

4.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuksset	YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä	0	0	0	0	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yht.	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot yhteensä	0	0	0	0	0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä	0	0	0	0	0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä	0	0	0	0	0
Muut menot yhteensä	0	0	0	0	0
Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille yhteensä	0	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä	0	0	0	0	0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET					
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0

4.4 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttötuotot, 1 000 €.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuksset	YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä	0	0	0	0	0
Maksut yhteensä	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset yhteensä	0	0	0	0	0
Vuokratulot yhteensä	0	0	0	0	0
Muut tulot yhteensä	0	0	0	0	0
Laskennalliset tulot yhteensä	0	0	0	0	0
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ	0	0	0	0	0

4.5 Luetelkaa kohdassa 4.4 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta. Mainitkaa myös avustuksen myöntäjä. OHJE

4.6 Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuuri-keskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSE T YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.7 Lisätietoja:

5 TAIDEOPPILAITOKSET JA TAITEEN PERUSOPETUS

OHJE

5.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat taideoppilaitokset sekä avustettujen tahojen avustussummat.

Mainitkaa myös lain mukaista taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot.

(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

OHJE

OHJE

	Kunnalliset oppilaitokset	Kunnan avustamat oppilaitokset sekä niille myönnetty avustussummat
Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset		
Muut taideoppilaitokset		
Taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot		

5.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien taideoppilaitosten lukumäärä.

	Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset	Muut taideoppilaitokset	Taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset yhteensä	0	0	0	0
b) Kunnan avustamat yhteensä	0	0	0	0
joista kuntayhtymiä	0	0	0	0
joista säätiöitä	0	0	0	0
joista yhdistyksiä	0	0	0	0
joista osakeyhtiöitä	0	0	0	0
joista muita	0	0	0	0
YHTEENSÄ	0	0	0	0

7 MUIDEN HALLINTOKUNTIEN KULTTUURIKUSTANNUKSET JA -TUOTOT

OHJE

7.1 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset, 1 000 €.

	Yleishallinto	Opetus- ja / tai koulutoimi	Sosiaali- ja terveystoimi	Nuorisotoimi	Liikuntatoimi	Tekninen toimi	Jokin muu	YHTEENSÄ
Avustukset	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut kulttuurimenot	0	0	0	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	0	0

7.2 Mainitkaa erikseen muiden hallintokuntien myöntämät tuki- tai avustussummat ja niiden saajat, jos summa ylittää 10 000 euroa, tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta avustuksen saajaa sekä suluissa niille myönnetty avustussumma.

7.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon muiden hallintokuntien kulttuurituotot, 1 000 €.

	Yleishallinto	Opetus- ja / tai koulutoimi	Sosiaali- ja terveystoimi	Nuorisotoimi	Liikuntatoimi	Tekninen toimi	Jokin muu	YHTEENSÄ
Tuotot yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0

7.4 Lisätietoja:

---

8 KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN KÄYTTÖKUSTANNUKSET, KÄYTTÖTUOTOT JA NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET

	Taide- ja kulttuurilaitokset	Kirjastot	Kulttuuritalot ja -keskukset	Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus	Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta	Muut hallintokunnat	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset	0	0	0	0	0	0	0
Käyttötuotot	0	0	0	0	0	0	0
KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0	0	0

9 TÄYDENTÄVIÄ KYSYMYKSIÄ

9.1 Kertokaa tässä, jos ostate kulttuuripalveluita yksityisiltä kulttuuritoimijoilta tai jos olette ulkoistaneet kulttuuripalvelujanne yksityisille toimijoille (mainitkaa palvelun tuottaja, palvelun sisältö sekä ostosumma).

OHJE

9.2 Kertokaa tässä, jos tuette yksityisiä kulttuuritoimijoita erilaisten tilajärjestelyjen kautta (mainitkaa mahdollisuuksien mukaan yksityinen toimija ja vuokrameno).

OHJE

9.3 Sisältyikö kuntanne investointimenoihin vuonna 2007 taidehankintoja tai merkittäviä kulttuuri-investointeja?

Lähetäkää täytetty lomake osoitteeseen:

KIITOS VASTAUKSESTANNE!

Liite 2. Vastausohjeet kyselylomakkeeseen

Yleiset vastausohjeet

Tässä kyselyssä kootaan tietoa kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan ns. taide- ja kulttuurilaitoksissa, kulttuuritaloissa ja -keskuksissa ja taideoppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa sekä lisäksi kunnan kulttuuritoimen muuta toimintaa ja muiden hallintokuntien tuottamia, järjestämiä tai tilaamia kulttuuripalveluja (ks. tarkemmat määrittelyt alla).

Kyselyssä selvitetään bruttokäyttökustannukset ja käyttötuotot, jolloin saadaan esille kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset. Tiedot kerätään kunnan omaan vuoden 2007 tilinpäätökseen sisältyvistä, talousarvion toteutuman mukaisista kulttuurin käyttökustannuksista ja tuotoista.

Kustannukset ja tuotot merkitään vain yhteen kohtaan meno- ja tulolajeittain. Kunnan kokonaan tai osittain rahoittamista hankkeista ja projekteista merkitään ainoastaan kunnan rahoitusosuus.

Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä käyttöomaisuuden koroista, poistoista, arvonalentumisista ja vyörytyseristä. Toimintamenoista kysytään henkilöstömenot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, palvelujen ostot, vuokramenot ja muut menot sekä kunnan yksityisille kulttuuritoimijoille myöntämät avustukset. Käyttökustannukset eivät sisällä investointimenoja.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista ja laskennallisista tuloista kuten vyörytyseristä. Toimintatuloista kysytään myyntitulot, maksut, tuet ja avustukset, vuokratulot sekä muut tulot.

Laskennallisille menoille ja tuloille on oma kohtansa käyttökustannusten ja käyttötuotojen taulukoissa.

Hyödyntäkää jokaisessa osiossa olevia lisätietokenttiä, mikäli haluatte tarkentaa, selvittää tai nostaa esiin asioita lukujen takana.

Yksityiskohtaiset vastausohjeet

1 Kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne

Tässä kohdassa selvitämme kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenteen sekä kunnan kulttuuripalveluissa työskentelevien henkilöiden lukumäärän.

Henkilöstöstä tiedustellaan erikseen toistaiseksi voimassaolevassa sekä määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevien lukumäärä. Määräaikaisiksi työntekijöiksi katsotaan myös projektityöntekijät, jotka työskentelevät keskeisesti kulttuuritoimintaan liittyvissä hankkeissa. Tähän kohtaan merkitään myös osa-aikaiset työntekijät, esim. tuntityöläiset.

Lisäksi kysytään määräaikaisessa työsuhteessa olleiden yhteenlaskettu työpanos kuukausina.

2 Kirjastot

Tässä kohdassa selvitämme kunnan yleisen kirjastotoimen kustannukset ja tuotot kunnan järjestämän toiminnan osalta sekä kunnan osuuden muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetyn yleisen kirjastotoimen kustannuksista. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -kohdassa kysytään erikseen kirjaston aineistohankintoja.

3 Taide- ja kulttuurilaitokset

Tässä kohdassa selvitämme kunnan omat ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä kunnan kustannukset näille laitoksille ja kunnallisten laitosten tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Taide- ja kulttuurilaitoksella tarkoitetaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi lasketaan myös luonnontieteelliset museot sekä valtakunnalliset erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan.

Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis lasketa esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

4 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Tässä kohdassa selvitämme kunnalliset ja kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, kunnan kustannukset näille taloille ja keskuksille sekä kunnallisten talojen ja keskusten tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin kuuluvat kulttuuritalot, konsertti- ja kongressitalot, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Kulttuuritalolla ja kulttuurikeskuksella tarkoitetaan taloa tai keskustaa, jolla on omaa toimintaa. Tähän kohtaan EI merkitä erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja, eikä muita kulttuuritiloja, jotka esimerkiksi pääasiallisesti toimivat kulttuuritoimijoiden koulus- tai harjoitustiloina.

Kulttuuritalolla tarkoitetaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Kanneltalo Helsingissä, Nuku Oulussa (vuodesta 2008 Valve) ja Lumo Vantaalla. Lisäksi siihen kuuluvat tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka.

Konsertti- ja kongressitalolla tarkoitetaan sellaista kokonaisuutta, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia, mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. Tällaisia ovat esimerkiksi Verkatehdas Hämeenlinnassa, Musiikkikeskus Kuopiossa, Tampere-talo Tampereella sekä Mikaeli Mikkeliissä. Huom! Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan varsinainen kulttuuritoiminta.

Lastenkulttuurikeskuksella tarkoitetaan sellaista kunnan omaa erillistä hallinnollista yksikköä tai kunnan vuotuista avustusta saavaa yksikköä, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Esimerkiksi Annantalo Helsingissä ja Arx Hämeenlinnassa.

Alueellisella keskuksella tarkoitetaan valtion taidehallinnon rahoittamia elokuvan, valokuvan ja tanssin alueellisia keskuksia, joita ovat esimerkiksi Oulun elokuvakeskus, Victor Barsokevitsch -valokuvakeskus Kuopiossa sekä Pirkanmaan tanssin keskus Tampereella.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

5 Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus

Tässä kohdassa selvitämme kunnalliset ja kunnan avustamat taideoppilaitokset sekä kunnan kustannukset näille oppilaitoksille ja kunnallisten oppilaitosten tuotot. Samalla selvitetään lain mukaisen taiteen perusopetuksen kustannukset ja tuotot. Niitä kysytään erikseen em. taideoppilaitosten ja kansalais- ja työväenopistojen osalta.

Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulu, teatteri- ja sirkuskoulu sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulu.

Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta.

Huom! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin valmistavaa taidekoulutusta eikä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

6 Kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta

Tässä kohdassa selvitämme kunnan kulttuuritoimen (tai vastaavan) muun kulttuuritoiminnan kustannukset ja tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Kunnan kulttuuritoimen muulla kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan sitä varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutettua toimintaa, jota ei ole kirjattu aikaisempiin kohtiin. Tähän kohtaan EI siis merkitä taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten kustannuksia ja tuottoja.

Avustukset tarkoittavat tässä niitä kulttuurilautakunnan (tai vastaavan) tai kulttuuritoimen myöntämiä avustuksia, joita ei ole aikaisemmin merkitty taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -kulttuurikeskusten tai taiteen perusopetuksen kohtiin. Avustukset sisältävät myös esimerkiksi vuokra-avustukset.

7 Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset ja -tuotot

Tähän kohtaan merkitään kunnan muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnan avustukset, muut kustannukset sekä tuotot. Tähän kohtaan EI merkitä esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten sekä taideoppilaitosten kustannuksia ja tuottoja, jotka kuuluvat asianomaisiin kohtiin. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Avustukset tarkoittavat tässä niitä muiden hallintokuntien kulttuuritoimintaan myöntämiä avustuksia, joita ei ole aikaisemmin merkitty taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -kulttuurikeskusten tai taideoppilaitosten kohtiin.

8 Kunnan kulttuuritoiminnan käyttökustannukset, käyttötuotot ja nettokäyttökustannukset

Nämä luvut Excel laskee automaattisesti.

9 Täydentävät kysymykset

Tässä kohdassa selvitämme tarkemmin kulttuuripalvelujen ostoja, kunnan tukea yksityisille kulttuuritoimijoille tilajärjestelyjen kautta sekä investointimenoihin sisältyviä taidehankintoja tai kulttuuri-investointeja.

Liite 3. Tiedonkeruuhankkeen määritelmien mukaiset kunnalliset ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset (museot, teatterit ja orkesterit)

Kunta		Kunnalliset	Kaupungin avustamat
Espoo	Museot	Espeen kaupunginmuseo	EMMA, Espoon modernin taiteen museo Gallen-Kallelan museo Helinä Rautavaaran museo Suomen Kellomuseo Leikkilinna, Suomen lelumuseo
	Teatterit		Espeen kaupunginteatteri Glims & Gloms tanssiteatteri Suomen Kansallisooppera Teatteri Hevosenkenkä Totem teatteri Unga Teatern
	Orkesterit	Tapiola Sinfonietta / Espeen kaupunginorkesteri	
Helsinki	Museot	Helsingin kaupunginmuseo Helsingin kaupungin taidemuseo	Helsingin Taidehalli Hotelli- ja ravintolamuseo Mannerheim-museo Seurasaaren ulkomuseo Suomen urheilumuseo Suomen valokuvataiteen museo Teatterimuseo Tekniikan museo
	Teatterit		Cirko – uuden sirkuksen keskus Helsingin kaupunginteatteri Huoneteatteri Jurkka Kekäläinen & Company Klockriketeatern KokoTeatteri Komediateatteri Areena KOM-teatteri Lähiöteatteri Musiikkiteatteri Kapsäkki Nomadi Nukketeatteri Sampo Ooppera Skaala Q-teatteri Ryhmäteatteri Smeds Ensemble Stella Polaris Suomen Kansallisooppera Suomen Kansallisteatteri Svenska teatern Tanssiteatteri Hurjaruuth Tanssiteatteri Rollo Teater Viirus Teatteri Avoimet Ovet Teatteri Takomo Tero Saarinen Company Unga Teatern Universum Zodiak - Uuden tanssin keskus
	Orkesterit	Helsingin kaupunginorkesteri	Helsingin Barokkiorkesteri Kamariorkesteri Avanti Kuudennen kerroksen orkesteri UMO Jazz Orchestra
Hämeenlinna	Museot	Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo Hämeenlinnan Taidemuseo	Suomen Tykistö museo
	Teatterit		Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri
	Orkesterit		Hämeenlinnan kaupunginorkesteri
Joensuu	Museot	Joensuun taidemuseo Pohjois-Karjalan museo	
	Teatterit		Joensuun kaupunginteatteri
	Orkesterit	Joensuun kaupunginorkesteri	
Jyväskylä	Museot	Jyväskylän taidemuseo Keski-Suomen museo Suomen käsityön museo	Alvar Aalto -museo Keski-Suomen luontomuseo
	Teatterit	Jyväskylän kaupunginteatteri	Teatteri Eurooppa Neljä
	Orkesterit	Jyväskylä Sinfonia / Jyväskylän kaupunginorkesteri	Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis

Kajaani	Museot Teatterit	Kainuun museo Kajaanin taidemuseo Kajaanin kaupunginteatteri	Routa-ryhmä
Kokkola	Museot Teatterit Orkesterit	K.H. Renlundin museo	Kokkolan kaupunginteatteri Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri
Kotka	Museot Teatterit Orkesterit	Kymenlaakson museo	Lentomuseo Kotkan kaupunginteatteri Kymi Sinfonietta
Kuopio	Museot Teatterit Orkesterit	Kuopion kulttuurihistoriallinen museo Kuopion taidemuseo Kuopion luonnontieteellinen museo Kuopion kaupunginteatteri Kuopion kaupunginorkesteri	Suomen ortodoksinen kirkkomuseo Tanssiteatteri Minimi
Lahti	Museot Teatterit Orkesterit	Lahden kaupunginmuseo (sis. mm. Lahden taidemuseo) Lahden kaupunginteatteri Sinfonia Lahti / Lahden kaupungin- orkesteri	Teatteri Vanha Juko
Lappeen- ranta	Museot Teatterit Orkesterit	Etelä-Karjalan museo Etelä-Karjalan taidemuseo Lappeenrannan kaupunginteatteri Lappeenrannan kaupunginorkesteri	
Mikkeli	Museot Teatterit Orkesterit	Mikkelin kaupungin museot (sis. mm. Mikkelin taidemuseo, Suur-Savon museo) Mikkelin kaupunginorkesteri	Jalkaväkimuseo Mikkelin Teatteri
Oulu	Museot Teatterit Orkesterit	Oulun taidemuseo Pohjois-Pohjanmaan museo Oulun kaupunginteatteri Oulu Sinfonia / Oulun kaupungin- orkesteri	Jojo - Oulun Tanssin Keskus Nukketeatteri Akseli Klontk
Pori	Museot Teatterit Orkesterit	Porin taidemuseo Satakunnan museo Pori Sinfonietta	Porin teatteri Rakastajat-teatteri Pori Dance Company
Porvoo	Museot	Walter Runebergin veistoskokoelma Yrjö A. Jäntin taidekokoelma	J. L. Runebergin koti Porvoon museo (sis. Porvoon luonnonhistoriallinen museo)
Rovaniemi	Museot Teatterit Orkesterit	Lapin maakuntamuseo Rovaniemen taidemuseo Rovaniemen kaupunginorkesteri / Lapin Kamariorkesteri	Rovaniemen Teatteri - Lapin Alueteatteri Kansantanssiteatteri Rimpparemmi
Salo	Museot	Salon taidemuseo Veturitalli Meritalon museo sekä Marimekko- ja elektroniikkakokoelmat	
Savonlinna	Museot Teatterit Orkesterit	Savonlinnan maakuntamuseo	Savonlinnan Teatteri Savonlinnan orkesteri
Seinäjoki	Museot Teatterit Orkesterit	Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo	Seinäjoen kaupunginteatteri Seinäjoen kaupunginorkesteri

Tampere	Museot	Sara Hildénin taidemuseo Tampereen Museot (sis. mm. Vapriikki ja Tampereen taidemuseo)	Lenin-museo
	Teatterit		Työväenmuseo Werstas Vakoilumuseo Ahaa teatteri Circus Ruska Sorin sirkus Tampereen komediateatteri Tampereen Teatteri Tampereen Työväen Teatteri (sis. TTT-talosaatiö) Tanssiteatteri Mobita/Dansco Teatteri 2000 Teatteri Mukamas Teatteri Siperia Teatteri Telakka Teatteriporukka
	Orkesterit	Tampere Filharmonia	
Turku	Museot	Turun maakuntamuseo Wäinö Aaltosen museo	Aboa Vetus & Ars Nova -museot Forum Marinum (Museolaivat) Museet Ett Hem Sibeliusmuseo
	Teatterit	Turun Kaupunginteatteri	Turun taidemuseo Aurinkobaletti Linnateatteri Pikinini meri Tanssiteatteri Eri Tehdasteatteri Åbo Svenska Teater
	Orkesterit	Turun kaupunginorkesteri / Turun filharmoninen orkesteri	
Vaasa	Museot	Pohjanmaan museo Tikanojan taidekoti (sis. Kuntsin modernin taiteen museo)	
	Teatterit	Vaasan kaupunginteatteri	Wasa Teater
	Orkesterit	Vaasan kaupunginorkesteri	
Vantaa	Museot	Vantaan kaupungin museot (sis. kaupunginmuseo ja taidemuseo)	Suomen Ilmailumuseo
	Teatterit		Suomen Kansallisooppera Tanssiteatteri Raatikko Teatteri Vantaa
	Orkesterit		Vantaan viihdeorkesteri